

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1994-1995

30 MAART 1995

VERZUILING, ONTZUILING EN HET CULTUURPACT

VERSLAG VAN DE WERKZAAMHEDEN VAN DE WERKGROEP ONTZUILING

**namens de Werkgroep
uitgebracht door de heer L. Martens**

Samenstelling van de Werkgroep :

Voorzitter : de heer H. Lauwers

Vaste leden : de heren M. Didden, G. Geens en L. Martens,
mevrouw R. Van Cleuvenbergen en de heer M. Van Peel;

de heren L. Hancké, P. Hostekint, G. Moens en J. Peeters;

de heren A. Denys, R. Deswaene en P. Dewael ;

de heer R. Raes;

de heer H. Lauwers;

de heer J. Geysels.

Plaatsvervangers :

mevrouw T. Merckx-Van Goey, de heer C. Moors, mevrouw M.
Tyberghien-Vandenbussche, de heren B. Vandendriessche en G.
Vanleenhove;

de heren E. Baldewijns, W. Seeuws, J. Sleenckx en J. Van der
Sande;

de heren P. Berben, J. devolder, N.;

de heer W. Verreycken;

de heer P. Van Grembergen;

de heer M. Maertens.

INHOUDSTAFEL

DEEL **I**. WERKZAAMHEDEN VAN DE WERKGROEP ONTZUILING

HOOFDSTUK 1.

Synthesenota : Omschrijving en situering van de Verzuilingsproblematiek	5
1. Wat is Verzuiling ?	6
11. Positieve aspecten van organisatie op levensbeschouwelijke basis	8
111. Negatieve aspecten van verzuiling en netwerkvorming	10
IV. Voorstellen om de negatieve aspecten van verzuiling en netwerkvorming weg te werken	13

HOOFDSTUK 11.

Verslag van de hoorzitting over het Cultuurpact (20 maart 1991)	17
Bijlage : cijfergegevens : de klachten en hun behandeling	35

DEEL **II**. WERKZAAMHEDEN VAN DE WERKGROEP ONTZUILING

HOOFDSTUK 1.

Vorbereidende werkzaamheden	57
-----------------------------	----

HOOFDSTUK 11.

Hoorzitting met de leidende ambtenaren van de administratie van WVC (29 juni 1992)	60
--	----

HOOFDSTUK 111.

Nota van de studiedienst van de Vlaamse Raad	68
--	----

HOOFDSTUK IV.

Standpunten van de fracties over het Cultuurpact	79
--	----

HOOFDSTUK V.

Bespreking van de standpunten van de fracties over het Cultuurpact	95
--	----

HOOFDSTUK VI.

Thematische bespreking van de Cultuurpactwet	100
--	-----

HOOFDSTUK **VII**.

Bespreking van het voorontwerp van resolutie	107
1. Tekst van het voorontwerp	107
11. Eerste bespreking van het voorontwerp	108
111. Voortzetting van de bespreking van de tekst	113
IV. Voorlopig aangenomen tekst van voorstel van resolutie	127
V. Afronding van de discussie over het voorstel van resolutie	128

DAMES EN HEREN,

Op 30 januari 1990 besliste het Bureau van de Vlaamse Raad een Werkgroep Verzuiling op te richten. De bedoeling van deze werkgroep was te zoeken naar de mechanismen die het verzuilingsverschijnsel in onze samenleving hebben in het leven geroepen, hoe die verzuiling zich de dag van vandaag nog manifesteert en welke maatschappelijke en politieke gevolgtrekkingen hieruit voortvloeien.

De Werkgroep Verzuiling heeft tijdens de vorige legislatuur grondig en nuttig werk geleverd. De verschillende politieke fracties hebben hun ideeën rond de problematiek uitgewerkt, er werden enkele wetenschappers gehoord en men kwam tot een syntheserapport dat de verzuilingsproblematiek en de opvattingen van de verschillende politieke fracties erover schetste.

Uit de werkzaamheden van de Werkgroep was alvast één conclusie duidelijk geworden : de problematiek van de verzuiling heeft zijn weerslag op een aantal maatschappelijke terreinen, waarbij de culturele sector het meest in het oog springt.

Aan dat laatste is het bestaan van het Cultuurpact en de Cultuurpactwet niet vreemd. Vandaar dat er zich een politieke consensus aftekende om in de eerste plaats het verzuilingsverschijnsel in de cultuursector aan te pakken. De werkzaamheden van de Werkgroep Verzuiling werden dan ook afgerond met een hoorzitting over het Cultuurpact, waarbij ook de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie werd gehoord.

Terecht was het Bureau van de Vlaamse Raad van oordeel dat hetgeen tijdens de vorige legislatuur was begonnen, ook tijdens deze legislatuur moest worden voortgezet. Daarom werd de Werkgroep Ontzuiling opgericht. Dat de werkgroep van naam veranderde was logisch. Het Bureau ging er van uit dat na de eerste fase, waarin het verzuilingsfenomeen in de eerste plaats werd bestudeerd, het nu nodig was stappen te zetten in de richting van een daadwerkelijke ontzuiling.

Alhoewel uit de eerste debatten in de werkgroep is gebleken dat de verzuiling geen louter cultureel gegeven is, maar dat er ook sprake is van verzuilende mechanismen in de welzijnssector en in het economisch leven, werd toch besloten om in de eerste plaats de verzuiling in de culturele sector aan een diepgaand debat te onderwerpen.

De verschillende fracties hebben dan hun ideeën hierover op papier gezet, waarna de discussie is van de grond gekomen. Niettegenstaande dit debat eerder het karakter van een moeizaam aftasten van de standpunten was, dan een discussie die alle zekerheden en bestaande toestanden van in het begin op de helling zou zetten, tekende er zich na verloop van tijd een zekere eensgezindheid af.

Het werd immers duidelijk dat het aanpakken van de verzuiling in de culturele sector nauw verbonden is met de toepassing van het Cultuurpact en de Cultuurpactwet. Door het debat hierrond te concentreren, kwamen de fracties tot een consensusstekst, die uiteindelijk slechts door één partij niet werd ondertekend. Deze tekst, die in de vorm van een voorstel van resolutie is gegoten, formuleert enerzijds een oproep naar de federale wetgever, om de Cultuurpactwet aan te passen, en anderzijds worden richtlijnen voor het beleid in de Vlaamse Gemeenschap geformuleerd over de concrete interpretatie van de Cultuurpactwet.

Het werd in de werkgroep ontzuiling zowat algemeen aanvaard dat met de Cultuurpactwet een zeker anachronisme binnen onze nieuwe staatstructuren blijft voortleven. Ter-

wijl de cultuuraangelegenheden een exclusieve bevoegdheid zijn van de Gemeenschappen, worden de modaliteiten van de uitvoering -van het cultuurbeleid nog in zeer verregaande mate beïnvloed door een federale wet, waarvoor de decreetgever niet bevoegd is.

Daarom kunnen we stellen dat met de voorliggende resolutie niet alles is opgelost. Pas tijdens de volgende legislatuur zal blijken in hoeverre de aanbevelingen die in de resolutie zijn geformuleerd, ook in de politieke praktijk zullen worden omgezet.

Nochtans willen wij benadrukken dat deze resolutie een meer dan symbolische betekenis heeft. Bij het einde van de huidige legislatuur, formuleert de Vlaamse Raad een duidelijke intentie van hoe de cultuursector in de toekomst op ontzuidelijke wijze verder moet evolueren. Het is dan aan de eerste rechtstreeks verkozen Vlaamse Raad om hierop verder te bouwen.

Dit verslag omvat twee delen. Het eerste deel is een syntheserapport dat de Werkgroep Verzuiling tijdens de vorige legislatuur heeft opgesteld, met daaraan verbonden het verslag van de hoorzitting over het Cultuurpact. De verslaggevers van de Werkgroep Verzuiling waren destijds de heren A. Denys en H.Lauwers.

Het tweede deel geeft enerzijds een overzicht van de standpunten van de fracties over de verzuiling in de culturele sector, en anderzijds een synthese van de besprekingen, die uiteindelijk hebben geleid tot de redactie van het voorliggende voorstel van resolutie.

In dit verslag worden de reglementaire bepalingen in verband met beslotenheid en openbaarheid van de vergaderingen gerespecteerd. Dit betekent dat de leden van de werkgroep bij hun interventies in de publieke hoorzittingen bij naam worden genoemd. De werkvergaderingen van de werkgroep waren echter besloten vergaderingen. Nochtans is het voor de verstaanbaarheid van het verslag van groot belang te weten, namens welke fractie de leden spraken. Daarom wordt, telkens een lid tussenkomt, vermeld van welke fractie dat lid is, alhoewel we moeten toegeven dat dit geen echt elegante manier van voorstellen is.

DEEL I

WERKZAAMHEDEN VAN DE WERKGROEP
VERZUILING

Samenstelling van de Werkgroep Verzuiling :

Vaste leden :

Mevrouw T. Merckx-Van Goey, de heren C. Moors, H. Suykerbuyk, J. Van Hecke, M. Van Peel, H. Van Rompaey ;

de heren R. Garcia, L. Hancké, G. Moens, L. Vanvelthoven ;

de heren E. De Groot, A. Denys, R. Deswaene ;

de heren H. Lauwers, W. Peeters.

Plaatsvervangende leden :

de heren F. Aerts, F. Bosmans, M. Didden, M. Olivier, F. Sarens, E. Van Rompuy ;

de heren E. Baldewijns, W. Seeuws, J. Sleenckx, J. Van der Sande ;

de heren J. Devolder, E. Plamant, mevrouw A. Neyts-Uyttbroeck ;

de heer A. De Beul, mevrouw N. Maes

Lid met raadgevende stem :

de heer J. Geysels

Voorzitter : de heer L. Vanvelthoven

Ondervoorzitter : de heer H. Suykerbuyk

Verslaggevers : de heren A. Denys en H. Lauwers

HOOFDSTUK 1

Synthesenota :

omschrijving en situering van de verzuilingsproblematiek

TER INLEIDING

De bedoeling van deze synthese is de standpunten van CVP, SP, PW, VU en AGALEV over de verzuilingsproblematiek naast elkaar te plaatsen.

Op basis van elementen die in de teksten van de verschillende fracties terug te vinden zijn, wordt geantwoord op vier vragen :

— Wat is verzuiling ?

— In welke mate is organisatie op basis van levensbeschouwing aanvaardbaar ?

— Wat zijn de negatieve aspecten van de verzuiling/ netwerkvorming ?

— Welke maatregelen worden voorgesteld om die negatieve aspecten van de verzuiling ongedaan te maken ?

Tegelijkertijd wordt hier ook geput uit hetgeen de twee specialisten uit de academische wereld, prof. dr. G. Dierickx en prof. dr. J. Billiet, tijdens twee hoorzittingen naar voor brachten.

Het gaat hier om een samenvattend overzicht van standpunten. Soms wordt letterlijk uit de teksten geciteerd. Omdat de ideeën worden samengevat, is het mogelijk dat standpunten enigszins onvolledig en minder genuanceerd dan in de oorspronkelijke teksten worden weergegeven. Er is in elk geval gepoogd de essentie van hetgeen werd gesteld in deze synthese weer te geven.

1. WAT IS VERZUILING ?

1. CVP

De term „verzuijing” is een onwerkbaar begrip, dat niet meer strookt met de maatschappelijke realiteit. Het gebruik van dit begrip leidt tot oversimplificatie. Bovendien worden er problemen onder verstaan, die niet specifiek met verzuijing te maken hebben, zoals de partijpolitiserings.

Het negatief geladen begrip verzuijing wordt best vervangen door een positief concept, namelijk „gemeenschapsvorming”. Gemeenschapsvorming moet gezien worden als het zich vormen van het maatschappelijke middenveld vanuit de behoefte van de mens om als individu en als sociaal wezen te kunnen functioneren in de samenleving.

2. SP

De zuilvorming voltrok zich voornamelijk in het katholieke kamp, vanuit een beschermings- en veroveringsreflex. Daardoor ontstonden een eigen onderwijsnet, eigen gezondheidsinstellingen, eigen sociaal-cultureel werk en eigen welzijns-werk.

In tegenstelling tot wat verwacht kon worden, gaat het hier voornamelijk om een recent fenomeen, dat zich situeert na de tweede wereldoorlog. In die zin staat het haaks op de deconfessionalisering die de samenleving in dezelfde periode heeft gekenmerkt. De band die er bestond tussen levensbeschouwing, ethische opvattingen, politieke overtuiging en lidmaatschap van organisaties is in deze periode weggevallen en heeft geleid tot een grote politieke mobiliteit. Daartegenover staat dat de institutionele banden, via de zuilorganisaties zich verder hebben versterkt.

3. PW

„De verzuijing is het verschijnsel in de sociaal-culturele, welzijns- en gezondheids-, economische en onderwijssector, waar, ondanks de grotere mentale onafhankelijkheid, tolerantie en openheid aan de maatschappelijke basis, wij geconfronteerd worden met een organisatie die verregaand is uitgebouwd door private structuren, die in zeer hoge mate gesubsidieerd worden en meestal behoren tot een levensbeschouwelijke en/of ideologische stroming.

Dit geeft aanleiding tot sterke financiële netwerken, met onder meer zware invloeden in de overlegstructuren en vermenig in de politieke besluitvorming, waardoor :

- de subsidiëringsstromen eerder gekanaliseerd worden ter versterking van de organisaties in plaats van het bereiken van de vooropgestelde doelgroepen ;

- er een regelgeving ontstaat, gericht op het uitbouwen van een oligopolistische markt, leidend naar voortdurend groter wordende bescherming van de grotere organisaties, waar-

door kleinschalige, private en onafhankelijke initiatieven weinig of geen start- of overlevingskansen krijgen ;

— de weg naar een gezonde politieke cultuur versperd blijft ;

— het aankweken van cliëntelisme voor de organisaties interessanter is dan het bereiken van resultaten.”

4. VU

„Verzuiling ontstaat wanneer de opiniërende en waardengebonden organisaties en instellingen ganse netwerken uitbouwen van dienstverlenende of zelfs commerciële activiteiten waarbij de levens- of wereldbeschouwing niet of nauwelijks relevant is en alleszins ondergeschikt (geworden) is aan maatschappelijke machtsvorming voor het netwerk zelf en voor een politieke partij.

1) Dit is contraproductief voor een pluralistische samenleving en creëert compleet gescheiden werelden ;

2) Er ontstaat oligopolie op belangrijke maatschappelijke domeinen, wat machtsposities creëert t.a.v. „publieke goederen” als welzijn, gezondheid, landbouw, cultuur ;

3) Deze netwerken hebben via de partijpolitieke bindingen en de politisering van het openbaar ambt, quasi rechtstreekse uitlopers in de wetgevende en uitvoerende macht, in de administratie, in de advies-, overleg- en beheersorganen van de overheid.”

5. AGALEV

Werknemers, cliënten, patiënten en consumenten hebben dagelijks te maken met verzuiling in de „persoonsgebonden” materies.

Nieuwe inzichten wijzen op een evolutie in de samenleving van „verzuild volk naar ontzuild individu” enerzijds en naar de klassieke (machts)mechanismen waarmee de politieke klasse deze nieuwe verschijnselen in het oude keurslijf tracht te dringen.

6. Prof. G. DIERICKX

Een minimale definitie:

„Verzuiling is een min of meer vaste coöperatie en coalitie tussen organisaties met verschillende profane belangen, maar met dezelfde ideologische grondslag en dit alles dankzij één of andere vorm van maatschappelijke erkenning.”

7. Prof. J. BILLIET

„Zuilvervorming verwijst naar een veelheid van processen waardoor binnen een in principe pluralistisch staatsverband ‘zuilen’ ontstaan, bevestigd worden en zich uitbreiden. Zuilen zijn min of meer gepolariseerde en met politieke partijen verbonden parallelle netwerken van particuliere organisaties en diensten die elk op grond van een levensbeschouwelijke en/of ideologische identiteit werkzaam zijn in meerdere maatschappelijke domeinen en die, in de mate dat de lidmaatschappen samenvallen, kunnen uitgroeien tot aparte bevolkingsgroepen.”

11. POSITIEVE ASPECTEN VAN ORGANISATIE OP LEVENSBESCHOUWELIJKE BASIS

1. CVP

Aan de gemeenschapsvorming wordt een positieve appreciatie gegeven.

Er wordt groot belang gehecht aan het vrij initiatief. Dit heeft vanuit maatschappelijk oogpunt belangrijke voordelen :

- het speelt snel in op de noden ;
- de burger heeft een grotere keuzemogelijkheid ;
- het kwaliteitsaanbod is groter ;
- beantwoordt aan sociaal-culturele affiniteit doordat het bij de mentaliteit en de ideologische verwantschap van de burger aansluit ;
- het heeft een grote mobiliserende kracht wat onder andere in de inzet van vrijwilligers tot uiting komt ;
- het is zuiniger dan het overheidsinitiatief.

Door de gemeenschapsvorming ontstaat een maatschappelijk middenveld van vrije organisaties. Dit is een vorm van sociale en politieke decentralisatie en als zodanig belangrijk voor de democratische opbouw van de samenleving. Verder geeft dit verantwoordelijkheidszin aan de burger en is het een bescherming tegen zowel een te grote overheidsbemoediging als tegen extreem individualisme.

Wegens dit maatschappelijk belang heeft de gemeenschapsvorming recht op overheidssteun, op basis van objectieve criteria met daaraan verbonden regulering en controle.

Bij dit alles wordt het belang van waardenvorming en -overdracht beklemtoont als maatschappelijk bindmiddel. Integratiekaders en zingevingssystemen zijn noodzakelijk voor de oplossing van sociale problemen. Naast het gezin en het onderwijs vervullen de organisaties uit het maatschappelijke middenveld hierbij een grote rol.

2. SP

Vanuit de theorie van de concentrische cirkels worden de maatschappelijke domeinen afgebakend waar verzuiling opgebouwd rond een levensbeschouwing aanvaardbaar is en zelfs verdedigd moet worden.

De levensbeschouwelijke kern of de eerste concentrische cirkel van de zuil is onaantastbaar. Het gaat hier wat de katholieke zuil betreft om de kerk en haar instellingen (parochies, seminaries ...).

Bij de socialistische en liberale mini-zuiltjes behoort de politieke overtuiging en de organisatie die er uit voortvloeit (partij, vakbond, mutualiteit) tot de onaantastbare nucleus.

Eveneens buiten de discussie staat hetgeen zich in de derde concentrische cirkel bevindt : de partijen en hun organisaties (bij de CVP de standorganisaties), de vakbondsorganisaties en de ziekenfondsen, die hun recht van bestaan hebben op basis van een levensbeschouwing of van een politieke overtuiging.

3. PW

De georganiseerde verzuiling aan de top staat in schril contrast met de mentale ontzuiling aan de basis.

Verzuidde initiatieven mogen echter in geen geval worden vervangen door kunstmatige pluralistische overheidsinitiatieven. Dit moet gebeuren door een geherwaardeerd echt vrij initiatief, dat los staat van ideologische zuilen.

4. VU

Levensbeschouwelijke of maatschappelijk georiënteerde verenigingen kunnen een maatschappelijk nut hebben :

- ze hebben een sociaal-integratieve functie ;
- ze zijn een voorwaarde tot politiek en filosofisch pluralisme.

Organisaties die zulke maatschappelijke functies vervullen kunnen door de overheid worden gesubsidieerd, zonder dat dit verzuiling kan worden genoemd.

In het maatschappelijke middenveld tussen overheid en vrije markt vervullen deze verenigingen gemeenschapstaken op het gebied van waardegebonden initiatieven (zoals sociaal-educatief vormingswerk). Ze zijn ook belangrijk in het vrijwilligerswerk, waar grote participatie van de burgers wordt vereist.

5. AGALEV

Het bestaan van meerdere zingevingen inzake mens en wereld wordt erkend. Nagegaan moet worden welke de gebieden in het maatschappelijke leven zijn waar er ruimte is voor eigenheid en een aparte organisatie om deze te kunnen uitdrukken (bijvoorbeeld de godsdienst). In andere gebieden is er ruimte voor eigenheid, maar is een aparte organisatiestructuur niet nodig (bijvoorbeeld het onderwijs).

6. Prof. G. DIERICKX

De verzuiling in Vlaanderen is een uiting van een democratisch fenomeen : de belangengroepen. In de moderne democratie is er geen beleidsvorming mogelijk zonder enige tussenkomst van die belangengroepen.

De zuilen moeten als een vorm van overkoepeling van de belangengroepen worden beschouwd. Zulke overkoepeling heeft een aantal voordelen zoals het vinden, van een evenwicht tussen de particularistische eisen van verschillende belangengroepen en een bevordering van de regulerende tussenkomst van de overheid. Op het micro-, meso- en macroniveau kunnen er allerhande kritieken op die verzuidde overkoepeling worden gegeven. Nochtans zijn er op deze drie niveaus ook positieve aspecten :

Micro-niveau : de feiten hebben aangetoond dat de combinatie van symbolische goederen (levensbeschouwing) en particuliere goederen (de eigenlijke dienstverlening) geen slechter aanbod tot gevolg heeft dan de eenzijdige zorg voor louter particuliere goederen.

Macro-niveau : de democratie heeft onder de verzuiling niet zwaar te lijden gehad. De zuilen speelden een grote rol in de pacificatie tussen de verschillende ideologische stromingen. Van belang is verder dat de overkoepeling optimaal moet zijn om de beleidskracht van de overheid het best te

dienen. In ons land stelt de overkoepeling de overheid in staat een deel van de beleidslast af te wentelen op de confederaties van belangengroepen. Deze formule dient verkozen boven die van de vrije markt en boven die van de verstaatsing.

Meso-niveau : op dit niveau situeert zich de hechtheid van de netwerken van verzuiilde belangengroepen. Hier kan worden aangevoerd dat het normaal is dat belangengroepen van de overheid een bevoorrecht statuut willen verkrijgen om parasiteren tegen te gaan. Het is eveneens normaal dat het aantal belangengroepen in een sector door de overheid enigszins beperkt wordt tot de zogenaamde representatieve organisaties. Dit maakt het voor de overkoepelingen nodig een zekere vorm van interne samenhang na te streven om hun statuut tegenover de overheid te kunnen rechtvaardigen.

7. Prof. J. BILLIET

Er zijn twee leidende principes bij de optie om sommige maatschappelijke taken bij voorkeur toe te vertrouwen aan particuliere organisaties met verscheiden waarden-oriëntaties :

- levensbeschouwelijke groeperingen of opiniërende strekkingen hebben het onbetwistbaar recht om de waardengebonden activiteiten afzonderlijk voor hun aanhangers te organiseren ;

- deze groeperingen staan in voor het realiseren van expressieve sociaal-integratieve functies (zie de „gemeenschapsvorming”).

De zuilvorming heeft in Vlaanderen een aantal positieve aspecten :

- bloeiend verenigingsleven ;
- er worden door de sociale organisaties veel heel gewone mensen bereikt ;
- sociale en culturele promotie van velen ;
- kwalitatief goede dienstverlening ;
- efficiënte belangenverdediging ;
- grote inzet van vrijwilligers ;
- motivatie van personeel op basis van waarden ;
- evenwicht tussen verstaatsing en privatisering ;
- maatschappelijke integratie via samenhang.

De negatieve aspecten van de verzuiiling kunnen binnen de vrije organisaties bovendien wellicht beter worden weggevoerd dan dat de positieve aspecten ervan kunnen behouden blijven als de vrije organisaties zouden verdwijnen.

111. NEGATIEVE ASPECTEN VAN VERZUILING EN NETWERKVORMING

1. CVP

Van belang is dat de verschillende levensbeschouwelijke en ideologische strekkingen verdraagzaam moeten zijn tegenover elkaar. In het verleden werd dit uitgewerkt met het school- en Cultuurpact, waarbij minderheden gewaarborgde rechten kregen. Deze institutionalisering van een becijferd

evenwicht heeft schaduwkanten, die vooral in het Cultuurpact tot uiting komen.

Er is ook een te grote vervlechting gekomen tussen de belangengroepen en de Staat. Dit is echter geen specifiek gevolg van de verzuiling, want ook in niet-verzuilde samenlevingen komt die vervlechting voor.

2. SP

De zuilvorming heeft zich in de eerste plaats in het katholieke kamp voorgedaan op grond van een beschermings- en veroveringsreflex en is vooral een fenomeen van na de tweede wereldoorlog.

Deze recente verzuiling gaat in tegen de fundamentele tendens tot deconfessionalisering. De zuilen worden bovendien omgebouwd tot netwerken waaruit de levensbeschouwelijke motivatie geleidelijk verdwijnt. Die netwerken zijn gericht op verwerving van nieuwe terreinen.

In het maatschappelijke middenveld tussen overheid en burger nemen zij de dominante positie in, waardoor initiatieven in dat middenveld van buiten de zuilen geen ruimte krijgen. Dit leidt tot een bestendige ongelijke politieke machtsverdeling, buiten de electorale logica. Ook heeft dit partijpolitisering tot gevolg omdat de zuilen de relaties tussen burger en overheid kanaliseren. De financiering van het maatschappelijke middenveld wordt bovendien toegesneden op de belangen van de zuilgroepen.

De vorming van netwerken heeft geleid tot een hoge kostprijs omdat de concurrentie heeft gezorgd voor een overaanbod en een slechte geografische spreiding van de voorzieningen.

De verzuiling leidt tenslotte tot het vormen van aparte werelden.

3. PW

Door de verzuiling ontstaat een verwevenheid tussen overheid en particuliere sector, waarbij de overheid privé-initiatief subsidieert. Dit subsidiemechanisme gaat in tegen het marktmechanisme van het vrije initiatief.

Dit speelt in de sociaal-culturele sector, waar 90 % van de middelen in het vormingswerk worden ter beschikking gesteld van de ideologisch of levensbeschouwelijk gekleurde organisaties.

In het onderwijs zorgt de concurrentie tussen de netten er voor dat de scholen geen echte autonomie hebben en dat het onderwijs erg duur is.

In de welzijns- en gezondheidssector wordt het „privé”-initiatief quasi volledig door de overheid gesubsidieerd.

Een belangrijk terrein waar de verzuiling nu optreedt is de economische sector, waar de politieke netwerken economische belangen verwerven, en dit buiten de parlementaire controle om. De uitbesteding van de waterzuiveringssector aan Aquafin, waarbinnen de C-Groep belangen heeft, is daar een voorbeeld van.

4. VU

In de cultuursector is er een mattheuseffect in de subsidiëring omdat het decreet op het sociaal-cultureel werk voor vol-

wassenen in verenigingsverband op maat van de grote zuilorganisaties is gesneden. Bovendien is er een dubbele betoelaging via parallelle subsidiestromen. Het decreet op de koepele heeft de netwerkvorming geïnstitutionaliseerd. De toepassing van het Cultuurpact bij de samenstelling van adviesraden versterkt politisering en verzuiling.

In het onderwijs wordt de netvorming ter discussie gesteld. Die netvorming is oorzaak van de politisering en syndicalisering in het gemeenschapsonderwijs, van de gecentraliseerde macht van het katholiek onderwijs, van de onmogelijkheid van de pluralistische school en van de moeilijkheden waarmee methodescholen te kampen hebben.

In de welzijns- en gezondheidssector heeft de Caritas-groep een zware dominantie, die door haar financiële en politieke sterkte het pluralistisch initiatief marginaliseert.

5. AGALEV

Essentieel voor de verzuiling is dat ze gepaard gaat met het ontstaan van „parallele besluitvormingscircuits”, gefinancierd met overheidsgeld, maar niet door de overheid gecontroleerd.

Het Cultuurpact is er de oorzaak van dat het sociaal-culturele leven een ideologische en partijpolitieke dimensie is opgedrongen.

De gebruiker of de cliënt zijn niet betrokken bij bestuur en beheer van de voorzieningen.

6. Prof. G. DIERICKX

„De meest ernstige kritiek op de macht van de verzuilde belangengroepen is als volgt samen te vatten : de belangengroepen van verschillende kleur bezetten de markt in een bepaalde sector van de dienstverlening en sluiten deze markt af voor nieuwe en voorlopig zwakkere aanbieders van goederen en diensten. Deze oligopolievorming voeren zij uit met de steun van cliënten en consumenten (...). Zij doen dat met de steun van verwante belangengroepen in andere sectoren, meer bepaald van bondgenoten die de politieke hefboomen in handen hebben (...).”

7. Prof. J. BILLIET

De positieve aspecten van „gemeenschapsvorming” of de „sociaal-integratieve functie” van waardengebonden organisaties hebben ook schaduwkanten :

- motivatie neemt af en cliëntelisme neemt toe (primeren van materiële behoeften in sommige organisaties) ;
- op sommige vlakken is dit systeem kostelijk ;
- gebrek aan samenwerking en versnippering van middelen ;
- niet iedereen kan even vrij kiezen ;
- nieuwe initiatieven kunnen moeilijk van de grond komen.

Daarnaast is er de ronduit negatieve verbinding met het politiek systeem (politieke verzuiling) met nevenverschijnselen :

- politieke benoemingen ;

- te zware politieke kabinetten met vertegenwoordigers van belangengroepen ;
- soms druk op politieke overtuiging ;
- demotivatie van het ambtenarenkorps ;
- te kleine ruimte voor autonome opstelling van de politiek verkozenen tegenover de belangengroepen.

Het is evenwel niet altijd duidelijk in hoeverre deze negatieve aspecten een rechtstreeks gevolg zijn van de verzuiling.

IV. VOORSTELLEN OM DE NEGATIEVE ASPECTEN VAN VERZUILING EN NETWERKVORMING WEG TE WERKEN

I.CVP

— De pacts, die een becijferd evenwicht tussen levensbeschouwelijke, ideologische en filosofische strekkingen hebben vastgelegd vertonen heel wat schaduwkanten. Vooral het Cultuurpact dient te worden herzien en op termijn zelfs afgeschaft. Culturele en andere rechten van minderheden moeten echter gewaarborgd blijven.

— De vervlechting tussen belangengroepen en de Staat is niet het gevolg van de verzuiling, maar een verschijnsel dat inherent is aan de moderne verzorgingsstaat. Om hieraan te verhelpen moet de wetgever er voor zorgen dat de besluitvorming tussen overheid en belangengroepen beter gereguleerd wordt. Die besluitvorming in het overlegcircuit moet een grotere openbaarheid krijgen.

2. SP

— Het sociale middenveld tussen de overheid en de profitsector kan niet door de overheid zelf worden ingenomen. De overheid kan hier wel een sturende of begeleidende rol vervullen.

— Er wordt een geleidelijk proces voorgesteld van samenwerking tussen verzuilde en niet-verzuilde initiatieven, zowel aan de top als aan de basis. De overheid moet die samenwerking in de hand werken via prikkels in de wetgeving en door coördinatie, begeleiding en sturing. Hierbij moet de overheid discreet en op de achtergrond blijven.

— Indien de ontzuiling niet spontaan vanuit de zuilen groeit, kan de overheid een aantal maatregelen nemen:

- De beïnvloeding van de zuilen op de overheid verzwakken door bijvoorbeeld de oprichting van adviesraden ;
- beperking van het systeem D'Hondt in de verdeling van mandaten tot de verkiezingscijfers ;
- depolitisering van overheidsbenoemingen (met uitzondering van de hoogste administratieve functies) ;
- herzien van erkennings- en financieringsmodaliteiten in de richting van forfaitaire berekeningswijzen ;
- waken over een behoorlijke regionale spreiding van voorzieningen die concurrentie-oogmerken met andere zuilnetten uitsluit ;
- uitsluiten van overaanbod en concurrentiële mechanismen ;

- opleggen van overleg, coördinatie en fusie waar dit noodzakelijk wordt geacht.

3. PW

Het principe moet zijn geleidelijk de geprivatiseerde aanpak binnen een meer correcte vrij markt-toepassing na te streven. Hiervoor worden drie sectoren als testgebied uitgekozen :

1. De economische sector : doorbreken van de verwevenheid van de politieke concerns met de overheidsbeslissingen :

- opzegging van het VESOC-protocol (bindend advies van de sociale partners in sommige aangelegenheden) ;

- doorzichtiger maken en afbouwen van de subsidieringen in het kader van de economische expansie ;

- volledige openbaarheid van aanbestedingen en strikte toepassing van de wet op de overheidsopdrachten ;

- geprivatiseerde aanpak van overheidsopdrachten en overheidsdiensten conform de vrije marktregels (lastenboeken, uitsluiting van monopolievorming).

2. De sociaal-culturele sector, meer specifiek jeugdwerk en volksontwikkeling,

3. De gezins- en bejaardenzorg in de welzijns-en gezondheidssector.

In deze laatste twee sectoren :

- subsidiestroom verleggen naar de consument zelf via het systeem van de consumentensubsidies (80 % van het subsidiepakket) ;

- doorzichtige en beperkte basisbetoelaging (20 % van het subsidiepakket) ;

- decentralisatie van de investeringen inzake infrastructuur naar de gemeenten.

4 VU

Er wordt een reeks concrete maatregelen voorgesteld, die in de deelgebieden de ontzuiling moeten ten goede komen.

1. Cultuursector :

- wegwerken van het mattheuseffect in de subsidiëring door maatregelen die onder andere de dubbele betoelaging onmogelijk maken. Ook wordt een herziening van de sociaal-culturele decreten nodig geacht, waarbij pluralistische initiatieven worden bevorderd.

- Het decreet van 2 januari 1976 op de koepels dient te worden herzien, in de richting van methodologische federaties, i.p.v. ideologische koepels. De toepassing van het Cultuurpact dient hieraan aangepast te worden.

2. Onderwijs :

- De overheid moet een behoeftendekkend aanbod hebben op de drie niveaus (basisonderwijs, secundair onderwijs, hoger onderwijs). Hierbij zijn verschuivingen nodig binnen de inrichtende machten gemeentelijk, provinciaal en gemeenschapsonderwijs. Dit aanbod van overheidsonderwijs moet pluralistisch zijn i.p.v. neutraal ;

- gelijkwaardige behandeling van het vrij initiatief, met mogelijkheden voor pluralistisch onderwijs ;

- zo groot mogelijke samenwerking tussen officiële en vrije scholen (o.a. leerlingenvervoer, infrastructuur, programmatie...);

- rationalisatie van het hoger onderwijs;

- logistieke structuren (**PMS**, lerarenbijscholing...) door de overheid georganiseerd.

3. Welzijn- en gezondheidssector :

- toepassing van het middenveld principe leidt tot een grotere rol voor de overheid (o.a. OCMW);

- een aantal functies kunnen door pluralistische (privé)initiatieven worden uitgevoerd (gehandicaptensector, ambulante welzijnswerk e.d.);

- uitzonderlijk kunnen bepaalde problematieken vervlochten blijven met levensbeschouwelijke opvattingen (ongewenste zwangerschap, stervensbegeleiding...).

Tenslotte wordt gepleit voor enkele algemene maatregelen :

- opstellen van een deontologische code voor alle gesubsidieerde initiatieven in alle sectoren (onverenigbaarheid politieke mandaat of partijfunctie met beheersmandaat, syndicale en mutualistische vrijheid van het personeel, levensbeschouwelijke vrijheid van de cliënten, verbod van partijpolitieke werving);

- depolitisering van de administratie, onafhankelijke inspectie.

5. AGALEV

1. Organisatorische uitbouw en financiële opbouw van pluralistische structuren met daarin :

- decretale regeling van de basiseducatie op niet-verzuilde basis;

- mogelijkheid voor provinciale en gemeentelijke scholen om een pluralistisch statuut aan te nemen;

- financiële aanmoediging van net-overschrijdende samenwerking tussen scholen;

- regenboogschool-experimenten : scholen van verschillende netten in één complex;

- regionale pluralistische sociale sectoren voor universitaire centra en HOBUs;

- organiseren van de sectoren binnen het welzijnswerk en het sociaal-cultureel werk in federaties per werksoort i.p.v. in levensbeschouwelijke koepels;

- integrale uitvoering bibliotheekdecreet;

- mogelijkheden voor nieuwe niet-verzuilde initiatieven van hulpverlening aan jongeren.

2. Pluralisering van de bestaande verzuilde structuren:

- openbaarheid van bestuur voor betoelaagde organisaties;

- betrekken van gebruikers, cliënten en werknemers in de beleidsvorming;

- depolitisering;

- beginsel van scheiding tussen controleurs en gecontroleerden;

— geen uitbreiding van het Cultuurpact naar de welzijnssector.

6. Prof. G. DIERICKX

Aangezien de verzuilde belangengroepen in een oligopolistische markt opereren is controle en regulering belangrijk.

Controle op de dienstverlenende belangengroepen berust in de eerste plaats bij het publiek. De marktaandelen van die belangengroepen mogen niet worden vervalst door wetten, besluiten of decreten van de overheid, noch door de bijdragen in geld en personeel van verwante verzuilde belangengroepen.

Kwaliteitscontrole die in de profit sector aan de overheid kan worden overgelaten, dient in de non-profit sector door de dienstverleners zelf te gebeuren, daarbij steunend op hun levensbeschouwing.

Het reguleringsbeleid van de overheid dient in te houden dat aan de belangengroepen sommige voorrechten worden toegekend om hen toe te laten hun leden te organiseren. Tevens dient de overheid het aantal belangengroepen in een sector enigszins te beperken, door erkenning van representatieve organisaties.

Het is tevens de plicht van de belangengroepen het beperkte beschikbare menselijk kapitaal zo goed mogelijk te investeren en niet alle instellingen in alle sectoren grenzeloos te laten expanderen. Concreet wil dit zeggen dat de verzuilde belangengroepen zelf een beleid van selectieve ontzuiling moeten voeren. Dit betekent een politiek van autoregulering, die door de belangengroepen dient te worden gevoerd.

7. Prof. J. BILLIET

De subsidiariteit van particuliere organisaties die maatschappelijke taken opnemen kan slechts voorwaardelijk zijn. Aan de volgende voorwaarden moet worden voldaan :

- gelijke kansen van organisaties en personen ;
- adequate aanwending van de middelen ;
- kwalitatief goede dienstverlening ;
- de overheid moet in staat zijn haar drievoudige rol te spelen op het niveau van wetgeving en uitvoering (algemeen belang vertegenwoordigen, toezicht en prospectie).

In de overlegdemocratie zijn er verder waterdichte tussenschotten nodig die belangenvermenging beletten.

Concrete maatregelen zijn:

- het regelen van de controle, o.m. door het instellen van onverenigbaarheden ;
- het inperken van de politieke kabinetten ;
- creëren van plaatsen van onafhankelijke beoordeling van onder meer benoemingen ;
- betere waarborgen voor de vertegenwoordiging en de levenskansen van nieuwe vrije initiatieven.

HOOFDSTUK 11

Verslag van de hoorzitting over het Cultuurpact
(20 maart 1991)

Op deze hoorzitting waren naast de leden van de Werkgroep aanwezig :

de heer P. Berckx, publicist

vanwege de Cultuurpactcommissie :

Mevrouw M. Van Haegendoren, Voorzitter, de heren G.H. Dumont, Ondervoorzitter, P. De Broe, Inspecteur-generaal, L. Martens, P. Matthys, A. Meys, J. Yperman, Bureauleden

Na het algemene debat over de omschrijving en situering van de verzuilingsproblematiek, besloot de Werkgroep de verzuiling in de culturele sector onder de loep te nemen. In dit kader werd het nuttig geoordeeld om eveneens de werking van het Cultuurpact te bekijken.

Voor deze hoorzitting werd een delegatie van de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie uitgenodigd. Er werd gevraagd of de Commissie gegevens ter beschikking kon stellen over de impact van de verzuiling in de cultuursector. De Commissie bezorgde cijfermateriaal over de klachten die bij de Commissie werden ingediend.

Tevens werd gevraagd of de Cultuurpactcommissie suggesties kan formuleren in verband met de noodzaak de impact van de verzuiling in de cultuursector te verminderen.

Namens de Cultuurpactcommissie zullen mevrouw Van Haegendoren, voorzitter van de Cultuurpactcommissie en de heer De Broe, Cultuurpactinspecteur-generaal nadere toelichting geven bij het ter beschikking gestelde cijfermateriaal.

Tevens werd de heer P. BERCKX, ere-administrateur-generaal van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, en auteur van het werk Cultuurpactwet : onvoltooid en onbeminde voor deze hoorzitting uitgenodigd om zijn visie op de problematiek van de werking van het Cultuurpact te geven.

Ten slotte zal ook de heer L. Martens als publicist het woord nemen. Ook de andere aanwezige leden van de Cultuurpactcommissie werden uitgenodigd om na de inleidende uiteenzettingen hun inbreng te hebben.

I. Uiteenzetting van Mevrouw Van Haegendoren

De spreker verduidelijkt dat haar uiteenzetting de weergave is van een gesprek dat vooraf werd gehouden tussen de Vlaamse bureauleden van de Commissie, namelijk de heren Matthys (PVV), Verlinden (SP), Meys (VU), Yperman (Agalev) en de voorzitter zelf. De heer Martens (CVP) had zich voor dit gesprek laten verontschuldigen.

1. Rekening houdende met de geldstromen vanuit de Vlaamse Gemeenschap, vertegenwoordigt de sociaal-culturele sector zeer weinig (\pm 2 miljard frank). Sprekende over de verzuiling, moeten we het hebben over onderwijs (\pm 180 miljard frank) en welzijn (\pm 30 miljard frank). Dan hebben we het nog niet over de grote nationale geldstromen die een impact hebben op de verzuiling (bijvoorbeeld RIZIV). Wel is het Cultuurpact ook nog bevoegd in verband met het beheer van gemeentelijke en andere sport- en culturele infrastructuur, en de samenstelling van advies- en beheerraden (onder andere bibliotheekwezen).

Ten slotte zijn wij van oordeel dat bepaalde sectoren van het culturele veld terecht verzuild zijn, dit wil zeggen opge-

deeld per ideologische en/of filosofische overtuiging (bijvoorbeeld het sociaal-culturele werk dat nauw aansluit bij politieke partijen). In de sociaal-culturele sector ten slotte bestaat nog een reële keuzevrijheid qua verenigingsleven, instellingen en dergelijke meer. Deze keuzevrijheid bestaat nauwelijks in de welzijnssector.

2. Filosofie van het Cultuurpact : bescherming van filosofische en ideologische minderheden.

Men heeft dit beperkt tot de culturele sector, terwijl die bescherming van de minderheden in andere sectoren van het maatschappelijk leven even verdedigbaar en noodzakelijk is. In het sociaal-culturele veld heeft het Cultuurpact bewezen een noodzakelijke hefboom te zijn om deze doelstelling te realiseren en te waarborgen :

2.1. Preventieve actie : het aantal klachten vermindert omdat de overheden weten dat er klachten kunnen komen ; de activiteiten van de Commissie zijn vooral verzoenend.

2.2. Het Cultuurpact zorgde voor een correctie op bestaande machtsverhoudingen ; garanties voor minderheden werden ingebouwd.

2.3. Het Cultuurpact is een middel om de inspraak en openbaarheid van bestuur te garanderen :

- reglementering van de subsidiëring ;
- reglementering bij de samenstelling van advies- en andere raden.

Waar hadden we gestaan met de bescherming van de minderheden, zeker op het lokale vlak, zonder het Cultuurpact ?

3. Partijpolitisering als gevolg van het Cultuurpact.

Het grote probleem met het Cultuurpact is de plaats van de zogenaamde niet-bekenners. Het klassieke concept van het Cultuurpact past niet meer op de huidige sociologische realiteit van steeds meer groepen die zich niet partijpolitiek, ideologisch of filosofisch wensen op te stellen :

— op het plaatselijke vlak is er vaak een overwicht van de verenigingen niet-bekenners ;

— de klacht van het BWO tegen de HRVO : het systeem van de voorafnamen voldoet niet, het voorstel CSKW/BWO (zetelverdeling op basis van de subsidies) is evenmin een oplossing ;

— de meeste klachten worden ingediend door de zogenaamde niet-bekenners.

Veel kritiek tegen het Cultuurpact is ingegeven door deze argumentatie van politisering en is in zekere mate correct.

4. Het overwicht van één enkele zuil in de welzijnssector, en de afwezigheid aldaar van bescherming van de filosofische en ideologische minderheden is een bewijs ad absurdum voor de noodzaak van het bestaan van een „pact” in alle persoonsgebonden materies, en zeker in de materies die te maken hebben met de belangrijke filosofische en levensbeschouwelijke vragen van het begin en het einde van het leven.

Voorbeelden :

— De Centra voor Levens-en Gezinsvragen in Limburg (1 neutraal centrum tegenover 5 katholieke) ;

— VZW Kindermishandeling Limburg

De grens tussen „sociaal-cultureel” en „welzijn” is trouwens niet steeds duidelijk.

Voorbeelden :

— uitspraak Raad van State inzake de samenstelling van de Raad voor Samenlevingsopbouw, bevestigde dat dit tot de cultuursector behoort ;

— de ambities van Kind en Gezin in de buitenschoolse opvang

5. De afdwingbaarheid van de uitspraken van de Cultuurpactcommissie is niet steeds gegarandeerd. Het is soms pijnlijk vast te stellen dat een klager gelijk krijgt, en het gemeentebestuur desondanks botweg weigert de — unanieme — uitspraak van de Cultuurpactcommissie te volgen. De voogdijoverheid beschikt nochtans over voldoende middelen om op te treden in het kader van het „algemeen belang”.

Conclusie : het Cultuurpact is zeker niet volmaakt, vooral wat betreft de vertegenwoordiging van de niet-bekenners. Maar de organisatie van de welzijnssector waar één zuil het overwicht heeft, overtuigt ons van de noodzaak van een of andere vorm van „pact”, meer nog, doet ons pleiten voor analoge pacts in de welzijnssector, want de vrijheid van het individu primeert op de vrijheid van de instelling.

II. Uiteenzetting van de heer De Broe

De heer De Broe geeft vervolgens toelichting bij de cijfergegevens uit het jaarverslag van de Cultuurpactcommissie voor 1990.

Vooraf verduidelijkt de spreker dat de Cultuurpactwet de enige grondwettelijke basis (artikel 59bis van de Grondwet) is voor de afdwingbaarheid van het Cultuurpact. Daarom gaat het hier om een nationale Cultuurpactcommissie. Dit is belangrijk voor een goed begrip van de cijfergegevens.

De Cultuurpactwet gaat essentieel over het niet discrimineren van ideologische of filosofische strekkingen en gebruikers, maar de artikelen 10 tot 14, die handelen over de subsidiëring en erkenning, vermelden dit principe van de non-discriminatie niet. Dit heeft als gevolg dat de Commissie bij elke klachtenbehandeling een uitvoerige redenering moet opbouwen dat bij discriminatie inzake subsidiëring en erkenning de Cultuurpactwet geldt.

Na deze opmerkingen geeft de spreker een overzicht van de cijfertabellen, die in bijlage na dit verslag zijn bijgevoegd (zie p. 36-56).

III. Uiteenzetting van de heer P. Berckx

Cultuurpact en verzuiling zijn met elkaar verbonden, maar deze problematiek kan tegelijkertijd niet los gezien worden van een principiële instelling tegenover al wat niet-politiek is, zoals het kiesstelsel, dat niet in de Grondwet is bepaald maar dat verzuiling heeft doen ontstaan in de politieke sfeer. Verzuiling in het maatschappelijk leven wordt nu aangevoeld als een verouderd en foutief verschijnsel.

Het Cultuurpact als verzuilingsoorzaak is slechts een klein stuk uit het gehele complex waarin de verzuiling zou moeten worden bekeken.

Wat men in 1970 dacht, in de periode voor het totstandkomen van de Cultuurpactwet, leeft blijkbaar niet meer bij de bevolking in de huidige toestand van het maatschappelijk leven. Daarenboven zijn Vlaanderen en Wallonië tijdens de laatste decennia uit elkaar gegroeid, wat ook kan worden afgeleid uit de statistische gegevens die de Cultuurpactcommissie

sie hier heeft gegeven.

De spreker stelt mede aan de wieg te hebben gestaan van het politieke Cultuurpact. De geest in dit politieke pact is slecht vertaald in de wet van 16 juli 1973. Niet alle aspecten werden correct in juridische termen gegoten. Vanuit juridisch standpunt kan men vaststellen dat er verschillen zijn tussen het gebruik van de wettelijke tekst, die de enige is waarop men zich kan baseren, en de geest van het politiek akkoord dat het Cultuurpact uitmaakte. Uit de cijfergegevens van de Cultuurpactcommissie blijkt dat de grote organisaties in het sociaal-culturele veld niet altijd weten hoe zij zich moeten verdedigen tegen een onjuiste toepassing van de geest van de Cultuurpactwet, die discriminaties van welke aard dan ook, zou moeten onmogelijk maken.

Het is op zich reeds moeilijk om de structuren in beweging te krijgen, zelfs al kent men de juiste weg en al kan men een correct beroep doen op de organen die zijn gecreëerd om de rechten te laten beschermen. Velen worden dan ook afgeschrikt door de lange weg die dikwijls moet worden gevolgd om hun rechten te verdedigen.

Meer en meer beginnen de niet structureel ideologisch en filosofisch verzuilde organisaties het aan te durven hun rechten individueel te verdedigen. Maar men constateert dan dat na maanden en jaren van „procesvoering” er uiteindelijk geen resultaat is bereikt omdat er ondertussen zoveel tijd is overgegaan dat het onrecht reeds lang is geschied, waarna er niets meer aan te doen is.

Daarenboven kan worden vastgesteld dat de moeilijkheden voor de gewone gebruikers groter zijn geworden dan in de jaren zeventig. Dit ligt aan een andere opvatting over de organisatie van het verenigingsleven, zowel in de welzijns- als de cultuursector. Kleine verenigingen die toch volwaardig werken, vallen dikwijls uit de boot en durven of kunnen vaak hun rechten niet verdedigen tegenover gemeentebesturen en dergelijke. Hier zijn er dus moeilijkheden voor de praktische uitwerking van het Cultuurpact.

Een tweede aspect is dat men twee wegen kan bewandelen. In eerste instantie kan getracht worden verzoenend op te treden via een klacht bij de Cultuurpactcommissie. Maar de uitspraak van deze commissie is slechts een advies. Dit is geen arrest. De overheid of het bestuur kan het dus naast zich neerleggen. Men kan een morele overwinning behalen door gelijk te halen met zulk advies, maar een feitelijke overwinning komt er slechts als de politieke structuur tegen dewelke de uitspraak gericht is, ook bereid is het onrecht ongedaan te maken. Dit is echter niet afdwingbaar, en dat is één van de grote fouten die er op dit ogenblik zitten in het uitvoeren van de Cultuurpactwet. Een aanpassing van deze wet dringt zich hier zeker op.

Er bestaat echter geen verplichting om eerst het advies van de Cultuurpactcommissie te vragen om daarna naar de Raad van State te kunnen stappen. De mogelijkheden om de rechten te verdedigen voor de Raad van State zijn ruimer dan degene die men bij de Cultuurpactcommissie heeft. Die procedure kan echter op zich nog zeer lang duren.

Gelijk halen is in de gegeven omstandigheden nog niet hetzelfde als gelijk krijgen.

Wegens de nieuwe voogdijregels in de gemeenschapsmateries (sinds de wet van 8 augustus 1988) is er een discrepantie tussen de termijn van dwingende orde voor de uitspraken bij de voogdij en de termijnen die in de Cultuurpactcommissie gelden, waardoor het onmogelijk is een klacht bij de Cultuurpactcommissie te combineren met een procedure bij de Raad

van State. Het indienen van een klacht bij de Cultuurpactcommissie, betekent nog niet het verlengen van de termijnen voor de voogdijoverheid, zodanig dat wanneer de voogdijoverheid ongelijk zou krijgen in een adviesuitspraak van de Cultuurpactcommissie, en de voogdijorganen hier niet op hebben gereageerd, er dan een onherstelbare fout is begaan. Bij de Raad van State kan dan geen beroep meer worden aangetekend omdat dit binnen de zestig dagen moet gebeuren.

De procesvorming en de procedures zijn dus zeer ingewikkeld en in feite is het juristenwerk.

Er is verder het feit dat de Cultuurpactwet de materies van culturele aard bekijkt, zoals die vastgelegd waren in de wet van 21 juli 1971. Die zijn inmiddels door de staatshervorming uitgebreid tot 17 materies, waarbij de Raad van State echter duidelijk heeft gesteld dat alleen de tien eersten onder de bevoegdheid van de Cultuurpactwet blijven. De zeven andere materies, die de vorming en de sociaal-maatschappelijke welzijnsorganisaties betreffen, vallen niet onder de Cultuurpactwet. Het wordt dus tijd dat men ofwel de Cultuurpactwet aanpast ofwel dat men een tweede Cultuurpactwet uitwerkt voor de materies die er op dit ogenblik niet onder vallen. Dit alles moet samengaan met een aanpassing van de procedures, omdat er sinds 1971 heel wat veranderd is.

Ten slotte werkt het Cultuurpact met begrippen die moeilijk omschrijfbaar zijn door wetteksten. Wat is een ideologie ? Wat is een levensbeschouwing ? Bij gebrek aan concrete teksten die deze begrippen duidelijk omschrijven, kunnen ze door juristen, al naar het geval, ruim of eng worden geïnterpreteerd.

In de Cultuurpactwet komt de gebruiker, of de burger, in feite niet voldoende aan bod, zoals het initieel wel de bedoeling was. Uit de cijfers blijkt dat de niet-gebondenen, de zogenaamde niet-bekenners, talrijker beginnen te worden en dus meer en meer klachten gaan indienen. Tegelijkertijd beseffen de mensen dat procederen niet altijd de goeie weg is om gelijk te krijgen.

Geconstateerd kan worden dat de laatste aanpassing van de bevoegdheden van het Arbitragehof, namelijk de toetsing van de artikelen 6, **6bis** en 17 van de Grondwet, er voor heeft gezorgd dat die toetsing dezelfde begrippen controleert als deze welke staan in artikel 59bis, paragraaf 7, welke bepaling aan de basis ligt van de Cultuurpactwet. Hoe kan men nu dezelfde begrippen door verschillende rechtsorganen laten bespreken ? Waarom heeft men na het arrest Biorim niet duidelijk gesteld dat de artikelen 6, **6bis**, 17 en ook 59bis onder de controle van het Arbitragehof vallen ? Dit zou het probleem van de toepassing van dezelfde begrippen van niet-discriminatie door verschillende rechtsorganen kunnen oplossen.

Een laatste probleem is dat artikel 20 van de Cultuurpactwet met betrekking tot benoeming en bevordering van personeel in de culturele sector, totaal onuitvoerbaar is. De Vlaamse Gemeenschap heeft ooit beslist dat de Cultuurpactwet pas van toepassing is vanaf rang 13 en II. Dat staat echter nergens in de Cultuurpactwet. Bovendien is er geen kaderbesluit, dat duidelijk stelt welke functies tot de culturele sector behoren. Men kan bijvoorbeeld de optie nemen om deze bepaling slechts te laten gelden voor de ambtenaren van niveau 1. De wet stelt echter duidelijk dat het gaat om alle functies in de culturele sector, zelfs onafgezien van het eigenlijke statuut (contractueel, tijdelijk of vastbenoemd). Geen enkele statutaire functie van rang 10 kan worden ingenomen zonder een examen bij het Vast Wervingssecretariaat. Moet men zich dan tot een ideologische en filosofische strekking bekennen

bij de inschrijving voor het examen, of na het bekendmaken van de uitslag ? Een aparte classificatie dan de examenuitslag dringt zich op, als men artikel 20 van de Cultuurpactwet juist wil toepassen.

Beroepen bij de Raad van State wegens het niet naleven van artikel 20, zullen altijd zonder gevolg blijven, wegens het ontbreken van uitvoeringsbesluiten.

IV. Uiteenzetting van de heer Luc Martens

1. Inhoudelijke kritiek

De toepassing van het Cultuurpact leidt onvermijdelijk nog steeds tot het scherper stellen van standpunten, waardoor mensen tegenstander van elkaar worden, daar waar zij op het vlak van de realisatie van het cultuurbeleid eerder componenten van elkaar zouden moeten zijn.

Bovendien worden mensen en groepen gedwongen tot het dragen van een partijpolitiek etiket, hetgeen nog meer op het nationale dan op het plaatselijke niveau gebeurt. Wanneer mensen of groepen zich achtergesteld voelen, dan is dat vaak het uitgangspunt van hun klacht. Zeer vlug worden zij dan in een partijpolitiek debat meegesleurd, naargelang de partijpolitieke opportuniteiten, zoals die zich ter plaatse of op het nationale niveau stellen.

Er moet worden vastgesteld dat het in de praktijk in een belangrijke mate gaat om de bescherming van enkele culturele elites. Als wij kijken naar de samenstelling van de Hoge Raden en andere beheersinstanties, dan zien we dat er een circuit bestaat van professionelen, die voortdurend zichzelf vertegenwoordigen en waarvan de representativiteit tegenover de gebruiker kan worden in vraag gesteld.

Hierbij aansluitend moet men stellen dat de ideologische bescherming zich richt tot een aantal groepen die zich kunnen organiseren. Belangrijke groepen, bijvoorbeeld kansarmen of migranten, weten zich echter niet te organiseren. Ze weten zich ook niet als „niet-bekenners” te organiseren. Deze groepen komen dus helemaal niet aan bod. Het vraagt een minimum aan institutionalisering, vooraleer men zich in de debatten kan mengen.

In de praktische toepassing stellen we vast dat er een eerlijk streven is om iedereen een kans te geven, maar vaak leidt dit tot rekenformules, waarbij meerderheden soms tot minderheden worden omgebogen. De proportionaliteit die wordt toegepast, wordt niet gemeten aan de activiteitsgraad, maar aan de politieke aanwezigheid die men kan mobiliseren.

Ten slotte is het Cultuurpact een belangrijke stimulus geweest om het overheidsinitiatief eerder te stimuleren dan het privaat-initiatief, omdat men hierop een betere greep heeft en omdat dit kan worden georganiseerd volgens de politieke evenwichten.

2. Cultuurpact in de unitaire context.

Sinds in 1970 de culturele autonomie werd ingevoerd, is men rond bijvoorbeeld de schoolvrede anders gaan denken. Het onderwijs is nu volledig aan de gemeenschappen toegevoerd en men heeft in de Grondwet garanties ingebouwd opdat iedereen een gelijke behandeling zou krijgen en de vrije keuze zou worden gegarandeerd.

In het geval van het Cultuurpact lijkt het er op alsof we nog

altijd werken in het kader van een nationale wetgeving. Heeft men dit bewust vergeten of gaat het om een slordigheid ? In elk geval zitten we in een anachronistische situatie. Het betekent dat de Franstaligen kunnen wegen op Vlaamse dossiers. Hun stem weegt even zwaar als die van de Vlaamse leden van de commissie. Het gebeurt dus af en toe wel dat de beslissing over een dossier in de ene of de andere richting niet door de vertegenwoordigers van de betrokken gemeenschap wordt genomen, maar in de praktijk door de leden van de andere gemeenschap.

Sinds de culturele autonomie, kan men zich de vraag stellen of men dit systeem zonder meer moet bestendigen en of men naar het voorbeeld van de Raad van State, op zijn minst niet zou kunnen overgaan tot de instelling van twee kamers in de commissie. Kan men niet verder gaan en zoals bij het onderwijs, dezelfde garanties in de wetgeving opnemen ?

3. *Randbemerkingen*

De wijze waarop het Cultuurpact problemen stelt en al dan niet de verzuiling versterkt, gebeurt niet eenduidig op dezelfde wijze voor elk beleidsniveau. De problematiek stelt zich anders op het lokale vlak dan op het nationale Vlaamse vlak. De dynamiek is anders. Het veld presenteert zich anders. De wijze waarop men een aantal criteria hanteert is anders. Moet men niet meer vertrouwen stellen in lokale raden, dan zich steeds te wenden tot centrale organen ? Al te vaak wordt op een centraal niveau een uitspraak gedaan die getuigt van een structureel wantrouwen tegenover de dynamiek die men ter plaatse zou kunnen ontwikkelen.

In artikel 3, paragraaf 3 van de Cultuurpactwet, wordt gesteld dat de regels inzake erkenning van de representatieve verenigingen van gebruikers slechts bij wet of bij decreet kunnen worden vastgesteld. Wat bedoeld wordt met ideologische en filosofische strekkingen is ondertussen duidelijk. Wat echter wordt bedoeld met „gebruikers, al dan niet bekenners” is niet gedefinieerd. Op dit punt is de wetgever vooralsnog in gebreke gebleven. Dit verklaart waarom het partijpolitieke criterium hier te zwaar blijft doorwegen.

Een oplossing die hierbij door sommigen wordt naar voor geschoven is de koepels te aanzien als de vertegenwoordigers van de gebruikers. De realiteit van de koepels is echter dat dit een soort van vakbondsorganisaties zijn in het culturele veld, die de belangen van de organisaties behartigen, maar niet die van de gebruikers.

Ten slotte heeft de spreker een opmerking over de persoonsgebonden materies, die niet onder de bevoegdheid van de Cultuurpactcommissie vallen, voornamelijk de welzijnssector. Er bestaat vanuit een bepaalde hoek een duidelijk verlangen om ook aan de welzijnsmateries een pact te verbinden. Dit staat in contradictie met de wrevel die er op dit ogenblik tegenover de andere pacten bestaat.

V. Debat

De heer Van Peel :

Enkele sprekers hebben gewezen op het unitaire karakter van de Cultuurpactcommissie. Theoretisch hebben de Franstaligen een mogelijke inbreng in Nederlandstalige dossiers. Doet dit zich in de praktijk inderdaad voor ?

Wat de bevoegdheden van het Arbitragehof betreft, moet worden vastgesteld dat er nu blijkbaar twee instanties zijn die

voor dezelfde materies bevoegd zijn. De redenering van de heer Berckx volgende kan misschien worden besloten dat gezien het bestaan van het Arbitragehof, waar men voor de toepassing van het gelijkheidsbeginsel kan gaan aankloppen, deze instantie in de toekomst de instelling zal worden die het principe van de niet-discriminatie zal moeten bewaken. Wat dan met de Cultuurpactcommissie ?

Een negatief aspect van de functionering van het Cultuurpact blijkt de partijpolitiserende invloed ervan te zijn. Zulke vaststelling behoort tot de zaken die de leden van de werkgroep verzuiling enigszins bindt : de te grote invloed vanuit de partijpolitieke wereld op een aantal maatschappelijke domeinen, waar die invloed in feite niet zou mogen spelen. Het zou voor de functionering van zowel het politieke bestel als van de instellingen die in die maatschappelijke domeinen actief zijn, beter zijn dat de scheiding met de politiek duidelijker zou zijn. Nochtans wordt er door de voorzitter van de Cultuurpactcommissie voor gepleit om de beginselen van het Cultuurpact uit te breiden tot de persoonsgebonden materies. Dit betekent hoe dan ook een grotere partijpolitieke invloed in die materies, bijvoorbeeld in de welzijnssector. Als er aan de partijpolitiserering en aan de toepassingsmodaliteiten van het Cultuurpact niets veranderd, zou het uitbreiden van het Cultuurpact naar andere domeinen dan de sociaal-culturele, dus in feite geen goede zaak zijn. Hoe wordt dit alles gerijmd ?

De heer Denys :

Niet iedereen verafschuwt het Cultuurpact. Er zijn grote voorstanders, genuanceerde voorstanders en radicale tegenstanders.

De uiteenzettingen van de inleiders beantwoorden niet helemaal aan de vraagstelling die in de Werkgroep werd gesteld, namelijk : op welke wijze heeft het Cultuurpact, of de toepassing ervan, invloed op de subsidiestromen. Binnen de Werkgroep stelt niemand particuliere verzuilde organisaties nog in vraag wat hun bestaansrecht betreft, maar wel de wijze waarop de subsidiestromen de verdere verzuiling in de hand werken, waarbij de grotere organisaties steeds maar groter worden gemaakt en de kleine initiatieven geen kans krijgen. Een concrete vraag is of uit de cijfers kan worden opgemaakt of de reglementering voortvloeiend uit de Cultuurpactwet de besluitvorming in verband met de subsidies beïnvloedt.

Concreet stellen de meeste problemen zich op het lokale vlak. De Cultuurpactwet voorziet dat men moet werken met adviesraden. In de praktijk zijn deze adviesraden meestal rechter en partij, waarin altijd de grootste organisaties de plak zwaaien en daardoor de besluitvorming in de gemeente sterk beïnvloeden. De spreker stelt vast dat de meeste klachten komen van de niet-gebonden organisaties. Is er hier een verband met het feit dat die organisaties geen vertegenwoordigers hebben in de gemeenteraad of in de adviesraad ? Als dat zo is, dan is dit een bevestiging van de analyse dat men uiteindelijk bij het toekennen van subsidies niet zozeer rekening houdt met hetgeen op het terrein gebeurt, maar wel met de belangen van de grote structuren. Deze worden op zichzelf gesubsidieerd en niet de activiteiten van de basis.

In tegenstelling tot wat de heer Martens beweert, is er in de Vlaamse Raad toch geen meerderheid die de geest van het Cultuurpact verafschuwt. De PW houdt aan de geest van het Cultuurpact, maar er kan worden vastgesteld dat de modaliteiten van de uitvoering niet leiden tot de doelstellingen die door het Cultuurpact worden gesteld. Spreker is voor een uitbreiding van de geest van het Cultuurpact naar andere sectoren, maar dan op voorwaarden dat de toepassingsmodalitei-

ten veel minder stringent, veel minder regulerend zijn, zodat het Cultuurpact op een totaal andere wijze wordt uitgevoerd dan vandaag het geval is.

Wat moet er dan veranderen ? Ten eerste dat er een aantal discriminaties, die nooit het daglicht zien, worden weggevoerd. Een aantal lokale verenigingen hebben inderdaad de moed niet om een klacht in te dienen. Een van de concrete voorbeelden die de spreker kent heeft te maken met de grote tussentijd die er is tussen het indienen van een klacht en de uiteindelijke uitspraak. Die komt dikwijls te laat, zodat dit geen effect meer heeft, zelfs al werden de aanklagers in het gelijk gesteld. Men moet dus tot een procedure komen die tot een zeer snelle afhandeling van de klachten leidt. Zulke procedure moet dicht bij de lokale besturen staan. Ten slotte moet die procedure beter bekend zijn dan vandaag het geval is. Het lid denkt aan een soort kortgedingprocedure op het niveau van de provincies.

Onder deze voorwaarden heeft de spreker er geen enkel probleem mee dat de geest van het Cultuurpact zou worden uitgebreid naar andere materies.

Er moet aan de Cultuurpactwet zelf worden gesleuteld. Er werd terecht opgemerkt dat de adviesraden in vele gevallen rechter en partij zijn. We groeien naar een maatschappij waarin de zogenaamde experts in de plaats van de burgers gaan beslissen wat er moet gebeuren. Door de door de Cultuurpactwet opgelegde verplichting om adviesraden op te richten, krijgen de deskundigen van culturele elites steeds meer macht ten nadele van de consument.

De heer Lauwers :

Niemand betwist de bewering van mevrouw Van Haegendoren dat zeker in de culturele sector een brede waaier van opinies, waarden of filosofieën aanwezig is en dat dit moet worden gehonoreerd en beschermd in zijn diversiteit. In die mate is dit ook de filosofie van het Cultuurpact, waar iedereen mee akkoord is. Dit is dan ook geen verzuiling. Verzuiling ontstaat wanneer er bindingen ontstaan tussen de verschillende ideologieën met politieke formaties en maatschappelijke organisaties.

In de toepassing van het Cultuurpact moeten nog wel modaliteiten te vinden zijn om het verzuilende effect ervan te corrigeren. Mevrouw van Haegendoren heeft zelf aangegeven dat men zoekt naar formules om de adviesraden en dergelijke anders samen te stellen. De vraag is welke criteria goed zijn. Bijvoorbeeld kan dit gebeuren op basis van de subsidievolume, alhoewel ook hierop kritieken te formuleren zijn. Wat is de argumentatie om dit criterium af te wijzen ? Deze formule is mits enige correcties alleszins beter dan de criteria die nu gebruikt worden.

In de culturele sector zijn de ideologieën en waarden dus gediversifieerd, en dat moet kunnen blijven bestaan. Dat dit ook moet gelden voor de welzijnssector, zoals het bureau van de Cultuurpactcommissie stelt, is echter zeer discutabel. Hier spelen slechts in zeer beperkte mate de filosofische achtergronden, levensbeschouwingen of politieke bindingen. Daarom is een uitbreiding van het Cultuurpact naar een bescherming van de minderheden in de welzijnssector geen goede zaak. Op een paar beperkte uitzonderingen na, is bescherming van filosofische en ideologische minderheden in de welzijnssector niet nodig.

De heer Denys :

In de welzijnssector, bijvoorbeeld bij de bejaardenzorg en de thuisgezondheidszorg worden de normen zo hoog gelegd

dat slechts de grote organisaties, en dan nog van één overkoepling, namelijk Caritas Catholica in aanmerking komen voor erkenning. Hier moet toch wel een correctie komen waarbij de bestaande discriminaties worden vermeden.

De heer Lauwers :

Dit voorstellen betekent in de praktijk de ideologisering van de welzijnssector als een feit aanvaarden en verder versterken. Natuurlijk moeten uitwassen worden vermeden, maar niet door het institutionaliseren van ideologieën en levensbeschouwingen in de welzijnssector.

Wat is ten slotte de verhouding tussen het Cultuurpact en zijn toepassing enerzijds en de beleidsruimte van de overheid anderzijds ? Het Cultuurpact is er de oorzaak van dat de overheid geen vat meer heeft op programmatie en planning voor het realiseren van een aantal doelstellingen in de culturele sector. Dit is een probleem bij vormingsinstellingen, waar een zekere programmatie nodig is, omdat deze dikwijls gespecialiseerde terreinen gaan bewerken. Het Cultuurpact verhindert zulke programmatie. De toename van het aantal erkenningen zorgt er overigens voor dat er budgettair niet genoeg middelen zijn om te voldoen aan de decretaal opgelegde voorwaarden.

De heer Geysels :

In de conclusies van mevrouw Van Haegendoren wordt het probleem dat het Cultuurpact in feite is, uitgebreid naar een aantal andere materies, met name de persoonsgebonden materies. Dit standpunt werd jaren geleden reeds verdedigd door politici van liberale en socialistische strekking. In meer recente teksten is deze idee gelukkig verdwenen. Mevrouw Van Haegendoren raapt deze draad echter terug op. De ideeën die in de Werkgroep leven gaan echter in de andere richting. Blijkbaar wil mevrouw Van Haegendoren het ene probleem bestrijden door een nieuw probleem te creëren.

De spreker heeft zijn bedenkingen over de terminologie „niet-bekenners“. Wat zijn deze niet-bekenners ? Zijn dat mensen die niet bij een politiek partij aanleunen ?

Aan de heer Berckx wordt gevraagd of de nieuwe bevoegdheden van het Arbitragehof voldoende zijn om een aantal taken en bevoegdheden van de Cultuurpactcommissie over te nemen.

Een tweede vraag is hoe de Cultuurpactwet vanuit Vlaanderen kan worden aangepast, omdat dit een nationale wet is.

Een aantal duidelijke problemen werden geschetst door de heren Berckx en Martens vanuit de ervaring met de toepassing van de Cultuurpactwet. Zijn er voorstellen van oplossing voor een aanpak van die problemen ? Gedacht wordt aan de partijpolitisering, het uitbreiden van het principe van de niet-discriminatie.

De heer H. Van Rompaey :

Deze spreker heeft eveneens opmerkingen over het voorstel dat door Mevrouw Van Haegendoren is geschetst, namelijk het uitbreiden van het Cultuurpact naar andere domeinen. Reeds voor de cultuursector wordt vastgesteld dat het steeds moeilijker wordt om aan te voelen waar ideologie en filosofie een rol beginnen te spelen. Dit geldt a priori voor de welzijnssector. Betekent het voorstel dan dat van bij het begin van initiatieven in de welzijnssector vereist wordt dat een duidelijke ideologie of levensbeschouwing wordt aangekleefd ? Is dit echter wel realistisch, wetende dat de welzijnssector in een slechte budgettaire situatie verkeert ?

Een tweede vraag behelst de afdwingbaarheid van het Cultuurpact. Kan men uit de klachten opmaken waarom de waarborgen die het Cultuurpact geeft niet konden worden afdwongen. Hebben de klachten in de praktijk niet veeleer te maken met realiseerbaarheid, in plaats van met ideologische motieven ? Wordt ook dit onderzocht door de Cultuurpactcommissie ?

Er wordt blijkbaar hulde gebracht aan de Cultuurpactwet voor wat het effect betreft dat deze wet zou hebben op het vlak van het realiseren van inspraak en openbaarheid van bestuur. Nu heeft de Cultuurpactwet er voor gezorgd dat men verplicht was te kiezen voor een ideologie of voor de strekking van de „niet-bekenners”. Dit heeft een negatief effect gehad op de werking van vele plaatselijke initiatieven. Het opleggen van een verplichting om zich bij een strekking aan te sluiten is een vorm van dirigisme. Het gaat hier om het verpolitiseren van een sector die als voornaamste bedoeling heeft cultuur te verspreiden en de vrije tijd te organiseren.

Uit een analyse van de statistieken van de Cultuurpactcommissie kan worden vastgesteld dat de klachten uit neutrale of pluralistische hoek in de grote meerderheid zijn. Vele niet-bekenners stellen zich echter niet tolerant op. Daar tegenover staan dan weer vele mensen die bij een zuil aanleunen die uitblinken door tolerantie. Het zou daarom wel eens interessant zijn te onderzoeken wat de motieven van de klachten zijn.

Deze spreker is er ten slotte van overtuigd dat de organisatiestructuren en de individuele verbruikers niet zomaar tegenover elkaar mogen worden gesteld. Het georganiseerd zijn van verbruikers in structuren kan voor die verbruikers grote voordelen met zich meebrengen. Is het dan werkelijk zo dat in de realiteit de bestaande structuren hun opdracht om de verbruiker te dienen niet kunnen waarmaken ?

VI. Replieken

Mevrouw Van Haegendoren :

Wat de taalverhoudingen in de Cultuurpactcommissie betreft, is het zo dat de Vlaamse materies door de Vlamingen worden behandeld, zonder veel inmenging van de Franstaligen en vice versa.

De heer Dumont :

Dit wordt door de heer Dumont, voorzitter van de Franstalige vleugel beaamt, alhoewel er binnen de Cultuurpactcommissie geen splitsing is. Toch moet er op een aantal fenomenen worden gewezen. Zo is er een ideologische verzuiling over de taalgrens heen. De Vrijmetselarij bijvoorbeeld kent geen taalgrens. Ook bij andere groepen komt dit voor. In sommige materies komen nationale bekommernissen tot uiting.

Langs Franstalige kant probeert men zo veel mogelijk tot verzoeningen te komen. Er is ook een vermindering van de klachten, wat wijst op een steeds betere toepassing van het Cultuurpact. Een bijkomend gevolg is dat de Cultuurpactwet belangrijk is geweest voor de aanmoediging van het culturele leven in het gehele land. Het heeft de belangstelling voor de culturele materies bij de politieke partijen aangewakkerd.

De heer Denys :

Aan de heer Dumont wordt de concrete vraag gesteld of de vrijzinnigen in Vlaanderen soms de steun nodig hebben van de vrijzinnigen in Wallonië om bepaalde dossiers te beslechten en vice versa voor wat de katholieke zuil betreft.

De heer Dumont :

Dit gebeurt zeker, maar het is niet systematisch. De Commissie probeert wel steeds de rechtvaardigheid in het dossier te laten prevaleren.

Mevrouw Van Haegendoren :

In verband met het voorstel van de heer Lauwers om de subsidievolumes, mits zekere correcties als criterium te gebruiken, kan men zich afvragen over welke correcties het dan wel gaat. Dit criterium is blijkbaar toch moeilijk te hanteren.

Heeft de overheid verder geen vat meer op de werking van de culturele sector, wegens het Cultuurpact, zoals de heer Lauwers beweerde ? Hier is er volgens de spreker geen verband.

De spreker is verder ook van oordeel dat het niet zo is dat het Cultuurpact filosofische overtuigingen heeft opgelegd, zoals de heer Van Rompaey stelt. Integendeel, er moet vanuit de realiteit worden vertrokken, en deze realiteit is dat filosofische overtuigingen bestaan.

Wat de toepassing van het Cultuurpact op de welzijnssector aangaat, zegt mevrouw Van Haegendoren dat de geest van het pact in deze sector moet worden toegepast, op voorwaarde dat die toepassing minder stringent is dan bij de toepassing van het Cultuurpact. Het belangrijkste is het doorvoeren van een bescherming van de minderheden in de welzijnssector. Dit geldt bijvoorbeeld urgent voor wat de sector van de centra voor levens-en gezinsvragen betreft.

De heer De Broe :

De Cultuurpactwet is niet afdwingbaar omdat de wetgever dat niet eens had gewild. De motieven hiervan kan de spreker niet inschatten. Misschien was men zich bewust van een aantal onvolkomenheden in de wetgeving, waardoor er problemen zouden kunnen ontstaan in verband met de realiseerbaarheid. In 1973, toen de wet tot stand kwam, stond men in het parlement plots voor een materie die zich voor een groot stuk op plaatselijk vlak afspeelde, waarbij voor de politici met bindingen in plaatselijke besturen, de schrik voor een aantasting van de gemeentelijke autonomie zeker meespeelde.

Het is inderdaad een vaststaand feit dat het grootste gedeelte van de klachten komt uit de hoek van de neutrale of pluralistische verenigingen. Het is moeilijk te beoordelen of al deze verenigingen werkelijk neutraal of pluralistisch zijn. Sommigen noemen zich inderdaad niet-gebonden, alhoewel ze misschien wel degelijk een bepaalde ideologie of levensbeschouwing aankleven. Men mag echter niet uit het oog verliezen dat de toepassing van de Cultuurpactwet slechts kan spelen op het plaatselijke vlak.

Dat grote groepen zich niet-gebonden verklaren heeft te maken met het feit dat in de culturele sector op plaatselijk vlak meer en meer verenigingen geen behoefte meer hebben om zich bij één of andere zuil te rekenen, omdat het voor hen voldoende is om aan cultuur te doen. In dit opzicht heeft de Cultuurpactwet wel degelijk gunstig gewerkt.

De heer Geysels :

De meeste cijfergegevens geven aan dat in de sector van het sociaal-cultureel werk, na 1966 een belangrijk gedeelte van de nieuwe gesubsidieerde organisaties ontstaan zijn buiten de georganiseerde politieke netwerken. Volgens deze spreker is dit ondanks en niet dankzij het Cultuurpact. Dit is een maatschappelijk verschijnsel dat niet past in de toepassing van het Cultuurpact en dat toch een aantal nefaste gevol-

gen ervan moet dragen.

Vervolgens komen ook de andere aanwezige bureauleden van de Cultuurpactcommissie aan het woord.

De heer Matthys :

De echte partijpolitisering in het sociaal-cultureel werk, en meer bepaald in de Hoge Raad voor Volksontwikkeling, bestaat niet, ook al zijn de meeste leden vertegenwoordigers van een bepaalde ideologische of filosofische strekking. Partijpolitieke opstelling is nog iets anders. Geen enkele van de dertig leden van deze Hoge Raad is echt door een politieke partij gemandateerd. Deze nuance moet toch wel aangebracht worden: De partijpolitieke politisering in de landelijke adviesraden moet dus niet overschat worden.

De heer Meys :

Soms krijgt men de indruk dat het praten over depolitisering betekent dat mensen met een bepaalde partijpolitieke kleur niet bekwaam zouden zijn op andere terreinen dan het zuiver politieke.

Voor een aantal raden is in een partijpolitiiek luik voorzien. Daarom moeten de mensen die bijvoorbeeld door de gemeenteraden worden gemandateerd een welbepaalde politieke kleur hebben.

Ondanks of dankzij het Cultuurpact is er ruimte gekomen voor initiatieven die geen specifieke politieke of ideologische kleur meer hebben. Volgens deze spreker is het wel degelijk dankzij het Cultuurpact dat er in de meeste gemeenten ruimte is geschapen voor het erkennen van culturele initiatieven, onafhankelijk vanuit welke hoek ze komen. Dit is dank zij de samenspraak en de opgelegde pluriformiteit. Dit heeft geleid tot een ruimer begrip en een grotere beweegruimte voor nieuwe initiatieven. Door het Cultuurpact heeft men geleerd rekening te houden met de anderen en respect te hebben voor de anderen.

Men moet wel toegeven dat het Cultuurpact een zekere institutionalisering van de verzuiling met zich heeft meegebracht, maar die verzuiling woog voor het Cultuurpact zwaarder dan nu het geval is.

De heer Yperman :

Hoe kan de partijpolitisering worden tegengegaan ? Er zijn inderdaad effectieve klachten in dit verband, die gaan over nationale materies, waar de Cultuurpactcommissie moeilijk weg mee weet. Zo is er de klacht over de samenstelling van de Hoge Raad voor Volksontwikkeling, welke als voorbeeld kan gelden. Lacunes in de wetgeving zouden moeten worden opgevuld. Met name artikel 3 van de Cultuurpactwet. Paragraaf 3 van dit artikel spreekt over erkende representatieve verenigingen, waarvan de regels inzake erkenning kunnen worden vastgesteld bij decreet. Zulk decreet bestaat echter op dit ogenblik niet. De verhouding tussen het ideologische-, filosofische- en gebruikersluik is niet gekwantificeerd. Zo zijn 27 van de 30 leden van de Hoge Raad voor Volksontwikkeling langs partijpolitieke weg benoemd. Dit is een regelrechte politisering. Verder zijn er slechts 2 vertegenwoordigers van filosofische stromingen en maar 1 vertegenwoordiger van de gebruikers. Dit kan moeilijk een objectieve vertegenwoordiging van de sector worden genoemd. Zulke toestanden moeten door de wet- of decreetgever worden vermeden.

De heer Matthys :

Het is niet gezegd dat de 27 leden van deze Hoge Raad die

langs partijpolitieke weg zijn benoemd, geen binding zouden hebben met het werkveld. De meeste van deze leden komen wel degelijk uit het werkveld. De niet-georganiseerden zijn echter wel ondervertegenwoordigd.

De heer Denys :

Heeft men een onderzoek gedaan naar de zin of de onzin van adviesraden ? In de praktijk lijkt het zo te zijn dat er door de Cultuurpactwet een aantal adviesraden zijn ontstaan, die echter in de praktijk weinig zin hebben. Heeft de Cultuurpactcommissie hier al over nagedacht ?

Op deze vraag wordt door de afgevaardigden van de Cultuurpactcommissie ontkennend geantwoord.

De heer Berckx :

Deze spreker ziet twee concrete vragen die aan hem werden gesteld :

- Wat zijn in zijn ogen gebruikers ?
- Hoe ziet hij de inschakeling van het Arbitragehof in deze materie ?

De gebruiker is in de uitvoering van de Cultuurpactwet niet aan bod gekomen. In de geest van het politieke pact speelde de gebruiker wel een rol. Maar in de wet werd de gebruiker ingekapseld in een „gebruikersorganisatie”. Nu is het zo dat men geen cultuur bedrijft, of kan bedrijven, zonder dat men een organisatie achter zich heeft. Er zijn tal van verenigingen die geen subsidies vragen en toch goed werken, en die via een erkenning toch een soort kwaliteitslabel zouden willen krijgen. Deze organisaties willen een volwaardige culturele organisatie zijn, zonder dat de overheid subsidieert, en zonder dat de overheid toekijkt waar het geld dan wel wordt gevonden. Spijtig genoeg is het maar al te dikwijls zo dat sponsors slechts in de bres zullen springen voor erkende organisaties, die dan ook reeds subsidie krijgen van de overheid. Dit is een verkeerde situatie.

Individuele kunstenaars hebben er belang bij om ook vertegenwoordigd te zijn. Deze zijn verplicht zich aan te sluiten bij een erkende vereniging. De groep van de niet-bekenners wordt tegelijkertijd steeds maar groter, zeker de laatste jaren. De kritiek van de spreker gaat niet naar het Cultuurpact als zodanig maar naar de gebrekkige, zo niet onmogelijke uitvoering ervan in bepaalde domeinen.

Een individu kan niet worden verplicht om zich tot één of andere strekking te bekennen, om gebruik te kunnen maken van het beschermingsrecht dat in het Cultuurpact is vastgelegd. De groep van mensen die zich hierin herkent, wordt steeds talrijker en komt niet aan bod. Daarenboven zijn er heel wat cultuurgebruikers en cultuurscheppers, die helemaal geen subsidiëring van overheidswege vragen, maar die de structuren van de gemeenten willen gebruiken. Maar die kunnen daar dan geen gebruik van maken omdat ze daarvoor eerst in een erkende structuur moeten worden opgenomen. We zijn op die manier bezig zuilen bij te maken.

De spreker pleit dus uitdrukkelijk voor een ontkoppeling van erkenning en subsidiëerbaarheid. Het moet mogelijk zijn een erkenning te krijgen zonder overheidssubsidie.

Over het Arbitragehof stelt de spreker dat dit een moeilijk probleem is, waar hij als publicist en jurist een denkoefening over gemaakt heeft.

Het Arbitragehof is slechts zeer gedeeltelijk een constitutioneel Hof op de terreinen van de artikelen 6, **6bis** en 17 van de Grondwet. Men kan zich afvragen waarom ook artikel

59bis, paragraaf 7 hier niet aan toegevoegd is, want dit gaat over hetzelfde als artikel 6bis. Bovendien zijn er nog andere discriminaties mogelijk (bijvoorbeeld economische).

Bij het Arbitragehof kan zowel de overheid als de burger beroep instellen wegens discriminatie op basis van deze drie grondwettelijke artikels. Waarom niet voor het vierde artikel ?

Om in de cultuursector het Cultuurpact „afdwingbaar” te maken, moet men niet naar de Cultuurpactcommissie gaan, maar naar de Raad van State. Sedert de nieuwe bevoegdheden van de Raad van State, parallel aan die van het Arbitragehof, kan men met dezelfde problematiek, namelijk discriminatie op basis van artikel 59bis, paragraaf 7, naar de Raad van State stappen door een prejudiciële vraag te stellen over de discriminatie gebaseerd op dit grondwettelijk artikel, dat aanleunt bij de artikelen 6 en 6bis. Bovendien heeft men bij de Raad van State het recht om door een versnelde opschortingsprocedure de eis te formuleren om, als er gronden voor zouden bestaan, de uitvoerbaarheid van de discriminatoire maatregel op te schorten, totdat de Raad van State zich heeft uitgesproken.

Waarom zou men artikel 59bis, paragraaf 7 ook niet bij de grondwetsartikelen voegen waarvoor het Arbitragehof bevoegd is, zodat de procedure bij de Raad van State niet meer nodig is ? Nu riskeert men parallelle uitspraken tussen de Raad van State en het Arbitragehof over in feite dezelfde problematiek.

Is de Cultuurpactcommissie dan overbodig ? De spreker pleit niet voor een afschaffing, maar voor een snellere en accuratere bediening. Bij het Arbitragehof zijn er een snelle procedure (opschorting) en een procedure ten gronde, die toch ook wel sneller gaat dan bij het Cultuurpactcommissie. Men kan zich best voorstellen dat men eerst een soort verzoeningsprocedure bij de Cultuurpactcommissie heeft, zonder dat men onmiddellijk naar de rechter hoeft te stappen. Dit laatste is voor de meeste burgers overigens een moeilijke stap.

De spreker pleit dus voor het voortbestaan van de Cultuurpactcommissie als een verzoeningscommissie, die wel de verplichting wordt opgelegd om snel op te treden. Men moet er tegelijkertijd in voorzien dat de arbitrage door het Arbitragehof via een versnelde procedure zou verlopen, waarbij besluiten die een discriminatie inhouden ook onmiddellijk zouden opgeschort worden. Deze formule zou toch eens moeten worden onderzocht.

De heer Martens :

Over de opportuniteit van het unitaire karakter van het Cultuurpact zegt deze spreker dat dit op het eerste gezicht niet tot dit debat behoort. Bij nader inzien is dit wel het geval omdat kan worden vastgesteld dat in een aantal dossiers oneigenlijke argumenten opduiken die op zijn minst de behandeling van die dossiers bemoeilijken. Taalargumenten kunnen de dossiers bemoeilijken, wat in enkele gevallen gebeurd is. In het licht van de communautarisering moet de Vlaamse Gemeenschap volwassen genoeg zijn om problemen in verband met ideologische of filosofische discriminatie zelf op te lossen.

De spreker heeft ook nog een opmerking over de subsidiestromen. Op het niveau van de Vlaamse Gemeenschap zijn de subsidiestromen meestal per decreet geregeld. Het toekennen van een basissubsidie houdt over het algemeen een positieve discriminatie in voor de kleine initiatieven, die meestal op dezelfde manier kunnen starten, als de bestaande gevestig-

de organisaties. Naarmate meer activiteiten worden ont-plooid, botsen de grote organisaties als eerste op de budget-taire beperkingen. Boven de basissubsidie zijn werkingsubsidies meestal slechts mogelijk in zoverre er een budgettaire ruimte voor is.

Over de opmerking van de heer Berckx die pleit voor een onderscheid tussen erkenning en subsidiëring, zegt deze spreker dat er bij erkenning van organisaties in de regel twee stappen zijn : erkend worden en daarna aanspraak kunnen maken op subsidies. Om subsidies te kunnen bekomen moet men aan een aantal bijkomende voorwaarden voldoen. Deze voorwaarden liggen dikwijls in de sfeer van de activiteitsgraad. Er is een zekere gradatie in de uitvoering van de decreten. De organisaties zijn niet verplicht om aan alle subsidievoorwaarden te voldoen. Alleen zullen zij dan geen tegemoetkomingen van de overheid ontvangen.

Met betrekking tot de rol van het Arbitragehof erkent de heer Martens de waarde van de voorstellen van de heer Berckx. De Cultuurpactcommissie kan inderdaad een rol spelen als instantie die een preadvies geeft. Men heeft met het Cultuurpact geprobeerd een impuls te geven aan de betrokkenheid van de bevolking door het realiseren van inspraak/participatie en openbaarheid van bestuur. Om dit te bereiken volstaat de Cultuurpactwet echter niet. Men zal daarvoor een aantal andere wettelijke instanties nodig hebben, waarbij het Arbitragehof een grote rol kan spelen, omdat het vooral gaat over het uitvoerig in de Grondwet opgenomen principe van de niet-discriminatie.

Een aanvullende wet- of decreetgeving is dus nodig, maar daarin moeten dan wel goede procedures worden opgenomen, die er voor moeten zorgen dat op korte termijn recht kan geschieden.

De heer Lauwers :

Wat is de verhouding tussen de beleidsruimte van de overheid en de Cultuurpactwet, met name de artikelen 10 en 11, over de subsidiëring van culturele activiteiten en instellingen ? Allerhande kleine en grotere organisaties hebben de laatste jaren hun weg gevonden naar de decretale regelingen, waardoor de overheid, gebonden door het Cultuurpact, verplicht is om te erkennen en te subsidiëren. Zo kan de overheid geen erkenningsstop of een bepaalde planmatigheid opleggen. Dat gaat wel voor overheidsinstellingen zoals culturele centra en bibliotheken, maar niet voor particuliere initiatieven.

De link met de verzuiling is dat er nu initiatieven vanuit de zuilen opduiken, bijvoorbeeld vanuit de vakbonden, die gebruik maken van de mogelijkheden die de decreten in de culturele sector bieden. De overheid kan hier niet tegen optreden.

De heer Meys :

Omdat het Cultuurpact over een gemeenschapsmaterie gaat, namelijk de cultuur, ligt het voor de hand dat dit pact zou worden gecommunautariseerd. Nochtans moet hierbij gezegd worden dat Cultuurpact een ietwat foute benaming is. Het is een pact ter bescherming van ideologische en filosofische minderheden, die wordt beperkt tot culturele materies. In de meeste federale staten behoort zulke materie tot de federatie en niet tot de deelstaten.

Bovendien zijn er in België drie gewesten en een tweetalig gebied. Dit kan een bijkomende complicatie voor communautarisering zijn.

De heer De Broe :

Tegenover de heer Lauwers moet geantwoord worden dat de overheid in niets belemmerd wordt door het Cultuurpact. De Cultuurpactwet vraagt dat men niet discrimineert. De inspectie gaat na of er niet gediscrimineerd wordt. Men staat vanzelfsprekend toe dat de overheid normerend optreedt voor wat het toekennen van subsidies betreft. Alleen mogen deze normen geen ideologische of filosofische discriminatie inhouden.

De heer Denys :

Kan de Cultuurpactcommissie een positie bepalen over het nut van de verschillende adviesraden ? Vele vragen kunnen immers worden gesteld over de samenstelling en de invloed van de adviesraden.

Er wordt voorgesteld dat de Voorzitter van de Cultuurpactcommissie een positie zou formuleren over de vraag die de heer Denys heeft gesteld.

BIJLAGE

CIJFERGEGEVENS :

De klachten en hun behandeling

De klachten en hun behandeling.

Inleiding.

Het hoofdstuk 111 wil, zoals gebruikelijk in de jaarverslagen van de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie, een overzicht geven van de ingediende klachten en hun behandeling.

Dit jaarverslag betreft de periode van januari 1990 tot 31 december 1990, terwijl het tevens cumulatieve cijfers vermeldt over de periode 1975-1990. Konkreet verzameld dit hoofdstuk cijfermateriaal betreffende het aantal klachten, hun oorsprong en inhoud. Ook over de uitgebrachte adviezen en de gerealiseerde verzoening geeft dit hoofdstuk bijkomende informatie.

Nadat in de loop van het jaar 1989 informatica-apparatuur werd ingeschakeld om de klachtendossiers te registreren, werden van bij het begin 1990 alle gegevens van de klachtendossiers in databestanden opgeslagen. Deze werkwijze verplichtte de administratieve diensten tot verdere verfijning van bepaalde interpretaties zoals niveaubepaling, aangevochte materie, strekking, advies en stemming. Permanent werden daardoor de reeds geregistreerde dossiers op hun juistheid getoetst.

Er dienden eentweetalwijzigingen aangebracht te worden in het bestand 1989 waardoor het verslag 1990 wat het cijfermateriaal betreft niet exact aansluit op het verslag 1989.

A) AANTAL KLACHTEN, HUN OORSPRONG EN INHOUD.

1. Aantal naar taal.

In de onderstaande tabellen wordt, naast de opgave van het aantal ingediende klachten naar taal, een bijkomend gegeven verwerkt. Van bij de start van de Cultuurpactcommissie werd genoteerd op welk niveau de bestreden beslissingen genomen werden. Zo toont tabel 1 dat in 1990, 38 klachten werden ingediend tegen beslissingen getroffen op gemeentelijk of stedelijk niveau (lokaal): met intermediair (1 klacht) worden provinciale overheden, intercom-

munaleverenigingen, de overhedenvande agglomeraties van gemeenten e.d.m. bedoeld: nationaal (3 klachten) staatvoor de gemeenschapsregeringen of de nationale regering (de bi-communautaire culturele instellingen).

Tabel 1.1 - Periode van 01.01.90 tot 31.12.90

	GEMEENSCHAP	INTERMED.	LOKAAL	TOTAAL
NEDERLANDS	3	0	27	30
FRANS	0	1	11	12
DUIITS	0	0	0	0
TOTAAL	3	1	38	42

Tabel 1.2 - Periode van 01.01.75 tot 31.12.90

	GEMEENSCHAP	INTERMED.	LOKAAL	TOTAAL	%
NEDERLANDS	51	15	425	491	67,35
	10,39%	3,05%	86,56%	100%	
FRANS	27	18	189	234	32,10
	11,54%	7,69%	80,77%	100%	
DUIITS	3	0	1	4	0,55
TOTAAL	81	33	615	729	
	11,11%	4,53%	84,36%	100%	

EVOLUTIE VAN HET AANTAL INGEDIENDE KLACHTEN OP LOKAAL NIVEAUPeriode van 15.01.75 tot 31.12.90

Ter vergelijking:totaal aantal klachten:Lokaal Gemeenschap Intermed.	JAAR	NEDERLANDS (lokaal)	FRANS (lokaal)	TOTAAL (lokaal)
84	75-77	48	23	71
77	1978	69	7	76
68	1979	35	25	60
55	1980	33	14	47
70	1981	42	9	51
31	1982	19	3	22
90	1983	48	21	69
33	1984	20	8	28
14	1985	6	4	10
36	1986	13	22	35
20	1987	6	4	10
17	1988	8	1	9
92	1989	51	38(*)	89
42	1990	27	11	38
729		425	190(*)	615

(*) : Er werd één duitstalige klacht op lokaal niveau ingediend

2. a) Aantallen naar provincie.

Onderstaand tabel geeft een overzicht van het aantal klachten tegen beslissingen genomen op lokaal en intermediair bestuursniveau gesitueerd binnen de onderscheiden provincies. Dit is een ingrijpende wijziging in vergelijking met onze vorige verslagen. Tot en met het jaarverslag 1989 werd enkel rekening gehouden met beslissingen genomen op lokaal bestuursniveau.

Tabel 11.1 Aantallen naar provincie

A. Periode 01.01.1990 - 31.12.1990

B. Periode 01.01.1975 - 31.12.1990

PROVINCIE	A	B	B% totaal	B% Vl. prov.	B% Fr. prov.
				446	202
ANTWERPEN	3	83	12.81	18.61	
LIMBURG	2	59	9.10	13.23	
OOST-VLAANDEREN	6	108	16.67	24.22	
WEST-VLAANDEREN	14	76	11.73	17.04	
BRABANT	9	192	29.63		
- VLAAMS BRABANT	2	100	15.43	22.42	
- WAALS BRABANT	6	40	6.17		19.80
- BRUSSEL	0	20	3.09	4.48	
- BRUXELLES	1	32	4.94		15.84
HENEGOUWEN	1	43	6.64		21.29
LUIK	2	73	11.27		36.14
LUXEMBURG	0	5	0.77		2.48
NAMEN	2	9	1.39		4.46
TOTAAL	39	648			

2. b) Aantallen naar grootte van gemeente.

Als criteriumwerdhet aantal inwoners van de gemeente genomen. Het aantal inwoners bepaalt in sterke mate de ontwikkelingsgraad van het verenigingsleven en heeft waarschijnlijk een invloed op het daadwerkelijke bestaan van strekkingen. In deze tabel worden enkel de klachten opgenomen tegen beslissingen op lokaal bestuursniveau.

Tabel 11.2 A. Periode van 01.01.90 tot 31.12.90
B. Periode van 15.01.78 tot 31.12.90

INWONERS	GEMEENTEN (1)		KLACHTEN		
	AANTAL	%	AANTAL		%
			A	B	B
0 - 4.999	105	17.83	0	12	1.95
5.000 - 9.999	174	29.54	2	107	17.40
10.000 - 19.999	184	31.24	16	230	37.40
20.000 - 49.999	99	16.81	14	200	32.52
50.000 - 99.999	19	3.23	3	35	5.69
100.000 en +	8	1.35	3	31	5.04
TOTAAL	589	100	38	615	100

(1) De bevolkingscijfers dateren van 1 januari 1989 en zijn afkomstig van het Nationaal Instituut voor de Statistiek, verschenen in het Belgisch Staatsblad van 31.07.90.

3. Aantallen naar voorwerp van de klacht.

De indeling naar voorwerp steunt op de toepassingsmodaliteiten van de wet. Ook hier wordt per tabel een bestuursniveau weergegeven.

a) Nationaal bestuursniveau.

Tabel 111

A. Periode van 01.01.1990 tot 31.12.1990

B. Periode van 15.01.1975 tot 31.12.1990

VOORWERP	NEDERLANDS		FRANS		DUITS		TOTAAL		
	A	B	A	B	A	B	A	B	B%
DECREET (art. 1)	0	2	0	0	0	0	0	2	2.47
BETREKKEN BIJ BELEID + ADVIESRAAD (art 3.6.7.)	1	15	0	3	0	0	1	18	22.22
BEHEER INFRA- STRUCTUUR - INSTELLINGEN (art 8.9.)	2	10	0	9	0	0	2	19	23.46
ERKENNING - SUBSIDIERING (art 10.11. 12.13.14.)	0	7	0	1	0	0	0	8	9.88
GEBRUIK EXPLOITATIE V.D. INFRAST. (art 4.5.15. 16.17.)	0	1	0	2	0	0	0	3	3.70
INFORMATIE- MIDDELEN (art 18.19.)	0	4	0	5	0	0	0	9	11.11
PERSONEEL (art 20.)	0	11	0	7	0	3	0	21	25.93
NIET NALEVING ADVIES-AANBEV VERZOENING	0	1	0	0	0	0	0	1	1.23
TOTAAL	3	51	0	27	0	3	3	81	100

b) Intermediair bestuursniveau.

Tabel IV

A. Periode van 01.01.1990 tot 31.12.1990

B. Periode van 15.01.1975 tot 31.12.1990

VOORWERP	NEDERLANDS		FRANS		TOTAAL	
	A	B	A	B	A	B
BETREKKEN BIJ BELEID + ADVIESRAAD (art 3.6.7.)	0	7	1	5	0	8
BEHEER INFRA- STRUCTUUR - INSTELLINGEN (art 8.9.)	0	3	0	1	1	8
ERKENNING - SUBSIDIERING (art 10.11. 12.13.14.)	0	3	0	12	0	15
GEBRUIK EXPLOITATIE V.D. INFRAST. (art 4.5.15. 16.17.)	0	1	0	0	0	1
INFORMATIE- MIDDELEN (art 18.19.)	0	0	0	0	0	0
PERSONEEL (art 20.)	0	1	0	0	0	1
NIET NALEVING ADVIES-AANBEV VERZOENING	0	0	0	0	0	0
TOTAAL	0	15	1	18	1	33

c) Lokaal bestuursniveau.

Tabel V

A. Periode van 01.01.1990 tot 31.12.1990

B. Periode van 15.01.1975 tot 31.12.1990

VOORWERP	NEDERLANDS			FRANS			TOTAAL		
	A	B	B%	A	B	B%	A	B	B%
BETREKKEN BIJ BELEID + ADVIESRAAD (art 3.6.7.)	12	133	31.29	1	15	7.89	13	148	24.07
BEHEER INFRA- STRUCTUUR - INSTELLINGEN (art 8.9.)	4	124	29.18	4	129 (*)	67.89	8	253	41.14
ERKENNING - SUBSIDIERING (art 10.11. 12.13.14.)	2	73	17.18	3	30	15.79	5	103	16.75
GEBRUIK EXPLOITATIE V.D. INFRAS- T. (art 4.5.15. 16.17.)	8	57	13.41	1	9	4.74	9	66	10.73
INFORMATIE- MIDDELEN (art 18.19.)	0	8	1.88	1	4	2.11	1	12	1.95
PERSONEEL (art 20.)	0	9	2.12	0	0	0.00	0	9	1.46
NIET NALEVING ADVIES-AANBEV VERZOENING (art 24.)	1	21	4.94	1	3	1.58	2	24	3.90
TOTAAL	27	425	100	11	190	100	38	615	100

(*) waarvan 1 duitstalig

4. Aantallen naar strekking van de indieners.

De Cultuurpactwet maakt inzake strekkingen onderscheid tussen de gebruikers en de ideologisch/filosofische strekkingen. De praktijk heeft geleerd dat er inderdaad duidelijk onderscheiden categorieën klagers zijn : de vertegenwoordigde politieke fracties in de overheidsinstanties enerzijds, en de gebruikers anderzijds, al of niet met een ideologisch/filosofische strekking. Het is derhalve interessant de verhouding tussen die categorieën na te gaan.

Tabel VI

A. Periode van 01.01.1990 tot 31.12.1990

B. Periode van 15.01.1975 tot 31.12.1990

STREKKING	NEDERLANDS			FRANS - DUIJS			TOTAAL		
	A	B	B%	A	B	B%	A	B	B%
PARTIJPOLITIEKE STREKKINGEN	9	221	45.01	11	187	78.99	20	408	56.10
STREKKINGEN GEbruikers	21	270	54.99	1	51	21.01	22	321	43.90
TOTAAL	30	491	100	12	238	100	42	729	100

Binnen elke categorie kan vanzelfsprekend ook nagegaan worden hoe de verhouding ligt tussen de verschillende strekkingen. Het bepalen van de strekking wordt door de indiener van een klacht gedaan. Voor het opmaken van de tabellen werd dit overgenomen. We behandelen vooreerst de strekkingen van de gebruikers (tabel VIbis) en daarna de partijpolitieke fracties (tabel VIter).

Tabel VIbis

a) Aantallen naar strekkingen van de gebruikers

A. Periode van 01.01.1990 tot 31.12.1990

B. Periode van 15.01.1975 tot 31.12.1990

STREKKING	NEDERLANDS			FRANS - DUIJS			TOTAAL		
	A	B	B%	A	B	B%	A	B	B%
Kristelijk	0	15	5.56	0	12		0	27	8.41
Liberaal	1	25	9.26	0	3		1	28	8.72
Neutraal-Plura.	13	116	42.96	0	25		13	141	43.93
Socialistisch	2	48	17.78	1	9		3	57	17.76
Vl-Nationaal	3	30	11.11	0	0		3	30	9.35
Vrijzinnig	2	20	7.41	0	1		2	21	6.54
ANDERE	0	16	5.93	0	1		0	17	5.30
TOTAAL	21	270	100	1	51		22	321	100

> In de categorie "ANDERE" zitten op het ogenblik 6 dossiers uitgaande van de Marxistische strekking en 11 dossiers uitgaande van milieuverenigingen.

Tabel Viter

b) Aantallen naar strekking partij-politieke fracties

A. Periode van 01.01.1990 tot 31.12.1990

B. Periode van 15.01.1975 tot 31.12.1990

STREKKING	NEDERLANDS			FRANS - DUIJS			TOTAAL		
	A	B	B%	A	B	B%	A	B	B%
S.P.-P.S.	1	27	12.22	2	27	13.90	3	53	12.99
C.V.P.-P.S.C.	0	39	17.65	3	51	27.27	3	90	22.06
F.D.F.	1	2	0.90	1	15	8.02	2	17	4.17
Gemengde frac.	2	46	20.81	3	60	32.09	5	106	25.98
P.V.V.-P.R.L.	0	32	14.48	0	13	6.95	0	45	11.03
V.U.	1	55	24.98	0	0		1	55	13.48
AGA/ECO	2	4	1.81	2	* 13	6.95	4	17	4.17
VL.BLOK	2	12	5.43	0	0		2	12	2.94
ANDERE *	0	4	1.81	0	9	4.81	0	13	3.19
TOTAAL	9	211	100	11	187	100	65	408	100

> 1 nederlandsstalige klacht werd ingediend door de P.R.L.

> In de categorie "ANDERE" zitten K.P./P.C. (6), R.W. (2), RAD/UDRT (4) en de duitstalige P.D.B. (1)

* waarvan 1 duitstalige

5. Beperkt overzicht van de evolutie van de klachten.

De Cultuurpactcommissie functioneert zowat 14 jaar. Ongetwijfeld is de samenleving, en niethetminsthetculturele aspect ervan, in deze tijdspanne fel geëvolueerd.

Zou een eventuele evolutie te merken zijn in de klachtendossiers?

Om hierover enig idee te krijgen worden in dit verslag nog twee tabellen getoond die over de periode 1977 - 1990 aangeven tot welke categorie de indienersvande klachtbehoorden (tabel VIIA) enwelkevoorwerpendeklachten hadden (tabel VIIB).

TABEL VII A

Strekking Indieners - 1977 - 1990

JAAR	NEDERLANDS			FRANS			TOTAAL		
	polit	gebr	%polit	polit	gebr	%polit	polit	gebr	%polit
1977	36	24	60	23	1	96	59	25	70
1978	44	26	65	5	2	71	49	28	73
1979	21	19	52	16	12	57	37	31	54
1980	13	23	36	13	4	76	26	27	49
1981	14	42	25	7	7	50	21	49	30
1982	11	14	44	4	1	80	15	15	50
1983	25	29	46	25	11	69	50	40	56
1984	10	13	43	8	2	80	18	15	54
1985	2	5	40	6	1	86	8	6	57
1986	2	12	14	20	2	91	22	14	61
1987	1	8	11	9	2	82	10	10	50
1988	4	10	28	2	1	67	6	11	35
1989	29	24	55	37	1	97	66	25	72
1990	9	21	30	11	1	92	20	22	48

* politieke strekkingen : expliciet partijpolitieke organisaties

* gebruikers : allerlei culturele verenigingen, al dan niet behorend tot een strekking en individuen

* %polit. : percentage politieke strekkingen

TABEL VII B1
 Voorwerp Klachten (Nederlands)
 1977 - 1990

JAAF	3067	%	1516	%	8090	%	1014	%	2000	%
1977	19	31	6	10	19	32	6	10	5	8
1978	20	28	7	10	21	30	16	23	2	3
1979	9	22	5	12	12	30	12	30	0	0
1980	13	36	8	22	5	13	4	11	0	0
1981	18	32	5	9	12	21	12	21	5	9
1982	4	16	2	8	6	24	5	20	5	20
1983	18	33	4	7	18	33	11	20	0	0
1984	7	30	2	9	10	43	1	4	2	9
1985	4	57	1	14	2	28	0	0	0	0
1986	5	36	3	21	4	28	1	7	0	0
1987	1	11	0	0	3	33	3	33	0	0
1988	6	43	2	14	1	7	2	14	1	7
1989	18	34	6	11	18	34	8	15	1	2
1990	13	43	8	27	6	20	2	7	0	0

TABEL VII B2
 Voorwerp Klachten (Frans)
 1977 - 1990

JAAR	3067	%	1516	%	8090	%	1014	%	2000	%
1977	1	4	0	0	21	87	2	8	0	0
1978	0	0	0	0	4	57	3	43	0	0
1979	2	7	2	7	21	75	3	11	0	0
1980	1	6	1	6	4	23	7	41	0	0
1981	0	0	0	0	4	28	6	43	2	14
1982	0	0	0	0	1	20	3	60	1	20
1983	0	0	3	8	19	53	10	28	4	11
1984	1	10	0	0	8	80	1	10	0	0
1985	2	28	1	10	3	43	1	14	0	0
1986	9	41	0	0	11	50	2	9	0	0
1987	1	9	2	18	4	36	1	9	0	0
1988	0	0	0	0	1	33	1	33	0	0
1989	1	3	1	3	36	95	0	0	0	0
1990	1	8	1	8	5	42	3	25	0	0

B) ANALYSE VAN DE ADVIEZEN EN VERZOENINGEN.

De analyse van de adviezen en verzoeningen wordt in de volgende rubrieken opgedeeld :

- 1) stand van zaken
- 2) classificatie van de uitspraken
 - a) ontvankelijk, respectievelijk onontvankelijk verklaarde klachten.
 - b) indeling van de ontvankelijk verklaarde klachten naar uitspraak.
- 3) analyse van de uitspraken
 - a) bij ontvankelijkheid van de klachten
 - b) bij onontvankelijkheid van de klachten
- 4) analyse van de stemmingen
 - a) onontvankelijkheid van de klacht
 - b) ontvankelijkheid en ongegrondheid van de klachten
 - c) ontvankelijkheid en gegrondheid van de klachten
 - d) vaststelling van verzoening

1) STAND VAN ZAKEN.

De indeling van de uitspraken, zoals weergegeven in de onderstaande tabel, geeft een momentopname weer van de stand van zaken op 31 december 1990 van de tot einde 1990 ingediende en al dan niet reeds afgehandelde klachten. Het aantal bereikte verzoeningen en uitspraken gedaan in 1990 zelf zijn te vinden in de tabellen VIII en IX.

Tabel VIII

Toestand op 31.12.1990.

KLACHTEN	NEDERLANDS		FRANS		DUITS		TOTAAL	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
GESEPONEERD TERUGGETROK- KEN (1)	111	22.6	17	7.3	1	25.0	129	17.8
UITGESPROKEN	331	67.6	201	86.2	3	75.0	535	73.6
IN BEHANDE- LING	49	9.8	16	6.5	0	0.0	65	8.7
TOTAAL	491	100	234	100	4	100	729	100

(1) Bij de teruggetrokken klachten zijn er een aantal die teruggetrokken werden nadat een verzoening werd bereikt, niet als dusdanig vastgesteld, maar wel gerealiseerd onder invloed van de Cultuurpactcommissie.

2) CLASSIFICATIE VAN DE UITSPRAKEN.

a) Onontvankelijk, respectievelijk ontvankelijk verklaarde klachten.

Tabel IX

A. Periode van 01.01.1990 tot 31.12.1990

B. Periode van 15.01.1975 tot 31.12.1990

UITSPRAAK	NEDERLANDS			FRANS DUIITS(*)			TOTAAL		
	A	B	B%	A	B	B%	A	B	B%
ONONT- VANKELIJK	5	65	19.6	4	57	27.9	9	122	22.8
ONTVANKELIJK	19	266	80.4	17	147	72.1	36	413	77.2
TOTAAL	24	331	100	21	204	100	45	535	100

(*) 2 duitstalige klachten werden ontvankelijk en gegrond verklaard in 1982, resp. 1985 (vak B), en in 1990 werd voor 1 duitstalige klacht nadat ze ontvankelijk werd verklaard een verzoening vastgesteld.

b) Indeling van de ontvankelijk verklaarde klachten naar uitspraak.

Tabel X

A. Periode van 01.01.1990 tot 31.12.1990

B. Periode van 15.01.1975 tot 31.12.1990

ONTVANKE- LIJKE KLACHTEN	NEDERLANDS			FRANS DUIJS (")			TOTAAL		
	A	B	B%	A	B	B%	A	B	B%
ONGEGROND	9	56	21.1	1	30	20.4	10	86	20.8
GEGROND	4	153	57.5	4	57	38.8	8	210	50.8
VERZOENING	6	57	21.4	12	* 60	40.8	18	117	28.4
TOTAAL	19	266	100	17	147	100	36	413	100

(°) 2 duitstalige klachten werden ontvankelijk en gegrond verklaard in 1982, resp. 1985 (vak B).

* in 1990 werd voor 1 duitstalige klacht een verzoening vastgesteld.

3) ANALYSE VAN DE UITSPRAKEN.a) Bii onontvankelijkheid van de klacht.

Tabel XI

A. Periode van 01.01.1990 tot 31.12.1990

B. Periode van 15.01.1975 tot 31.12.1990

ONONTVANKELIJK NAAR	NEDERLANDS		FRANS		TOTAAL		
	A	B	A	B	A	B	B%
INDIENER	0	11	0	2	0	13	10.7
VORM	1	4	0	3	1	7	5.7
TIJD	1	25	1	22	2	47	38.5
MATERIE	3	25	3	30	6	55	45.1
TOTAAL	5	65	4	57	9	122	100

b) Bij ontvankelijkheid van de klacht.

Indeling van de uitspraken naar voorwerp van de klacht en naar taal waarin ze gesteld is.

Tabel X11.1

A. Periode van 01.01.1990 tot 31.12.1990

VOORWERP	VASTSTELLING VAN VERZOENING			ONGEGROND			GEGROND		
	NEDERL.	FRANS	TOTAAL	NEDERL.	FRANS	TOTAAL	NEDERL.	FRANS	TOTAAL
BETREKKEN BIJ HET BELEID/ADVIESRAAD	1	1	2	5	0	5	1	0	1
BEHEER : INFRASTRUCT. INSTELLINGEN	3	10*	13	4	1	5	1	3	4
ERKENNING/SUBSIDIERING	2	1	3	0	0	0	0	0	0
INFRASTRUCTUUR GEBRUIK/EXPLOITATIE	0	0	0	0	0	0	0	1	1
INFORMATIEMIDDELEN	0	1	1	0	0	0	0	0	0
PERSONEEL	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NIET NALEVING : ADVIES AANBEVELING VERZOENING	0	0	0	0	0	0	2	0	2
TOTAAL	6	12	18	9	1	10	4	4	8

* 1 duitstalige.

Tabel X11.2

A. Periode van 15.01.1975 tot 31.12.1990

VOORWERP	VASTSTELLING VAN VERZOENING			ONGEGROND			GEGROND		
	NEDERL.	FRANS	TOTAAL	NEDERL.	FRANS	TOTAAL	NEDERL.	FRANS	TOTAAL
BETREKKEN BIJ HET BELEID/ADVIESRAAD	17	3	20	28	1	29	40	1	41
BEHEER : INFRASTRUCT. INSTELLINGEN	24	45*	69	8	13	21	41	35	76
ERKENNING/SUBSIDIERING	13	11	24	8	7	15	32	14	46
INFRASTRUCTUUR GEBRUIK/EXPLOITATIE	1	0	1	7	2	9	20	3	23
INFORMATIEMIDDELEN	0	1	1	2	0	2	2	1	3
PERSONEEL	0	0	0	2	6	8	3	2	5
NIET NALEVING : ADVIES AANBEVELING VERZOENING	2	0	2	1	1	2	15	1	16
TOTAAL	57	60	117	56	30	86	153	57	210

* 1 duitstalige verzoening.

> 1 duitstalige klacht inzake personeel werd gegrond verklaard in 1982

4) ANALYSE VAN DE STEMMINGEN.

Tijdens het jaar 1990 behandelde de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie 52 dossiers, waarvan 7 intrekkingen werden bewilligd. Van de 45 resterende dossiers werden voor 18 ervan verzoeningen vastgesteld die door de leden eenparig werden goedgekeurd.

Van de 27 uitgebrachte adviezen werden er 23 met eenparigheid van stemmen goedgekeurd, 1 advies werd goedgekeurd met 1 tegenstem. Een echte meerderheidsbeslissing, een stemming met een numerieke meerderheid tegen een grote minderheid werd niet genoteerd.

Vermeldenswaard is dat de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie sedert 1989 in haar uitspraken een verfijning heeft aangebracht bij gegrond verklaarde klachten. Bij vaststelling dat een klacht gegrond is, maar waar de aangeklaagde overheid nadien de passende maatregelen neemt - en geen verzoening kan vastgesteld worden - vult de Cultuurpactcommissie het advies aan met een bijkomend artikel : " de klacht is zonder voorwerp **geworden**". In 1990 werden alzo 4 gegrond verklaarde klachten **aangevuld**. (635a - 563a - 597a - 623a).

Tabel XIII
Opgesplitst naar de aard van de uitspraak seeft dit volgend beeld

STEMMING	ONONTVANKELIJK		ONGEGROND		GEGROND		VERZOENING		TOTAAL
	DOSSIERNR	AANTAL	DOSSIERNR	AANTAL	DOSSIERNR	AANTAL	DOSSIERNR	AANTAL	
EENPARIGE GOEDKEURING	626a 592d 592c 594b 642a 643a 651a 655a	8	598a 598b 617a 592f 592g 631a 640a 645a	8	607a 530a 597a 600a 623a 596a 635a	7	566a 622a 585a 586a 589a 614a 554a 568a 573a 574a 584a 584e 595a 595b 629a 616a 610a 639a	18	41
QUASI EENPARIG	599a	1	571a 630a	2	563a	1		0	4
TOTAAL		9		10		8		18	45

DEEL 11**WERKZAAMHEDEN VAN DE WERKGROEP
ONTZUILING** (maart 1992-december 1994)

De Werkgroep Ontzuijing vergaderde in de periode tussen 31 maart 1992 en 18 oktober 1994. Er waren in die periode 10 bijeenkomsten van de Werkgroep, waarvan één hoorzitting.

HOOFDSTUK 1

VOORBEREIDENDE WERKZAAMHEDEN

1. Verkiezing van het bureau van de Werkgroep

Eenparig worden de heren H. Lauwers tot Voorzitter, L. Hancké tot Ondervoorzitter en R. Deswaene tot Secretaris van de Werkgroep verkozen.

2. Regeling van de werkzaamheden

De voorzitter brengt de werkzaamheden van de Werkgroep Verzuiling van de vorige legislatuur in herinnering. Na een algemeen debat over omschrijving en situering van de problematiek werd een synthesesnota opgesteld. Daarna werd het algemene en theoretische gedeelte afgesloten. Er werd beslist om in een volgende fase de verschillende sectoren van het beleid te onderzoeken. In eerste instantie werd de cultuursector onder de loep genomen. In dit kader werd een discussie over de werking van het Cultuurpact gestart. Op een hoorzitting werden enkele publicisten en vertegenwoordigers van de vaste nationale Cultuurpactcommissie gehoord. Daarmee eindigden de werkzaamheden tijdens de vorige legislatuur. De vraag is nu hoe zal worden verdergewerkt.

Een lid (CVP) vraagt wat het Bureau van de Vlaamse Raad precies heeft beslist over de opdracht van de Werkgroep. Volgens zijn fractie mag het niet de bedoeling zijn om opnieuw het verzuilingsverschijnsel theoretisch en in zijn geheel te behandelen. Het algemene studiewerk moet niet worden overgedaan. De Werkgroep moet zich buigen over concrete deelproblematieken zoals de pacts en de belangenvervlechting tussen de drukingsgroepen en het politieke veld. Daarom wordt voorgesteld om verder te werken aan wat de vorige legislatuur is begonnen.

De spreker is echter ook van oordeel dat deze deelproblematieken eerder in de bevoegde commissies aan bod zouden moeten komen. Het is volgens hem de vraag of een werkgroep als deze wel het beste instrument is. Een actueel probleem als dat van de koepels in de sociaal-culturele sector is bijvoorbeeld iets dat in de Commissie voor Cultuur moet worden besproken.

De Voorzitter stelt dat de functie van een werkgroep is dat daar een specifiek thema wordt behandeld dat niet **onmiddellijk** in één van de commissies aan bod kan komen zowel wegens de gevoeligheid van de problematiek als wegens de politieke agenda van de commissies.

De Voorzitter stelt voor een paar kwesties uit te diepen. Bijvoorbeeld kan de reeds aangehaalde koepelproblematiek een goed startpunt zijn, ook omdat de Vlaamse regering in haar regeringsverklaring heeft te kennen gegeven hier een initiatief te willen nemen. Het is ook mogelijk om bepaalde voorstellen van decreet te behandelen, waarna een advies aan de bevoegde commissie kan worden gegeven.

De Voorzitter gaat er eveneens mee akkoord om de fase van het algemene studiewerk definitief als afgesloten te beschouwen.

Een lid (Agalev) verklaart dat er in het Bureau van de Raad vooral is gediscussieerd over de benaming van de werkgroep en niet zozeer over zijn inhoud en functie. Het is de bedoeling dat een aantal beleidsdomeinen worden doorgelicht. Dat betekent een voortzetting van de werkzaamheden van de vorige legislatuur. Een werkgroep behandelt de problemen vooral intersectorieel. Hij probeert bij consensus een aantal adviezen aan de commissies op te stellen.

Voor deze spreker is de problematiek van de koepels in het sociaal-cultureel werk inderdaad erg acuut. Weldra zijn er elf koepelorganisaties in deze sector. Het zou nuttig zijn als de Werkgroep hierover een denkoefening kon maken en die dan zou aanbieden aan de Commissie voor Cultuur.

Het lid gaat er mee akkoord dat als vervolg op wat er tot nu toe is gedaan, de cultuursector verder wordt behandeld.

Een lid (CVP) vraagt zich af of het wel nuttig is hierover apart te vergaderen zonder de betrokken Commissie. Lopen we dan niet het gevaar een debat twee maal te voeren ?

Een volgende spreker (SP) dringt er op aan dat de problemen op een objectieve manier zouden worden onderzocht. Het zuilenfenomeen heeft volgens hem voor- en nadelen. Hij stelt dat het Cultuurpact bedoeld was om de nadelen van de verzuiling weg te werken. Blijkbaar streeft men nu naar de afbouw van de verzuilende structuren en mechanismen, zoals het Cultuurpact, die in feite dienden om het fenomeen van de zuilvorming te kanaliseren en bespreekbaar te maken.

Een ander lid (CVP) is van oordeel dat de gehele kwestie moet bekeken worden vanuit een politiek oogpunt. De Grondwet garandeert expliciet het recht op vereniging. Naast dit grondrecht bestaat er een regelgeving inzake het verlenen van overheidssubsidies. Wat niet in vraag kan worden gesteld is het recht om verenigingen op te richten. Over het subsidiëringstelsel van verenigingen en instellingen in zeer afgebakende zuilen zoals we die kennen in de onderwijs- en welzijnssector, kan echter wel gepraat worden. Vergeten we ook niet dat de regelgeving zorgt voor een nog verdere opsplitsing in onderzuiltjes, zoals de koepels in de sociaal-culturele sector. Dit is vooral het gevolg van overreglementering.

De ideologische inhoud van de zuil gaat enkel de zuil zelf aan. De politici hebben zich daar niet mee te bemoeien. Hierbij moet ook worden opgemerkt dat de band tussen de zuilen en de politiek niet zo sterk is als steeds wordt beweerd.

Ten slotte stelt de spreker dat de vraag moet worden gesteld wat pluralisme precies is. In Vlaanderen kennen we geen intern pluralisme binnen de grote maatschappelijke organisaties. Het extern pluralisme daarentegen is sterk uitgebouwd.

Een lid (CVP) stelt dat politieke discussies in de commissies moeten gebeuren, waar er over concrete beleidsdomeinen wordt gediscussieerd. In de Werkgroep moet een discussie worden gevoerd op basis van een gemeenschappelijke noemer.

Een lid (Agalev) stelt vast dat iedereen het er mee eens is dat de koepelvorming in de sociaal-culturele sector moet worden afgebouwd. Een gemotiveerd advies naar de Commissie voor Cultuur toe kan een stap vooruit in het debat zijn. Zo zou de basis kunnen worden gelegd voor een decreet dat leidt tot de afschaffing van de koepels.

Een andere zaak die kan worden gevolgd is de evolutie in de sector van de basiseducatie.

De concrete aanbevelingen die de werkgroep kan doen, moeten politiek productief zijn en leiden tot decretaal werk.

Een vorige spreker (CVP) zegt dat als het Cultuurpact zou worden behandeld, dat duidelijk in zijn historische context moet worden bekeken. Hieruit kan dan de vraag worden gesteld of we het Cultuurpact in de huidige samenleving nog nodig hebben. We zouden er bijvoorbeeld van kunnen uitgaan dat het Cultuurpact overbodig is geworden omdat artikel 6bis van de Grondwet reeds voldoende garanties biedt op het vlak van de non-discriminatie. Bovendien moeten we er rekening mee houden dat het hier nog altijd om een nationale wet voor een gemeenschapsmaterie gaat.

De Voorzitter besluit uit de discussie dat men het er over eens is dat de Werkgroep de verzuilingsproblematiek niet opnieuw globaal moet aanpakken en dat moet worden verdergewerkt op deelreinen, waaruit praktische gevolgtrekkingen kunnen worden gemaakt. Eventueel kan er met de betrokken commissies worden samengewerkt.

Hij stelt voor in eerste instantie verder te werken over de verzuiling in de cultuursector. Twee problemen springen hier in het oog : het Cultuurpact en de koepels in de sociaal-culturele sector. Gezien de werkzaamheden in de vorige legislatuur zou het logisch zijn de invloed van het Cultuurpact op de besluitvorming in de sociaal-culturele sector nader te onderzoeken. Aan de fracties kan tegelijkertijd worden gevraagd om een standpunt te bepalen over de Cultuurpactproblematiek.

Een lid (SP) vindt dat de Werkgroep over deze problematiek ook de cultuurkoepels moet horen.

Een lid (Agalev) denkt dat het nuttig is om een inventaris op te maken van de decreten en alle structuren die het gevolg zijn van het Cultuurpact. Tevens kan een organigram van de cultuursector qua middelen en structuren worden opgesteld.

Een ander lid (CVP) stelt als vraagstelling voor : wat zijn de effecten van het Cultuurpact op het culturele beleid ? Hij denkt dat het nuttig is hierover enkele hogere ambtenaren te ondervragen. Daarom stelt hij voor een hoorzitting te organiseren met de leidende ambtenaren van de cultuursector. Hiervoor moeten ook de leden van de Commissie voor Cultuur worden uitgenodigd.

De Werkgroep besluit na dit inleidend debat om een hoorzitting te organiseren over de problematiek met de leidende ambtenaren van het departement voor cultuur van de Vlaamse administratie.

Aan de Studiedienst van de Vlaamse Raad zal een nota worden gevraagd over de bevoegdheidskwestie in deze materie en over de grondwettelijke garanties van het niet-discriminatieprincipe in de culturele sector. Tegelijkertijd wordt aan de fracties gevraagd om een standpunt over het Cultuurpact op papier te zetten.

Tijdens een volgende vergadering maakt een lid (CVP) een opmerking over de deelneming van de PW-fractie aan de Werkgroep. Volgens hem heeft de heer Denys in het begrotingsdebat tijdens de Openbare Vergadering van de Raad, de opmerking gemaakt dat de Werkgroep voor zijn fractie niet veel zin meer had en dat daarom de PW-fractie niet langer aan de werkzaamheden zou deelnemen.

Voor het lid zouden alle fracties aan het debat moeten deelnemen. Als de PW geen deel meer wenst uit te maken

van de Werkgroep, wordt het bestaan van de Werkgroep in vraag gesteld. Er zou op aandringen van de Werkgroep in het Bureau van de Raad uitdrukkelijk moeten worden gevraagd of alle fracties nog willen deelnemen aan de werkzaamheden en of de Werkgroep binnen de Raad kan blijven voortbestaan.

Een lid (Agalev) merkt op dat in het Bureau van de Raad door de PW-fractie op geen enkele manier werd gesuggered om de Werkgroep te verlaten. Er werden dus geen formele stappen gezet door de PW. Wel zou aan de heer Denys opheldering over zijn in de Openbare Vergadering verkondigd standpunt kunnen worden gevraagd.

Na een volgende bureauvergadering bevestigen alle fracties hun wil om aan de werkzaamheden van de Werkgroep te blijven deelnemen. Men gaat er van uit dat de Werkgroep slechts nuttig werk kan leveren als alle fracties er aan deelnemen.

HOOFDSTUK 11

HOORZITTING MET DE LEIDENDE AMBTENAREN VAN DE ADMINISTRATIE VAN WVC (29 JUNI 1992)

Namens de administratie van WVC zijn aanwezig :

W. Juwet, Directeur-generaal van de Administratie Kunst ;

L. Vanderstraeten, Directeur-generaal van de Administratie Sociaal-cultureel Werk ;

H. Algoet, bestuursdirecteur van het Bestuur Jeugdwerk ;

J. Verlinden, bestuursdirecteur van het Bestuur Beeldende Kunst en Musea ;

B. Elsen, bestuursdirecteur van het Bestuur Muziek, Letteren en Podiumkunsten ;

L. Goossens, directeur bij het Bestuur Sociaal-cultureel werk ;

J. Seis, opdrachthouder.

De Voorzitter schetst de bedoeling van deze hoorzitting in het licht van de beslissing van de Werkgroep over zijn verdere werkzaamheden.

Als start van het debat rond het Cultuurpact en de verzuiling in de culturele sector werden de leidende ambtenaren van het cultuurdepartement van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap uitgenodigd. Aan hen werd gevraagd een voorbereidende nota op te maken, die het probleem schetst : wat is de facto de invloed van het Cultuurpact in de materies waarvoor de leiding van het departement bevoegd is ?

De heer Juwet licht de ingediende nota toe.

Ter inleiding stelt hij dat deze beknopte tekst de neerslag van moeilijke gesprekken is geweest. Elke sector ervaart de impact van de verzuiling immers op een andere manier. Er is een verschil in beoordeling tussen de sector van de kunsten en die van het sociaal-cultureel werk. In beide sectoren komen de principes van het Cultuurpact op een andere manier tot uiting. Deze tweedeling komt in de nota naar voor.

1. Probleemstelling

Verzuilen is gelijk geworden aan het maken van structuren al dan niet gebonden aan politieke, filosofische of ideologische strekkingen. Structuren die dan instituten worden, ten-

einde een zo groot mogelijke invloed te hebben op de verdeling van de beschikbare subsidies.

De verzuiling in de culturele sector is vooral zichtbaar

a) in de verdeling - volgens het Cultuurpact - van de mandaten in raden en commissies en sommige grote cultuurinstellingen die de minister met betrekking tot het sociaal-cultureel werk en het kunstbeleid adviseren ;

b) in sommige sectoren van het sociaal-cultureel werk zoals in de decreten met betrekking tot de culturele koepels, de politieke vormingsinstellingen en de archief- en documentatiecentra ;

c) tenslotte is het de gewoonte geworden bij de vorming van een regering dat de minderheidspartij(en) die geen minister van Cultuur heeft een cultuurcel mag inrichten.

2. Gevolgen

De verzuiling op deze terreinen heeft negatieve consequenties en implicaties, evenals sommige (niet-bedoelde) neveneffecten.

a) De eerste bedoeling van het volgens het Cultuurpact verdelen van mandaten en commissies was het beschermen van de rechten van de filosofische en ideologische minderheden.

In de praktijk blijkt echter dat initiatiefnemers die zich niet wensen te „bekennen” tot een van de zuilen of diegenen die per definitie pluralistisch wensen te werken zo goed als uitge sloten waren.

Zo blijkt het Cultuurpact de verzuiling eerder te versterken en te accentueren, dan de pluralistische werking te bevorderen. De nadruk ligt niet op de gebruiker maar op de strekking. Tevens vaardigen de partijen en zuilen vaak eerder ideologisch gebonden figuren naar de adviesraden af dan echte deskundigen. Dit komt de kwaliteit van de uitgebrachte adviezen niet steeds ten goede. Ook hebben de zuilen de neiging om rechtstreeks betrokken gebruikers en belangenbehartigers af te vaardigen. Deze afgevaardigden hebben de intentie vooral de eigen projecten te verdedigen. Dit heeft als gevolg dat niet alle deelsectoren evenwaardig beoordeeld worden en vooral nieuwe initiatieven weinig aan bod komen. Temeer daar de zuilafgevaardigden, vooraleer ze afgevaardigd worden door hun strekking, aanvaard lid moeten zijn van het zuil-establishment. Hierdoor is er weinig aandacht voor de echt vernieuwende initiatieven en kunstvormen alsmede voor ernstige evaluaties in de wetgeving.

Indien de afgevaardigden (vermits ze grotendeels uit hetzelfde milieu komen) dan nog eens allemaal tot dezelfde artistieke strekking behoren, komen zelfs hele deelsectoren niet aan bod (cfr. de commissie beeldende kunst).

b) § 1. Een gevolg van de invloed van de verzuiling is dat de subsidies afvloeien naar de zuilgebonden met als gevolg dat de kunstenaar of cultuurconsument te weinig (financieel) aan bod komt.

Deze tendens wordt, zoals hierboven reeds aangehaald, nog versterkt door de werking van de cultuurcellen bij de diverse kabinetten.

§ 2. In de sociaal-culturele sector geven de decreten (gebaseerd op het Cultuurpact) gelijke kansen aan ieder vrij initiatief. Deze decreten zijn in de Vlaamse Raad unaniem goedgekeurd. Doordat deze initiatieven zich aansluiten bij zuilen van hun belangenverdediging spreekt men van verzuiling.

3. Alternatieven

a) De administratie stelt voor om de vertegenwoordiging in raden en commissies anders aan te pakken. De verantwoordelijke minister, geholpen door zijn administratie, stelt zelf zijn raden samen, op basis van deskundigheid, rekening houdend met de verschillende ideologische en filosofische tegenstellingen. Ook een aantal neutrale (of niet-bekenners) deskundigen worden in de raden opgenomen. Kleinere adviesraden, door de minister samengesteld op basis van deskundigheid en waar dialoog de machtsstrijd vervangt, vormen een goed alternatief voor de bestaande toestand en zullen leiden tot een grotere responsabilisering.

Eventueel kan de Vlaamse Raad nagaan of er hiaten zijn in de ideologische vertegenwoordigingen. Fracties, instellingen en personen die - om ideologische redenen - niet akkoord kunnen gaan met de voorgestelde samenstelling, kunnen een klacht indienen bij de Vaste Cultuurpactcommissie.

b) Tevens suggereert de administratie om de mogelijkheid na te gaan om vooral in de sociaal-culturele sector, een positieve discriminatie via het verlenen van een subsidie-surplus in te voeren voor initiatieven en verenigingen die pluralistisch werken.

c) Met deskundige adviesraden en een goed werkende administratie zijn de cultuurcellen overbodig en kunnen deze verdwijnen.

De heer Vanderstraeten vult deze inleiding aan met de opmerking dat de decreten met betrekking tot de sociaal-culturele sector, die gebaseerd zijn op het Cultuurpact, normaal gesproken gelijke kansen geven aan elk vrij initiatief. We stellen echter vast dat deze initiatieven zich voor hun belangenbehartiging achteraf bij een zuil aansluiten. Hierdoor wordt de verzuiling in de hand gewerkt.

De heer Algoet pleit voor een positieve discriminatie voor pluralistische organisaties als zij van hun pluralisme een doelstelling maken. Dit is echter slechts een denkpiste.

De heer Verlinden merkt op dat de parastatalen (VCGT en BLOSO) in hun raden van beheer veel meer verzuild zijn dan de administratie. Eigenlijk hadden die instellingen in deze vergadering ook moeten vertegenwoordigd zijn.

De heer Van Peel stelt dat hij niet akkoord is met de definitie die in de nota wordt gegeven (zie punt 1 probleemstelling). Volgens hem is verzuiling vooral een probleem als het fenomeen gekoppeld is aan het verwerven van onrechtmatige politieke invloed. Of organisaties een politiek-filosofische of ideologische strekking willen hebben, of als ze per definitie geen strekking aankleven, dan is dat hun vrije keuze, en kan dit geen probleem worden genoemd. Het eigenlijke probleem is de niet correcte partijpolitieke vervlochtenheid. Zijn de ambtenaren niet van oordeel dat vooral de partijpolitisering het probleem is ?

Er worden in de nota ook een aantal nadelen van het Cultuurpact opgesomd. Waarom komt men niet tot de conclusie dat het Cultuurpact, zoals het nu functioneert, beter zou verdwijnen in de culturele sector ?

De heer Juwet antwoordt dat de definitie die in de nota wordt gegeven een synthese is van de diverse meningen die in de administratie leven. De volgende vraag werd in feite gesteld : hoe ervaart de ambtenaar de negatieve effecten van het Cultuurpact ? Men ervaart eigenlijk geen onrechtmatige politieke invloeden in de sector. Het probleem in de sector kunst is dat men niet de beste deskundigen heeft in de diverse raden, maar afgevaardigden van de politieke partijen, waar-

door sommige segmenten van het culturele leven afwezig blijven.

De heer Van Peel merkt hierbij op dat dit nu precies de politieke inmenging is, die hij aanklaagt. Het zou niet mogen zijn dat politieke partijen hun vertegenwoordigers in de beheerraden van orkesten en dergelijke mogen aanduiden. Dit is een totaal onlogische manier van werken.

De heer Juwet geeft toe dat het Cultuurpact in de sector kunst op die wijze zijn doel mist.

De heer Lauwers merkt op dat de administratie het heeft over het Cultuurpact, zoals het momenteel wordt toegepast. Betekent dit dat met het anders toepassen van het Cultuurpact de onregelmatigheden zouden kunnen worden weggevoerd, zonder dat het Cultuurpact radicaal wordt afgeschaft ?

De heer Juwet antwoordt hierop dat er moet gestreefd worden naar evenwichten. Dus moet ideologische en filosofische vertegenwoordiging ruim worden geïnterpreteerd. Men heeft het beschermen van ideologische en filosofische minderheden vertaald naar het afvaardigen van politieke partijen. Dit betekent een verschraving.

De heer Elsen vult aan dat de huidige invulling van het Cultuurpact, namelijk de aanduiding door politieke partijen van de leden van raden en commissies, er toe leidt dat er voortdurend politiek gekleurde beslissingen worden getroffen. Het voorbeeld van de subsidiëring van de literaire tijdschriften is in dit opzicht tekenend : het gaat om vier tijdschriften waarvan men vooronderstelt dat zij alle vier aan een bepaalde ideologisch-filosofische strekking zijn verbonden.

Ook het systeem van de culturele cellen op de verschillende kabinetten is een onderdeel van het politieke spel, dat negatief werkt voor de gehele cultuursector.

Volgens de heer Elsen is het Cultuurpact verworden tot een bureaucratie, wegens de zeer enge partijpolitieke interpretatie ervan, terwijl de uitgangspunten van het pact in feite positief zijn.

De heer Algoet stelt dat er niet gepleit wordt voor een afschaffing van het Cultuurpact, maar voor een andere toepassing ervan. Nu wordt alles via de politieke fracties geregeld, zonder dat men zich afvraagt of de afgevaardigden wel allemaal deskundig genoeg zijn. De toepassing van het systeem D'hondt kan er toe leiden dat deskundigen van kleine fracties niet worden verkozen. Waarschijnlijk is er rechtstreeks geen onrechtmatige greep van de politiek op de cultuursector. Onrechtstreeks is die er echter wel degelijk. Door de invloed van adviesraden, waarin de sterkste politieke strekking ook het sterkst vertegenwoordigd is, op de beleidsmakers en op de minister, komt er een sturing van reglementen en decreten vanuit partijpolitieke hoek. Men stelt een duidelijke beïnvloeding van de sterkste politieke groep, boven de kleinere politieke groepen vast.

Men kan dit vermijden door deskundigheid te laten voor gaan boven politieke kleur en het Cultuurpact meer naar de geest, en minder naar de cijfers toe te passen. De partijpolitieke beïnvloeding in de regelgeving moet worden onmogelijk gemaakt, alhoewel het uiteraard zeer moeilijk is precies aan te tonen waar die beïnvloeding precies heeft meegespeeld.

De heer Verlinden zegt dat de partijpolitieke beïnvloeding zeer goed te merken is bij de opstelling van de begroting. Men bemerkt bepaalde verschuivingen, die alleen maar daardoor kunnen worden verklaard. Maar harde bewijzen kunnen hiervoor niet worden geleverd.

De heer Van Peel stelt hier tegenover dat de minister zijn beleid zelf kan bepalen. Hij wordt daarbij gecontroleerd door de Vlaamse Raad, die uiteraard een politiek orgaan is, dat op politieke gronden het beleid sanctioneert. Dit is dus niet het probleem. De centrale kwestie is dat in een aantal sectoren adviesraden worden samengesteld, op basis van politieke krachtsverhoudingen in de Vlaamse Raad en dus niet op basis van deskundigheid.

Volgens deze spreker staat het Cultuurpact zelf ter discussie. Het gaat volgens hem dus niet louter over de vraag of het pact al dan niet correct wordt toegepast. We moeten ons geen illusies maken in de mogelijkheid dat een andere of betere toepassing van het pact voor een oplossing van de bestaande problemen kan zorgen. De minister zou zelf zijn adviesraden moeten kunnen samenstellen op basis van deskundigheid, waarna hij zijn beleid aan de Vlaamse Raad voorlegt.

De heer Vanderstraeten stelt dat het al een stap vooruit zou zijn als men bij de samenstelling van de raden zou streven naar het vermijden van belangenvermenging. Direct belanghebbenden, zoals het in de theatersector op dit ogenblik het geval is, zouden de mogelijkheid niet mogen hebben om het beleid rechtstreeks te beïnvloeden.

De heer Hancké is van oordeel dat de verzuiling in de cultuursector kan worden gerelativeerd. Het gaat om een kleine sector. Daar staat tegenover dat de cultuursector precies die sector is die volledig aan politieke invloeden zou moeten onttrokken worden. Kunst mag niet politiek zijn. Kunstenaars moeten sensibiliteiten in de samenleving aanvoelen en zij moeten daar alle ruimte voor hebben en daarbij gesteund worden.

De definitie van verzuiling zoals ze in de tekst wordt gegeven is volgens de heer Hancké niet correct. Er staat „(...) structuren al dan niet gebonden aan (...) strekkingen”. Dit is in contradictie met hetgeen verzuiling is. Verzuiling is precies altijd gebonden aan politiek-ideologische of filosofische strekkingen, anders was er geen verzuiling. Het is precies de overdreven vervlochtenheid van de cultuur met verzuilde instellingen die aanleiding geeft tot problemen.

Voor het overige kan de heer Hancké met de inhoud van deze nota instemmen.

De spreker relativeert ook de invloed van de verzuiling in de problematiek van de theatersector. Sommige theatergezelschappen zijn wel vertegenwoordigd in de RAT en andere niet. Degenen die vertegenwoordigd zijn zorgen goed voor zichzelf. Daarnaast is er zeker een grote mate van politieke beïnvloeding, zodanig zelfs dat sommige gezelschappen door politieke bescherming blijkaar onaantastbaar zijn.

Moet er worden afgestapt van het beginsel van het Cultuurpact ? Is het niet mogelijk het Cultuurpact toe te passen zo dat wordt tegemoet gekomen aan de bekommernissen die in 1973 aan de basis van het pact lagen ? Het Cultuurpact is ontworpen als een instrument om na de cultuurautonomie te beletten dat politieke, filosofische en ideologische minderheden zouden worden gediscrimineerd. In de praktijk is gebleken dat er na twintig jaar toepassing van het pact een soort *modus vivendi* is ontstaan tussen de grote groepen in de samenleving, zij het met een overwicht van de grootste groep en met uitsluiting van alternatieve of nieuwe initiatieven. Dit laatste is in de cultuursector niet zo positief.

Moet om deze reden het Cultuurpact worden afgeschaft ? De heer Hancké durft hier niet onmiddellijk een pasklaar antwoord te geven. Het kan na verloop van tijd blijken dat het beter ware geweest het instrument aan te passen, eerder

dan het volledig af te schaffen. In de nota wordt voorgesteld om het pact beter toe te passen. Het Cultuurpact en zeker de toepassing ervan staan ter discussie. Dit toont aan dat er geen blind geloof in het pact is. We kunnen echter niet voorzien wat er kan gebeuren als het zou worden afgeschaft. De meest wijze houding is om het pact niet af te schaffen, maar de toepassing ervan aan te passen.

Zoals de nota voorstelt, moet het Cultuurpact worden toegepast in de geest waarin het werd ontworpen, rekening houdend met de noodzaak van deskundigheid. Deskundigheid en bescherming van de minderheden zijn niet noodzakelijk contradictorisch.

Nieuwe en alternatieve stromingen, die zich tot geen richting bekennen, moeten tegelijkertijd op gelijke voet worden behandeld. De spreker is ook voorstander van positieve discriminatie ten voordele van pluralistische initiatieven. Dit kan leiden naar een traditie in de beleidsvoering, waardoor niet langer naar het Cultuurpact als referentiepunt moet worden verwezen. Zo ver staan we anno 1992 echter nog niet.

Ten slotte moet er volgens de heer Hancké nagedacht worden over de toepassingsregel van vertegenwoordiging op basis van het stelsel „D'Hondt op D'Hondt”. De vertegenwoordiging in de raden mag niet berekend worden op basis van de sterkte van de fracties in de Vlaamse Raad, maar op basis van de verkiezingsuitslagen. Het systeem D'Hondt op D'Hondt vertekent de verhoudingen, waardoor er automatisch ook afweerreacties bij de kleinere groepen komen tegenover de sterkste fractie.

De heer Geysels vraagt zich af of een aantal nefaste gevolgen van het Cultuurpact kunnen worden geëlimineerd, zonder het pact zelf in vraag te stellen. Onder het mom van ontzuiling heeft minister Weckx een aantal bescheiden stappen gezet wat de koepelvorming in de sociaal-culturele sector aangaat. Niettegenstaande er in de koepelvorming wordt gesnoeid, kunnen er theoretisch ingevolge het Cultuurpact nog koepels bijkomen. Dit is een ongerijmdheid. Kunnen een aantal gevolgen van het pact worden weggesneden, zonder het pact zelf in vraag te stellen ? Als er bij dit soort maatregelen klacht wordt ingediend, dan kunnen alle goede bedoelingen in één klap worden ongedaan gemaakt.

Het is volgens dit lid verheugend vast te stellen dat de CVP-fractie pleit voor de afschaffing van het Cultuurpact. Dit is een vooruitgang in het standpunt van deze fractie. Het kan echter toch niet de bedoeling zijn om terug te keren naar de periode van voor het Cultuurpact, namelijk dat gestreefd wordt naar het overwicht van één enkele strekking.

De heer Geysels vraagt op welke manier een aantal principes van het pact, waarover iedereen het eens is, waaronder het vaststellen van regels van non-discriminatie, kunnen worden vastgelegd, zonder te hervallen in de nefaste gevolgen van het Cultuurpact.

Als er in de sociaal-culturele sector ontzuild moet worden, is het dan ook niet noodzakelijk dat een aantal mechanismen in de sector worden herzien : de organisatie van de sector, het leggen van prioriteiten, de planning, het principe van de subsidiariteit, het principe van de decentralisatie. Deze zaken behoren niet onmiddellijk tot het verzuilingsdebat. Dit heeft ook te maken met een evaluatie van de bestaande decreten, die dikwijls rekening houden met politieke, verzuilde gevoeligheden. Ontzuiling is dus ook een kwestie van evaluatie van het bestaande en wegnemen van een aantal politieke blokkeringen.

De heer Lauwers stelt dat het Cultuurpact steunt op twee peilers: het principe van de niet-discriminatie en het betrekken van de gebruikers. Het niet-discriminatieprincipe ligt nu grondwettelijk vast. Het participatieprincipe is een verworvenheid van het Cultuurpact, die zou worden losgelaten, als men het Cultuurpact zou afschaffen. Het Cultuurpact heeft effecten gehad op het lokale vlak. De nota van de administratie gaat daar aan voorbij. Via plaatselijke culturele raden, via het beheer van culturele centra, via jeugdleden en dergelijke zijn de gebruikers, dankzij het Cultuurpact, bij de werking betrokken.

De heer Juwet stelt dat het een bijkomende intentie van het Cultuurpact was om iedereen te laten deelnemen aan het cultuurbeleid, alhoewel het voorkomen van discriminatie van ideologische en filosofische strekkingen de hoofdbedoeling ervan was.

In de kunstensector zijn er weinig problemen in de toepassing van het pact op het lokale vlak. Het probleem is echter dat vele sectoren van het kunstgebeuren niet bij het beleid worden betrokken. Zo worden scheppende en uitvoerende kunstenaars zelden gehoord omdat ze niet georganiseerd zijn. Dit laatste is normaal omdat de kunstenaar een individualist is, waardoor hij niet vertegenwoordigd wil of kan worden. Scheppende kunstenaars vallen zowat overal uit de boot. Daardoor wordt in de praktijk in de kunstensector niet tegemoet gekomen aan de doelstellingen van het Cultuurpact.

Er is bovendien weinig decreetgevend werk voor de kunstensector gedaan. Er is in feite alleen maar het decreet op de podiumkunsten, dat nu aan vernieuwing toe is. Van een evaluatie van decreten moet hier dan ook niet gesproken worden. In de kunstensector heerst het systeem van de facultatieve subsidiëring, dit betekent het steunen van activiteiten.

De heer Goossens zegt dat er in het sociaal-cultureel werk inderdaad een probleem gegroeid is in de bovenbouwstructuur, waarin het beleidsvoorbereidend werk gebeurt. De decreetgeving heeft naar koepelvorming op ideologisch-filosofische basis geleid. Organisaties hebben zich voor hun belangenbehartiging aangesloten bij koepelstructuren. Die ideologisch-filosofische opsplitsing heeft ook te maken met het waardegebonden zijn van het vormingswerk. Men zoekt daarvoor naar gelijkgezinden.

Volgens deze spreker heeft het Cultuurpact in de sociaal-culturele sector zijn waarde bewezen voor het betrekken van de gebruikers op het lokaal niveau.

De heer Lauwers is van oordeel dat de evaluatie van de decreten die op het Cultuurpact gebaseerd zijn zich vooral voor het sociaal-cultureel werk opdringt en niet zozeer voor de kunstensector. Hij vraagt zich af of het zoeken naar gelijkgezindheid wel noodzakelijk moet leiden naar het vormen van koepels, die rechtstreeks tussenkomen in het beleidsvoorbereidend werk en het opstellen van decreten.

Dezelfde spreker herhaalt een vorige vraag over de mogelijke afdwingbaarheid van het Cultuurpact wanneer het op een andere manier zou worden toegepast.

De heer Algoet is van oordeel dat er zich in de eerste plaats een mentaliteitswijziging moet voltrekken, en dan vooral in de politieke klasse en bij de Vlaamse regering. De deskundigheid zou prioritair moeten zijn bij het oprichten van de raden. De politiek-ideologische evenwichten zijn daarbij dan van secundaire orde. Bovendien mogen die evenwichten niet op een weegschaaltje worden afgewogen. Als er zulke mentaliteitsverandering zou optreden, dan moet er aan het Cultuurpact niets worden gewijzigd.

De heer Geysels antwoordt hierop dat dit betekent dat de politieke partijen onderling een akkoord zullen moeten maken waarin wordt bepaald dat de politiek zich terugtrekt uit een aantal sectoren. Dat is voor een aantal adviesraden zeer gemakkelijk uitvoerbaar. Hij geeft als voorbeeld de adviesraad voor de culturele centra. Wat kan men als politieke partij in zulke raad gaan uitrusten? Ook voor de raad van beheer van de BRTN kan dit gelden.

Als het voor een aantal domeinen dan toch niet mogelijk is dat de politiek er zich uit zou terugtrekken, zo stelt de heer Geysels, dan moet daar op zijn minst het systeem „D'Hondt op D'Hondt” van berekening van de vertegenwoordiging worden afgeschaft.

De spreker vraagt zich echter af of het mogelijk is om een aantal nefaste gevolgen van het Cultuurpact weg te werken zonder de wet zelf in vraag te stellen of te veranderen. Is dit mogelijk en heeft de administratie hiervoor suggesties?

De heer Van Peel denkt dat het bij een afschaffing van het Cultuurpact onvoldoende is om te verwijzen naar de in de Grondwet verankerde niet-discriminatie. Zelfs bij een afschaffing van het pact zal het nodig zijn om tot een vorm van overeenkomst te komen, waarbij een aantal regels van niet-discriminatie in de culturele sector worden vastgelegd.

Er stelt zich hier een in wezen politiek probleem. Vele mensen voelen zich onbehaaglijk bij de feitelijke partijpolitisering die door het Cultuurpact is opgetreden. Vele mensen die op het terrein werkzaam zijn, zij het in de sociaal-culturele sector, zij het als scheppend kunstenaar, willen een duidelijke scheiding maken tussen hun bezigheden en hun politieke keuze. Een gevolg van deze situatie is het optreden van een onnodige aversie tegenover het partijpolitieke bestel.

Het in vraag stellen van het Cultuurpact moet worden gekoppeld aan een aantal modaliteiten die door de partijen moeten worden afgesproken. Het laten voortfunctioneren van het Cultuurpact en tegelijkertijd aan de politieke partijen vragen om een stap terug te zetten, is volgens de heer Van Peel echter onrealistisch. De partijen zullen dat niet uit zichzelf doen. Dit kan alleen maar als het wettelijk wordt opgelegd en dit betekent een herziening van het Cultuurpact.

De heer Juwet merkt op dat, wanneer het Cultuurpact door iets anders zou vervangen worden, er rekening moet worden gehouden met de specificiteit van de kunstensector, waar de artistieke diversiteit zou moeten worden gewaarborgd. Dit is niet louter een kwestie van politiek-ideologische of filosofische diversiteit.

De constructie die voor de archief- en documentatiecentra door het desbetreffende decreet is opgezet is volgens de heer Juwet een doorn in het oog van de musea. De vier op basis van het decreet, en dus op basis van het Cultuurpact erkende centra, krijgen een veelvoud van de subsidies die de musea ontvangen.

De heer Hancké zegt over dit laatste dat het goed is dat de vier bedoelde centra bestaan. Elke politieke beweging moet zijn eigen archief bewaren en zelf opsporen. Dit is geen taak voor de overheid. De vier archieven hebben in dit opzicht uitstekend werk verricht. Een andere vraag is of er een disportie bestaat in de subsidiëring van deze archieven en die van de musea. Die vraag is moeilijk te beantwoorden. Wel moet voor ogen worden gehouden dat het inrichten van zulk archief erg duur is. De subsidiëring is zeker op haar plaats. Deze archieven zijn open voor degenen die er gebruik van willen maken. Misschien was het inderdaad beter die archieven in de bestaande openbare archiefcentra onder te brengen.

gen. Dit gebeurde echter niet, zodat het **privé-initiatief** uitkomst moest bieden. In die zin was een decretale regeling van de subsidiëring aangewezen.

De heer Juwet antwoordt dat hij er slechts op wilde wijzen dat er een afzonderlijk museumdecreet nodig is om de belangen van de musea veilig te stellen.

De heer Geysels gaat er mee akkoord dat het om zeer belangrijke archieven gaat, die kost wat kost moeten worden bewaard. Is het echter niet mogelijk ze in één instelling samen te brengen, waarbij goede afspraken worden gemaakt tussen de verschillende politieke stromingen ? De vraag is ook hier weer : wat is het meest efficiënte ? De regelgeving zoals ze in het decreet is uitgewerkt of een ontzuild publiek initiatief ?

De heer Vanderstraeten komt nog even terug op de positieve effecten die het Cultuurpact op lokaal vlak zou hebben gehad. Hij stelt toch vast dat het pact op lokaal vlak nogal eens met de voeten wordt getreden. Zeker in kleine gemeenten kunnen de zogenaamde „niet-bekenners” een belangrijke rol spelen, bijvoorbeeld in de raden van bestuur van de plaatselijke openbare bibliotheken. Er wordt dikwijls een strategie opgebouwd waarbij de niet-bekenners er voor kunnen zorgen dat één bepaalde politieke formatie aan een absolute meerderheid geraakt. Dit soort praktijken is in kleinere gemeenten schering en inslag.

De heer Lauwers stelt hier tegenover dat blijkbaar het aantal klachten op gemeentelijk niveau bij de Cultuurpactcommissie afneemt, wat er op wijst dat er de laatste jaren een verandering in de bestuurscultuur aan het optreden is.

De heer Algoet zegt dat er een grote grond van waarheid is in de stelling dat het Cultuurpact voor een gunstige evolutie op lokaal vlak heeft gezorgd. In de jeugdsector is dit zeer duidelijk. Het was tien à vijftien jaar geleden totaal ondenkbaar dat er voorstellen over de decentralisatie van het jeugdwerkbeleid in de Vlaamse Raad bespreekbaar zouden zijn.

HOOFDSTUK 111

NOTA VAN DE STUDIEDIENST VAN DE VLAAMSE RAAD

Bij brief van 18 december 1992 werden met het oog op de bespreking van de problematiek van het Cultuurpact in de Werkgroep Ontzuiling van de Vlaamse Raad de volgende problemen aan de Studiedienst voorgelegd :

1. wat zijn de bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap in deze materie ? Kan de Vlaamse Gemeenschap de Cultuurpactwet wijzigen ? Ervan uitgaande dat er een analoog Cultuurpactdecreet bestaat, kan de Vlaamse Gemeenschap dan een eigen decreetgeving uitwerken, die afwijkt van de nationale wetgeving in deze ?

11. Welke zijn de grondwettelijke garanties van het niet-discriminatieprincipe in culturele materies, als de Cultuurpactwet eventueel zou worden afgeschaft ?

I. Bevoegdheden van de Vlaamse Raad inzake de bescherming van de ideologische en filosofische strekkingen en meer bepaald inzake het Cultuurpact

1. Het Cultuurpact en de Cultuurpactwet

Naar aanleiding van de grondwetsherziening van 1968-1971 en de totstandkoming van de culturele autonomie werden op 24 december 1970 in de Grondwet twee artikelen ingevoegd die de bescherming van de ideologische en filosofische minderheden op het oog hebben.

Luidens artikel **6bis** van de Grondwet moet het genot van de rechten en vrijheden aan de Belgen toegekend zonder discriminatie worden verzekerd. Te dien einde waarborgen de wet en het decreet onder meer de rechten en vrijheden van de ideologische en filosofische minderheden.

Aan dit niet-discriminatiebeginsel wordt eveneens uitdrukking gegeven in artikel 59bis, § 7 van de Grondwet : „De wet stelt de regelen vast ten einde elke discriminatie om ideologische en filosofische redenen te voorkomen.”

Beide grondwetsartikelen vormen de juridische grondslag van het Cultuurpact dat het karakter heeft van een feitelijk akkoord gesloten tussen politieke partijen op 24 februari 1972.

Aan dit politiek akkoord werd juridisch bindende kracht gegeven door de wet van 16 juli 1973 waarbij de bescherming van de ideologische en filosofische strekkingen gewaarborgd wordt, de zogenaamde Cultuurpactwet.

2. Het Cultuurpactdecreet

Ofschoon het Cultuurpact reeds rechtskracht had verkregen door de Cultuurpactwet, werd het ook ter goedkeuring voorgelegd aan de toenmalige Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap. Het resultaat hiervan is het decreet van 28 januari 1974 betreffende het Cultuurpact.

Het Cultuurpactdecreet neemt praktisch ongewijzigd de tekst van de Cultuurpactwet over. Er werd enkel een vormwijziging bij artikel 11 aangenomen waardoor de woorden „activiteiten gericht op een gehele cultuurgemeenschap” vervangen werden door de woorden „activiteiten gericht op **de** gehele cultuurgemeenschap”.

Voor de „vertaling” van het Cultuurpact en de Cultuurpactwet in een overeenkomstig Cultuurpactdecreet maken de voorbereidende werkzaamheden gewag van de volgende overwegingen :

„Nu is het echter zo dat heel wat aangelegenheden die **in** het Cultuurpact worden behandeld, tot de bevoegdheid van de Cultuurraden behoren. Een wet volstaat derhalve niet. Een decreet moet de bepalingen van het Cultuurpact in verband met de aangelegenheden die onder de cultuurautonomie vallen, rechtskracht geven.

Sommige bepalingen hebben betrekking op aangelegenheden die tot de bevoegdheid van de Wetgevende Kamers behoren ; dit is geenszins storend vermits in het voorstel van wet ook bepalingen voorkomen tot regeling van aangelegenheden die tot de bevoegdheid van de Cultuurraden behoren.”¹

¹ Voorstel van decreet van mevrouw H. de Backer-Van Ocken en de heren J. Van Elewyck, H. De Croo en L. Van Geyt betreffende het Cultuurpact, Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap, stuk 112 (1972-1973) -Nr. 1, blz. 1.

In de Commissie voor het Reglement werden tijdens de algemene bespreking van het voorstel van decreet voorafgaandelijk twee principiële punten besproken :

„- is het onontbeerlijk nog een decreet goed te keuren, vermits het Cultuurpact in de vorm van een wet door de Kamers werd goedgekeurd ?

De meeste commissieleden waren van oordeel dat dergelijk decreet noodzakelijk is : immers, bepaalde gebieden waarvoor het Cultuurpact in een regeling voorziet, behoren tot de uitsluitende bevoegdheid van de Cultuurraden. Daarbij werd onderstreept dat door de goedkeuring van het voorstel van decreet de Cultuurraad zijn wil tot uiting brengt zich bij het Cultuurpact aan te sluiten.

- is het mogelijk de tekst ervan te wijzigen ?

Hierover werd gezegd dat het Cultuurpact een op nationaal vlak gesloten overeenkomst is tussen de politieke partijen, steunend op het beginsel van de wederkerigheid : de Vlaamse vrijzinnige minderheid en de Franstalige gelovige minderheid zullen dezelfde waarborgen genieten. In die voorwaarden is het niet mogelijk langs één zijde de tekst te veranderen op gevaar af het evenwicht te verstoren.

Zelfs voor eventuele vormwijzigingen is voorzichtigheid geboden. Deze zienswijze wordt algemeen beaamd.”²

Te vermelden is dat bij de bespreking van artikel 22 van het voorstel van decreet betreffende het Cultuurpact opgemerkt werd dat de benoeming van de 13 Franstalige vaste en van de 13 Franstalige plaatsvervangende leden van de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie uiteraard tot de uitsluitende bevoegdheid van de Cultuurraad voor de Franse Cultuurgemeenschap behoort, en dat de aanwezigheid van deze bepaling in artikel 22 enkel verband houdt met de bovenvermelde zorg voor het overnemen van de integrale tekst van de Cultuurpactwet.

Zulks lokt een opmerking uit dat daardoor de noodzakelijkheid van een decreet wordt betwijfeld, gelet op de goedkeuring van de Cultuurpactwet.³

3. Raad van State

Zoals politiek afgesproken werd ook in de Cultuurraad voor de Franse Cultuurgemeenschap in de loop van 1977 de tekst van de Cultuurpactwet in de vorm van een decreet ter goedkeuring ingediend.

De Raad van State heeft zich in zijn advies van 13 februari 1978 gebogen over de vraag of een decreet van beide Cultuurraden wel absoluut noodzakelijk was om de Cultuurpactwet van 16 juli 1973 toepasselijk te maken.⁴

² Verslag namens de Commissie voor het Reglement uitgebracht door de heer A. Van Hoorick over het voorstel van decreet van mevrouw H. de Backer-Van Ocken en de heren J. Van Elewyck, H. De Croo en L. Van Geyt betreffende het Cultuurpact, Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap, stuk 112 (1972-1973) -Nr. 3, blz. 2.

³ O.c., blz. 3.

⁴ Advies van de Raad van State van 13 februari 1978, Conseil culturel de la Communauté française, 61 (1977-1978) -Nr. 2.

De Raad van State verwijst in zijn advies naar artikel 59bis, § 7 van de Grondwet dat uitdrukkelijk aan de nationale wetgever de bevoegdheid voorbehoudt om „ de regelen vast te stellen ten einde elke discriminatie om ideologische en filosofische redenen te voorkomen” en dat derhalve een beperking inhoudt van de culturele autonomie in zoverre het gaat om het treffen van maatregelen ter voorkoming van discriminatie op ideologische en filosofische grond. Een decreet kan bijgevolg geen dwingende kracht verlenen aan de bepalingen van de Cultuurpactwet.

De Raad van State concludeert aldus dat een decreet dat de bepalingen herneemt van de Cultuurpactwet, op zichzelf geen juridisch gevolg met zich meebrengt en derhalve overbodig is. Het goedkeuren van een decreet door de Cultuurraad kan alleen als een uiting van de eigen politieke wil worden beschouwd .

Het voorstel van Cultuurpactdecreet werd uiteindelijk niet verder behandeld in de Cultuurraad voor de Franse Cultuurgemeenschap, zodat er langs Franstalige zijde geen Cultuurpactdecreet kwam.

4. Besluit

a) Aansluitend bij de adviesspraak van de Raad van State heeft alleen de nationale Cultuurpactwet van 16 juli 1973 **gelding**⁵. Het Vlaamse Cultuurpactdecreet ressorteert geen rechtsgevolgen.

Er wordt uitgegaan van het standpunt dat het Cultuurpact een rechtstreekse uitvoering is van de artikelen 6bis en 59bis, § 7 van de Grondwet zodat een wet kan volstaan vermits de grondwettelijke regeling betreffende rechten en vrijheden van de burgers aan de nationale wetgever voorbehouden blijft.

Voor de gemeenschappen gelden als dusdanig de bepalingen van de Cultuurpactwet van 16 juli 1973.

b) Dit neemt niet weg dat de decreetgever ter zake toch over een aantal bevoegdheden beschikt.

Dienaangaande heeft de Raad van State in voornoemd advies het volgende geformuleerd:

“Des considérations qui precedent, il serait toutefois excessif de déduire que les conseils culturels n’ont aucune compétence lorsqu’il s’agit d’arrêter des mesures en vue de prévenir des discriminations pour des raisons idéologiques et philosophiques. Les conseils culturels sont évidemment tenus, par le seul effet des articles 6 et 6bis de la Constitution, de ne pas introduire de telles discriminations dans les règles qu’ils établissent. Il est normal que les conseils culturels non seulement s’abstiennent de créer une discrimination par un décret réglant une matière déterminée mais, en outre, prennent **soin**, s’il est utile, d’insérer dans le décret des dispositions tendant à prévenir des discriminations dans l’application de celui-ci. On est, dès lors, logiquement conduit à admettre que les conseils culturels ont le pouvoir de prendre des dispositions générales tendant à prévenir, dans tout ou partie des matières culturelles, des discriminations reposant sur des raisons idéologiques et philosophiques. Mais, sous peine de méconnaître l’article 59bis, § 7, de la Constitution, de telles dispositions émanant d’un conseil culturel ne peuvent être contraires aux dispositions adoptées par le législateur national conformément au texte constitutionnel qui vient d’être cité . . .

⁵ Zie ook : J. De Groof, De bescherming van ideologische en **filosofische** strekkingen - Een inleiding, in : A. Alen en L.-P. Suetens, Zeven knelpunten na zeven jaar staatsvorming, Brussel, Story-Scientia, 1988, blz. 252 en 253.

Un décret tendant à prévenir, dans l'ensemble des **matières** culturelles ou dans une partie de celles-ci, des discriminations pour raisons idéologiques et philosophiques, peut être pris par un conseil culturel et produire des effets juridiques dans la mesure où il complète les dispositions de la loi du 16 juillet 1973, par exemple en fixant des modalités d'application de ces dispositions ou en accordant aux membres des minorités des garanties plus étendues que celles que leur assure cette loi.

Un décret ayant un tel objet ne respecte pas l'article 59bis, § 7, de la Constitution, s'il contient des dispositions inconciliables avec la loi du 16 juillet 1973, telles que des dispositions qui dérogent à cette dernière loi ou la modifient."

c) Overeenkomstig artikel 59bis, § 7 van de Grondwet is de nationale wetgever uitsluitend bevoegd om regelen vast te stellen teneinde elke discriminatie om ideologische en filosofische redenen te voorkomen. ⁶

In die optiek kan een decreet van de Vlaamse Gemeenschap de Cultuurpactwet noch wijzigen noch ervan afwijken.

Het staat de Vlaamse Raad wel vrij aanvullende bepalingen uit te vaardigen, bijvoorbeeld door de toepassingsmodaliteiten verder uit te werken of strengere normen inzake de bescherming van ideologische en filosofische strekkingen op te leggen.

d) Derhalve is het zeer de vraag of de Vlaamse Raad nog op een rechtsgrond kan stoelen om een eigen decreetgeving uit te werken, wanneer de Cultuurpactwet wordt opgeheven.

e) Gelet op de algemene draagwijdte van artikelen 6 (gelijkheidsbeginsel) en 6bis (niet-discriminatieprincipe) van de Grondwet, dienen de decreten van de Vlaamse Raad zich van elke discriminatie te onthouden en desgevallend bepalingen te omvatten opdat bij de toepassing ervan discriminatie wordt voorkomen.

Daarenboven vallen de gemeenschapsorganen en ook de gewestorganen, zoals alle andere overheidsorganen, onder de toepassing van artikelen 6 en 6bis van de Grondwet.

f) Ten slotte een nabeschouwing over de draagwijdte van de grondwetsartikelen 6, 6bis en 59bis, § 7.

Ofschoon artikel 6 van de Grondwet het algemeen gelijkheidsbeginsel vastlegt dat van toepassing is op geheel het wettelijk kader, werd in artikel 6bis van de Grondwet een uitdrukkelijke waarborg opgenomen voor de ideologische en filosofische strekkingen, teneinde een gebeurlijke dreiging van minorisatie in het kader van de autonomie van de gemeenschappen te verhinderen.

Artikel 59bis, § 7 van de Grondwet herhaalt de norm van artikel 6bis van de Grondwet en beoogt in het bijzonder een levensbeschouwelijke beveiliging binnen de werking van de gemeenschappen. Dit artikel is dus meer beperkt dan artikel 6bis van de Grondwet : het heeft vooreerst enkel betrekking op de culturele aangelegenheden, nadien uitgebreid tot de gemeenschapsgebonden aangelegenheden, en vervolgens beveiligt het enkel de discriminatie om ideologische en filosofische redenen. Daarenboven bevat deze grondwettelijke bepaling

⁶ Zie ook : advies van de Raad van State van 24 juni 1991 over het voorstel van decreet van de heren E. Van Rompuy en P. Chevalier c.s. houdende statuut, organisatie en erkenning van regionale televisieverenigingen, Vlaamse Raad, stuk 509 (190-1991) - Nr. 9, blz. 5 en 6.

een afwijking ten opzichte van de autonomie van de gemeenschappen : de regeling van non-discriminatie van levensbeschouwelijke strekkingen dient door de nationale wetgever te worden uitgevaardigd. Deze nationale norm is de Cultuurpactwet.

De Cultuurpactwet vindt alleen toepassing op de (tien) culturele aangelegenheden zoals die opgenomen zijn in artikel 2 van de wet van 21 juli 1971 betreffende de bevoegdheid en de werking van de Cultuurraden, en op de internationale samenwerking bepaald in artikel 59bis, § 2, 3° van de Grondwet. De „nieuwe” culturele aangelegenheden (zoals permanente vorming) en de wijzigingen aan de bestaande culturele aangelegenheden, alsmede de persoonsgebonden aangelegenheden, die bij de staatsvormingen van 1980 en 1988 ten behoeve van de Gemeenschappen werden ingevoerd, vallen er dus buiten ⁷.

g) Zowel in het nationale Parlement als in de Vlaamse Raad werden voorstellen ingediend tot opheffing van respectievelijk de Cultuurpactwet en het Cultuurpactdecreet ⁸.

II. Afdwingbaarheid van de grondwettelijke gelijkheids- en non-discriminatiebeginselen

Buiten de Cultuurpactwet om staan er zekere procedures of mogelijkheden op verschillende niveaus ter beschikking om overtredingen van het gelijkheidsbeginsel of het discriminatieverbod te verijdelen of te sanctioneren. ⁹

1. Parlementair niveau

a) De bevoegdheids- en ontvankelijkheidsproblematiek

In eerste instantie komt het aan de Voorzitter van de Vlaamse Raad of het uitgebreid Bureau toe om tot de ontvankelijkheid of de onontvankelijkheid van een ingediend ontwerp of voorstel van decreet te besluiten. De onontvankelijkheid kan besloten liggen zowel in de vorm als in de inhoud, bijvoorbeeld wegens onbevoegdheid of strijdigheid met de Grondwet. De indiener van een voorstel van decreet kan tegen een beslissing van onontvankelijkheid in beroep gaan voor de Raad zelf, d.i. in openbare vergadering.

⁷ Advies van de Raad van State van 23 november 1983 over het ontwerp van decreet houdende oprichting van de Vlaamse Dienst voor **Arbeidsbemiddeling**, Vlaamse Raad, stuk 243 (1983-1984) - **Nr. 1 blz. 17.**

Advies van de Raad van State van 6 april 1988 over het ontwerp van decreet houdende bekrachtiging van de besluiten van de Vlaamse Executieve, getroffen ter uitvoering van artikel 8, §§ 2 en 4, artikel 9, §1 en artikel 10 van het decreet van 28 januari 1987 betreffende het overbrengen van klank- en televisieprogramma's in de radiodistributie- en teledistributienetten en betreffende de erkenning van niet-openbare televisieverenigingen, Vlaamse Raad, stuk 63 (BZ 1988) - Nr. 6, blz. 6.

⁸ Wetsvoorstel van de heer M. van Peel c.s. tot opheffing van de wet van 16 juli 1973 waarbij de bescherming van de ideologische en filosofische strekkingen gewaarborgd wordt, Kamer van Volksvertegenwoordigers - 837/1- 92193.

Voorstel van decreet van de heer M. Van Peel c.s. houdende opheffing van het decreet van 28 januari 1974 betreffende het Cultuurpact, Vlaamse Raad, stuk 252 (1992-1993) -Nr. 1.

⁹ J. De **Groof**, Het Cultuurpact bekeken in het licht van de **grondwetsherziening** van 1988 en zijn uitvoering, Nieuw Tijdschrift voor Politiek, 1992, Nr. 6, blz. 53 e.v.

Vervolgens worden de ontwerpen en voorstellen van decreet, overeenkomstig de door de gecoördineerde wetten op de Raad van State bepaalde modaliteiten¹⁰, aan het advies van de Raad van State onderworpen. In dit advies wordt onderzocht of de voorgelegde teksten al dan niet strijdig zijn met de Grondwet. Het advies, dat weliswaar niet bindend is maar des te meer gezaghebbend, zal het probleem van de ongrondwettigheid van het ontwerp of voorstel van decreet in het brandpunt van de parlementaire discussie stellen en kan in die zin bijdragen tot de eerbiediging van de Grondwet.

b) De alarmbelprocedure

Ter uitvoering van artikelen **6bis** en 59bis, § 7 van de Grondwet werd een beschermingsprocedure voor de ideologische en filosofische minderheden ingevoegd bij de wet van 3 juli 1971 tot indeling van de leden van de Wetgevende Kamers in taalgroepen en houdende diverse bepalingen betreffende de Cultuurraden voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap en voor de Franse Cultuurgemeenschap.

Deze beschermingsprocedure tegen mogelijke discriminaties van ideologische of filosofische minderheden, de zogenaamde alarmbelprocedure, situeert zich louter op het vlak van de decreetgever (vóór de totstandkoming van de decreetale norm).

Een met redenen omklede motie, ondertekend door ten minste één vierde van de leden van de Gemeenschapsraad (ter tafel gelegd na indiening van het verslag en vóór de eindstemming in openbare vergadering), kan verklaren dat de bepalingen die zij aanwijst in een ontwerp of voorstel van decreet, een discriminatie om ideologische of filosofische redenen inhouden.

De voorzitters van Kamer, van Senaat, van de Vlaamse Raad en van de Franse Gemeenschapsraad vormen een college dat beslist over de ontvankelijkheid van de motie. Bij staking van stemmen is de motie ontvankelijk.

De beslissing van ontvankelijkheid schorst het onderzoek van de bestreden bepaling(en). Het ontwerp of voorstel van decreet, alsmede de motie worden verwezen naar de Wetgevende Kamers die uitspraak doen over de gegrondheid van de motie.

De behandeling van de in de motie aangegeven bepalingen kan door de betrokken Gemeenschapsraad slechts worden hervat nadat elk van de Wetgevende Kamers de motie ongegrond heeft verklaard.

Ook de wet van 31 december 1983 tot hervorming der instellingen voor de Duitstalige Gemeenschap, die aangenomen werd ter uitvoering van artikel 59ter, § 7 van de Grondwet, bevat eveneens een overeenkomstige alarmbelprocedure. Hier dient de motie door ten minste drie leden van de Duitstalige Gemeenschapsraad te worden onderschreven en wordt het college dat de motie ontvankelijk dient te verklaren, gevormd door de voorzitters van Kamer, Senaat en de drie Gemeenschapsraden.

Volledigheidshalve wordt vermeld dat er thans ook stemmen opgaan om de alarmbelprocedure, die dezelfde bestaansredenen heeft als het Cultuurpact en de Cultuurpactwet, af te schaffen, uiteraard bij nationale wet.

¹⁰ Artikelen 2,3 en 4 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

2. Procedure voor het Arbitragehof

Het Arbitragehof werd ingesteld door artikel 107ter van de Grondwet. Het is een grondwettelijk hof, weliswaar met beperkte bevoegdheden.

Ingevolge de grondwetsherziening van 1988 oordeelt het Arbitragehof niet alleen of wetten, decreten of ordonnanties in overeenstemming zijn met de grondwettelijke en wettelijke regels van de onderscheiden bevoegdheden van de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten, maar voortaan ook over de schending door een wet of een **decreet/ordonnantie** van de grondwetsartikelen 6 (gelijkheidsbeginsel), **6bis** (discriminatieverbod) en 17 (vrijheid van onderwijs).

Het Arbitragehof kan worden gevat hetzij via een prejudiciële vraag die door een rechtscollege wordt gesteld, hetzij via beroepen tot gehele of gedeeltelijke vernietiging.

Thans kan een zaak bij het Arbitragehof aanhangig worden gemaakt door ieder die van een belang doet blijken. Tot aan de grondwetsherziening van 1988 was de bevoegdheid om een beroep tot vernietiging in te stellen voorbehouden aan een politiek orgaan, zoals de Ministerraad, een Executieve of de voorzitter van een wetgevende vergadering op verzoek van twee derde van de leden.

De beroepen tot vernietiging moeten worden ingediend binnen de termijn van zes maanden na de bekendmaking in het Belgisch Staatsblad van de wet, het decreet of de ordonnantie.

Wanneer het Arbitragehof, uitspraak doende over een prejudiciële vraag, een bevoegdheidsoverschrijding of een schending van artikelen 6, **6bis** en 17 van de Grondwet heeft vastgesteld, kan tegen kwestieuze wet of decreet/ordonnantie toch nog, na het verstrijken van de termijn, een beroep tot vernietiging worden ingediend binnen een nieuwe termijn van zes maanden. Deze mogelijkheid staat evenwel alleen open voor de Ministerraad en de Executieven.

De vernietigingsarresten van het Arbitragehof hebben enerzijds absoluut gezag van gewijsde vanaf hun bekendmaking in het Belgisch Staatsblad en anderzijds terugwerkende kracht tenzij het Arbitragehof er anders over beslist door de gevolgen van de vernietigde bepalingen te handhaven.

Op vordering van de verzoekende partij kan het Arbitragehof in afwachting dat deze het arrest op de hoofdvordering wijst, de wet of het decreet/ordonnantie waartegen een beroep tot vernietiging werd gericht, geheel of ten dele schorsen.

De rechter is verplicht het Arbitragehof te verzoeken over een prejudiciële vraag uitspraak te doen wanneer voor hem de kwestie wordt opgeworpen. Hij kan de vraag ook ambtshalve aan het Arbitragehof voorleggen. Deze verplichting is algemeen want zij geldt voor alle rechtscolleges zonder enige uitzondering, met inbegrip van het Hof van Cassatie en de Raad van State.

De beslissing om zulke vraag te stellen, schorst de procedure en de termijnen van procedure en verjaring op tot wanneer het arrest van Arbitragehof ter kennis is gebracht.

Het rechtscollege dat de prejudiciële vraag heeft gesteld, evenals elk ander rechtscollege dat in dezelfde zaak uitspraak doet, moeten zich voegen naar het arrest van het Arbitragehof.

3. Jurisdictioneel niveau

a) De burger kan op grond van artikel 107 van de Grondwet de onwettigheid van een besluit of een verordening van een administratieve overheid doen gelden. Overeenkomstig voornoemd grondwetsartikel passen de hoven en rechtbanken de algemene, provinciale en plaatselijke besluiten en verordeningen alleen toe in zover zij met de wetten overeenstemmen. Die bepaling maakt het de partijen mogelijk een exceptie van onwettigheid in te roepen.

Aan elke rechter, ook aan administratieve rechtscolleges, is aldus door artikel 107 van de Grondwet uitdrukkelijk de bevoegdheid opgedragen om besluiten en verordeningen alleen dan toe te passen in zover zij met de wetten overeenstemmen. De rechter zal nagaan of de besluiten en verordeningen vooreerst hun grondslag in de Grondwet of een wet hebben en vervolgens alle wetten en hogere rechtsnormen (zoals de internationale verdragen en de Grondwet) eerbiedigen. Zo dit niet het geval is, heeft de rechter de grondwettelijke plicht het besluit of de verordening in de hangende rechtszaak buiten beschouwing te laten.

b) De afdeling administratie van de Raad van State heeft vanwege de wetgever de bevoegdheid gekregen om de besluiten en verordeningen om dezelfde redenen te vernietigen.

Artikel 14 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State kent aan iedere belanghebbende het recht toe om voor de afdeling administratie van de Raad van State de vernietiging te vorderen van administratieve besluiten die strijdig zijn met de wet.

Zoals bij artikel 107 van de Grondwet wordt het woord „wet” hier in zijn meest algemene materiële betekenis gebruikt. Ook de grondwettelijke bepalingen en verdragsrechtelijke normen worden hieronder gerekend.

De onwettigheid of schending van de wet is, als een vorm van machtsoverschrijding, een vernietigingsgrond die tegen elke administratieve handeling voor de Raad van State kan worden opgeworpen. Ook het onderzoek naar machtsafwen- ding kan resulteren in de vernietiging van een besluit.

De Raad van State kan thans een handeling van een administratieve overheid die bijvoorbeeld zou strijdig zijn met het gelijkheidsbeginsel en het niet-discriminatieprincipe, schorsen en ter zake bij kort geding voorlopige maatregelen opleggen (artikelen 17 en 18). Daarenboven voorziet artikel 36 in de mogelijkheid aan de betrokken overheid een dwangsom op te leggen bij een in gebreke blijven.

c) Op grond van artikel 107 van de Grondwet hebben zowel de wetgever als de rechtspraak van Hof van Cassatie en Raad van State zich op het standpunt gesteld dat het niet aan de rechter, maar alleen aan de wetgever toekomt om na te gaan of een wet in overeenstemming of in strijd met de Grondwet is. Dit houdt geenszins in dat de wetgevende macht de Grondwet niet dient te eerbiedigen. Er is alleen geen rechterlijke sanctie mogelijk wanneer de wetgever de Grondwet schendt. Een administratieve handeling die een ongrondwettelijke wet toepast, kan dan ook uit dien hoofde niet worden bestreden ¹¹.

¹¹ A. Mast en J. Dujardin, Overzicht van het Belgisch Administratief Recht, Brussel, Story-Scientia, 1992, blz. 17.

De grondwetgever van 1980 en vooral die van 1988 hebben dergelijk toetsingsrecht wel toegekend aan het Arbitragehof, maar dan beperkt tot de bevoegdheidsverdelende regels opgenomen in de Grondwet en in de krachtens de Grondwet uitgevaardigde wetten, en tot artikelen 6, **6bis** en 17 van de Grondwet.

De rechter is dus niet bevoegd om uitspraak te doen over de schending van artikelen 6 en **6bis** van de Grondwet door een wet, een decreet of een ordonnantie. Daartoe dient hij bij prejudiciële vraag het Arbitragehof te verzoeken deze vraag te beslechten (supra 11,2). Het arrest van het Arbitragehof is bindend in de zaak die tot de vraag aanleiding heeft gegeven.

Ook de Raad van State en het Hof van Cassatie zijn verplicht een prejudiciële vraag te stellen betreffende de vermeende schending van de bevoegdheidsverdelende regels en artikelen 6, **6bis** en 17 van de Grondwet door een wet of een wetskrachtige norm.

d) Daarnaast voorziet artikel 93 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, zoals ingevoegd bij de wet van 16 juni 1989, in een overeenkomstige regeling wanneer nu een akte of een verordening van een administratieve overheid een schending van artikelen 6, **6bis** en 17 van de Grondwet zou kunnen inhouden en dit voor de Raad van State op vraag van verzoeker wordt opgeworpen.

In dit geval doet de algemene vergadering van de afdeling administratie, bij wege van een prejudiciële beslissing, hierover uitspraak in een arrest.

De kamer die de prejudiciële vraag heeft gesteld, moet voor de oplossing van het geschil zich voegen naar dit arrest.

4. Administratief niveau

De burger kan zich tot de toezichthoudende overheid wenden om te bekomen dat de gedecentraliseerde overheden en diensten de wet zouden naleven (de legaliteit) en het algemeen belang eerbiedigen (de opportuniteit). De middelen waartoe de toezichthoudende overheid kan beschikken zijn : de schorsing en de vernietiging (als maatregelen van algemeen administratief toezicht t.o.v. alle handelingen van het gedecentraliseerde bestuur), het voorafgaand advies, de machtiging en de goedkeuring (als maatregelen van bijzonder administratief toezicht t.o.v. handelingen die in de wet of het decreet zijn opgenomen), het vervangend optreden en de beslissing na beroep (in de door de wet of het decreet bepaalde gevallen).

Naast het administratief beroep in het kader van het administratief toezicht kan een decreet ook op andere bevoegdheidsdomeinen een georganiseerd beroep instellen (cf. de stedenbouwwet : weigering van een bouwvergunning door het College van Burgemeester en Schepenen, beroep mogelijk voor de Bestendige Deputatie, daarna voor de Vlaamse regering). In die gevallen beschikt de beroepsinstantie over dezelfde beoordelingsbevoegdheid als het orgaan dat de bestreden beslissing heeft genomen.

Kenmerkend is dat het administratief beroep georganiseerd door een wet, een decreet . . . , vooraf moet zijn uitgeput voordat men een beroep tot nietigverklaring bij de Raad van State kan instellen. Alleen de beslissing die op grond van het georganiseerd beroep wordt genomen en in de plaats komt van de bestreden beslissing, kan voor de Raad van State worden bestreden.

Zo een decreet daarin voorziet, zou de minister als voorgedijminister voor de materies die onder zijn bevoegdheid vallen,

door bepaalde maatregelen als intrekking van erkenning of van subsidie, de naleving van de grondwetsbepalingen inzake gelijkheid en niet-discriminatie kunnen afdwingen.¹²

5. Jurisdictionele waarborgen in de internationale rechtsorde

De beginselen van gelijkheid en non-discriminatie worden in de internationale rechtsorde algemeen erkend.

Het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM), het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBPR) en het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten (IVESCR) zijn verdragen die elk bepalingen bevatten waarbij de gelijkheid en/of het discriminatieverbod gewaarborgd worden. De EG-verdragen bevatten geen algemene bepaling in verband met de gelijkheid en de non-discriminatie. Niettemin heeft het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen een algemeen gelijkheidsbeginsel afgeleid uit onder meer een aantal bijzondere bepalingen ter zake.

De erkenning van deze grondrechten in de internationale rechtsorde is om een aantal redenen belangrijk. ³

a) Als zodanig hebben deze internationale bepalingen voorrang boven daarmee strijdige bepalingen van het intern recht.

Internationale verdragsbepalingen, zoals het EG-verdrag, de EVRM en sommige bepalingen van het IVBPR, hebben immers rechtstreekse werking in het interne recht.

Volgens een gevestigde rechtspraak van het Hof van Cassatie¹⁴ volgt hieruit dat elke rechter (ook de Raad van State) in de voor hem gebrachte zaken voorrang moet verlenen aan de internationale verdragen en alle andere internationaal- en supranationaalrechtelijke normen die rechtstreekse gevolgen hebben in de interne rechtsorde, en derhalve ook de nationale wet die daarmee in strijd zou zijn, in de desbetreffende zaak buiten beschouwing moet laten overeenkomstig deze primauteit van het internationaal verdragsrecht.

Voordat het Arbitragehof in 1988 bevoegd werd verklaard om wetten en wetkrachtige normen aan artikelen 6, 6bis en 17 van de Grondwet te toetsen en gebeurlijk te vernietigen, was de rechter verplicht een wet die strijdig is met een in België rechtstreeks toepasselijk internationaal verdrag over rechten en vrijheden, buiten toepassing te laten, maar mag hij een wet die alleen de bepalingen van de Belgische Grondwet over de rechten en vrijheden schendt, niet weigeren toe te **passen**.¹⁵

Thans zal de rechter in dit laatste geval een prejudiciële vraag tot het Arbitragehof kunnen richten (supra **II, 2**).

¹² Cf. Vlaamse Raad, Bulletin van Vragen en Antwoorden Nr. 2 van 31 oktober 1984, blz. 65. .

¹³ P. Lemmens, Gelijkheid en non-discriminatie in het internationale recht - Synthèse, in : A. Alen en P. Lemmens, Gelijkheid en non-discriminatie, Antwerpen, Kluwer, 1991, blz. 85 e.v.

¹⁴ Cass. 27 mei 1971 (NV Fromagerie Franco-Suisse Le Ski), J.T., 1971, blz. 460-474.

¹⁵ A. Alen, Algemene beginselen en grondslagen van het Belgisch Publiek recht, Brussel. Story-Scientia, 1988, blz. 165.

Zodoende komt het aan de rechter toe om wetgevende normen te toetsen aan rechtstreeks werkende internationale verdragsbepalingen. Daarentegen is het toetsingsrecht van wetgevende normen aan het grondwettelijk gelijkheids- en niet-discriminatiebeginsel voorbehouden aan het Arbitragehof. Ten gevolge van de rechtspraak van het Arbitragehof is het mogelijk om de schending van rechtstreeks werkende internationale verdragsbepalingen, weliswaar in samenhang met artikelen 6 en **6bis** van de Grondwet, als middel voor het Arbitragehof aan te voeren.¹⁶

Anderzijds oefent de rechter controle uit op de wettigheid van alle besluiten en verordeningen. Dit rechterlijk wettigheidstoezicht kan twee vormen aannemen : ofwel het niet toepassen van een besluit dat strijdig is met de wet of met een hogere rechtsnorm (artikel 107 van de Grondwet), ofwel de nietigverklaring van het besluit door de Raad van State (artikel 14 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State) (supra **II**, **3**, a en b).

b) Op de naleving van de beginselen van gelijkheid en non-discriminatie kan toezicht worden uitgeoefend door internationale organen, op voorwaarde dat de betrokkene staat zich onderwerpt aan het internationaal toezichtmechanisme. Rekening moet worden gehouden met de mogelijke verplichting dat de interne rechtsmiddelen moeten uitgeput zijn voordat het internationaal toezichtsorgaan kan worden gevat (zie artikel 20 van het EVRM).

c) De nationale rechter zal trachten zoveel mogelijk aansluiting te vinden bij de interpretatie die een internationaal toezichtsorgaan aan de betrokken normen geeft. Het Arbitragehof heeft zodoende zijn interpretatie van artikelen 6 en **6bis** van de Grondwet volledig doen samenvallen met de interpretatie van artikel 14 van het EVRM door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

d) De internationale normen inzake gelijkheid en non-discriminatie vormen aldus een kader waaraan de overeenkomstige nationale normen en hun toepassing getoetst kunnen en moeten worden.

HOOFDSTUK IV

STANDPUNTEN VAN DE FRACTIES OVER HET CULTUURPACT

I. CVP

Het standpunt van de CVP werd verwoord in het voorstel van decreet van de heer M. Van Peel C.S. tot opheffing van het decreet van 28 januari 1974 betreffende het Cultuurpact. We geven hier de volledige tekst van het voorstel. (Ook gepubliceerd als stuk 252 (1992-1993) - Nr. 1)

1. TOELICHTING

1. Het wettelijk en het feitelijk landschap zijn sedert de grondwetsherziening van 1968-1971 fundamenteel gewijzigd.

¹⁶ A. Alen, Gelijkheid en non-discriminatie in het interne recht - Synthese, in : A. Alen en P. Lemmens, Gelijkheid en non-discriminatie, Antwerpen, Kluwer, 1991, blz. 199 e.v.

Arrest van het Arbitragehof nr. 26/91 van 16 oktober 1991.

De derde grondwetsherziening in ons land heeft in belangrijke mate bijgedragen tot de pacificatie onder de zogeheten ideologische en filosofische strekkingen. Middels uitvoeringswetten werd het „non-discriminatiebeginsel” verder afdwingbaar gesteld.

Het streven naar openheid in het cultuurbeleid en naar dialoog onder cultuurdragers blijkt nu te zijn verankerd in de traditie van onze gemeenschap, en de betrokkenheid van de gebruikers is afgedwongen. Aanzienlijk meer middelen dan voorheen zijn besteed geworden aan cultuur, en de democratisering van het cultuurgebeuren heeft onmiskenbaar vruchten afgeworpen.

Er heeft zich geen „cultuur-oorlog” voorgedaan, ook niet in de jaren zestig en zeventig, zoals wel kon worden vastgesteld in onderwijsaangelegenheden. Allicht dient dit in verband gebracht met het christen-democratisch beleid ter zake.

Het Cultuurpact heeft positieve effecten doen sorteren, maar zijn doelstelling is nu bereikt en zijn functies worden op andere wijzen vervuld.

Het Cultuurpact, geparafeerd op 24 februari 1972, stipuleerde in zijn eerste paragraaf :

„Het onderhavig Cultuurpact is een feitelijk akkoord afgesloten onder de ondertekenende partijen, om, met alle gepaste middelen, en in het raam van een vernieuwd beleid, de vrije uitdrukking te bevorderen van de verschillende ideologische en filosofische strekkingen, alsook van het onderling begrip en de samenwerking, in wederzijdse eerbied, tussen de personen, de groepen, de organisaties en de instellingen met culturele opdracht, die er zich al of niet op beroepen.”

De oogmerken van het akkoord zijn verwezenlijkt en in verspreide wetgeving opgenomen.

Ook de andere uitvoeringswet van artikel 59bis, paragraaf 7 in samenhang met artikel 6bis van de Grondwet, de zogenaamde alarmbelprocedure (artikel 4,5 en 6 van de wet van 3 juli 1971), bezit geen bestaansrecht meer.

Het nationale draagvlak heeft, - als staatsrechtelijk niveau waar de majoritaire tendenzen in de respectievelijke Gemeenschappen elkaar compenseren ten behoeve van politieke of levensbeschouwelijke minderheden -, zijn belang verloren. Het artikel 59bis, paragraaf 7 en artikel 59ter, paragraaf 7 GW bleken de uitdrukkelijke vertolking van dit concept uit de voorgaande staatsvorming (DE GROOF J., De bescherming van ideologische en filosofische strekkingen - Een inleiding, in : ALEN A., SUETENS L.P., Zeven knelpunten na zeven jaar staatsvorming, Story-Scientia, Brussel, 1988, onder meer blz. 251-253).

Artikel 59bis, paragraaf 7 en 59ter, paragraaf 7 GW zijn voorbijgestreefd en overbodig geworden. Beide grondwetsartikelen kunnen dan ook middels een grondwetsherziening worden opgeheven. Deze grondwettelijke bepalingen dienen, nog meer dan voorheen, beschouwd als onverenigbaar met de autonomie der Gemeenschappen.

Het ontbreken van een concreet belang bij het behoud van het Cultuurpact verantwoordt de opheffing van de Cultuurpactwet en het Cultuurpactdecreet.

2. Het Cultuurpact bleek in sommige van zijn onderdelen disfunctioneel. De kritiek op het pact bleef onverkort behouden : bevorderen van het particularisme, geringe belangstelling voor de democratisering van het cultuurgebeuren, falen van de overlegstructuren die de pacificatie in de hand moesten werken, . . .

Ter zake kan worden verwezen naar de reeks van publikaties, studiebijeenkomsten en standpunten.

Vooraf echter dient het Cultuurpact afgewezen omwille van zijn verpolitiserings-effect. Toekomstgericht en vernieuwend cultuurbeleid aanvaardt geen scheiding meer tussen „werkelijk” en „wettelijk” land. Daarentegen dient de creativiteit en verantwoordelijkheid van personen en groepen te worden bevorderd. De ideologisering van het cultuurveld, met als alibi de behoefte aan „pacificatie”, dient voortaan onmogelijk gemaakt.

Deze vorm van nefaste „verzuiling” dient te worden afgebouwd. Het Cultuurpact, de Cultuurpactwet en het decreet betreffende het Cultuurpact dienen dan ook te worden opgeheven.

De evoluties in wetgeving en rechtspraak, in versneld tempo na de grondwetsherziening van 1968-1971, maken de Cultuurpactwet en het decreet betreffende het Cultuurpact overigens tot overbodige instrumenten. Daarenboven stelde de Raad van State in zijn advies van 13 februari 1978 reeds dat het decreet betreffende het Cultuurpact geen rechtsgevolgen had en het alleen maar als een uiting van de eigen politieke wil van de toenmalige Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap kon worden beschouwd.

3. Het Cultuurpact is niet enkel vanuit verscheidene oogpunten voorbijgestreefd en zelfs storend voor een verantwoordelijk cultuurgebeuren. Het is evenmin onontbeerlijk om non-discriminatie om levensbeschouwelijke of politieke redenen af te dwingen.

De grondwetsherziening van 1988 heeft immers ter zake fundamentele wijzigingen aangebracht, en zulks niet alleen met betrekking tot het onderwijs. Middels deze grondwetsherziening is het Schoolpact afgeschaft en vervangen door de inschrijving van onderwijsrechten in de grondwet zelf, waarvoor het beginsel van de onderwijsgelijkheid in artikel 17, paragraaf 4 GW.

Vooraf echter is door de herziening van het artikel 107ter GW en de bijzondere wet van 6 januari 1989, het Arbitragehof bevoegd om elke wettelijke norm te toetsen aan het non-discriminatiebeginsel, zoals verwoord in artikel 6,6bis (en dus ook artikel 17, paragraaf 4) GW.

De grondwetsherziening van 1968-1971 is voorbijgestreefd door die van 1988.

Niet enkel ten aanzien van legislatief optreden kan elke echte of vermeende discriminatoire bepaling worden gewraakt, en - middels beroep bij het Arbitragehof - effectief worden vernietigd, ook ten aanzien van elk discriminerend administratief handelen geldt een sluitende waarborg.

Het Cultuurpact dient ook in dit licht op zijn relevantie te worden onderzocht.

Zo zijn, in het kielzog van de grondwetsbepaling van 15 juli 1988, een reeks jurisdictionele waarborgen uitgewerkt die het non-discriminatiebeginsel afdwingbaar maken ten aanzien van elk overheidsoptreden, zoals dit beoogd wordt in het artikel 2 van de Cultuurpactwet en het Cultuurpactdecreet.

In deze zin voorzagt de wet van 16 juni 1989 in een schorsingsbevoegdheid in hoofde van de Raad van State van de tenuitvoerlegging van akten of verordeningen indien een beroep desbetreffend tot vernietiging gesteld is op artikel 6, 6bis of 17 GW. Deze bevoegdheid is inmiddels bij wet van 19 juli 1991 uitgebreid tot andere vernietigingsgronden.

Ter bescherming van het recht op non-discriminatie is aldus een kortgedingprocedure bij de Raad van State ingevoerd die de Raad ertoe noopt binnen zeer korte termijnen uitspraak te doen. Deze procedure vormt een betekenisvolle versterking van de algemene toezichtsbevoegdheid van de Raad van State.

Deze is door rechtspraak ook expliciet uitgebreid tot de zogeheten algemene beginselen van behoorlijk bestuurlijk handelen, door de mogelijkheid een prejudiciële vraag te stellen aan de algemene vergadering van de Raad van State (afdeling administratie) met betrekking tot een gebeurlijke schending van artikel 6, **6bis** of 17 GW door een overheidsbeslissing, en daarenboven door de mogelijkheid om een dwangsom op te leggen bij een in gebreke blijven van de overheid (wet van 17 oktober 1990).

Herinnerd dient tevens te worden aan de beginselen inzake algemene en bijzondere administratieve voogdij. De toezicht houdende overheid treedt op bij schending van de wet of van het algemeen belang. Onder deze controle valt de toetsing zowel op fundamentele rechten en positiefrechtelijke beschikkingen als op algemene beginselen van behoorlijk bestuur ; het non-discriminatiebeginsel behoort tot beide.

De algemene administratieve voogdij biedt aldus een 'eerste lijns'-toezicht. Zo bepalen artikel 86 en 87 van de Gemeentewet, vervangen door het decreet van 28 juni 1985 en van 7 juni 1989, de procedure voor wettigheidstoezicht in hoofde van Provincie en Vlaamse regering op besluiten van de gemeenteoverheid.

Ten slotte dient verwezen naar de rechtstreekse toepassing van de internationale UNO-verdragen inzake burgerlijke en politieke rechten en inzake economische, sociale en culturele rechten in het Belgisch rechtsverkeer alsook de eenvormigheid in de rechtspraak met betrekking tot de criteria voor wettig differentieel handelen (wettigheidsprincipe, proportionaliteitsbeginsel en pertinentiecriteria).

Hieraan dient toegevoegd dat de Raad van State een eigen rechtspraak heeft ontwikkeld in verband met schadevergoeding omwille van het zogeheten „stilzitten van de overheid”.

Jurisdictionele waarborgen zijn aldus - op verscheidene niveaus en in verschillende vormen - aanwezig om het non-discriminatiebeginsel om ideologische en filosofische redenen af te dwingen.

4. Vervolgens kan nog een bemerking worden geformuleerd ingevolge recente rechtspraak, welke als van meer dan symbolisch belang dient te worden omschreven.

Verscheidene recente arresten van het Arbitragehof hebben een autonome werking verleend aan het artikel 6bis GW, en zulks in tegenstelling tot de vaste rechtspraak van de Raad van State die in artikel **6bis** GW geruime tijd slechts een louter herhaling zag van het artikel 6 GW.

Het artikel 6bis behoeft aldus geen uitvoeringsmaatregelen meer.

5. Om redenen dus van opportuniteit en van legaliteit dient vastgesteld te worden dat het Cultuurpact geen bestaansgrond meer heeft.

Dit geldt voor de verschillende doelstellingen van de Cultuurpactwet en het Cultuurpactdecreet die als volgt zouden kunnen worden samengevat :

a) de gelijkberechtiging van ideologische en filosofische strekkingen, middels recht op gelijke benutting van de cultu-

rele infrastructuur (artikel 5, 15 en 16) en de toegang tot de middelen van meningsuitdrukking (artikel 18) ;

b) hieraan onmiddellijk verwant : het non-discriminatiebeginsel dat ook toepassing vindt op individuele „toestanden en mogelijkheden” (artikel 4 en 13) ;

c) de censuurbestrijding : zowel van toepassing op de overheid als op de bestuurs- en beheersorganen van de culturele infrastructuur (artikel 17) ;

d) de openbaarheid (artikel 10 en 14) ;

e) het overleg, als natuurlijk gevolg van de aanwezigheid in de diverse commissies van advies van de vertegenwoordigers van verschillende strekkingen (artikel 3,6,7,8 en 9).

Reeds eerder was door de rechtsleer opgemerkt dat verscheidene van deze beginselen „geen nieuwe begrippen zijn in het Belgisch staatsrecht” (VAN IMPE H., De Cultuurpactwet, TBP, 1974, nummer 6, blz. 377 en volgende ; BERCKX P., De Cultuurpactwet : onvoltooid en onbemand, Kluwer, Antwerpen, 1989).

En over de taak van de „Vaste Nationale Cultuurpactcommissie” (artikel 21 - 26) bestaat weinig twijfel : haar opdracht is uitgedoofd in de mate dat haar verzoeningsrol als wezenlijk of reëel zou zijn ervaren.

6. Daarenboven zijn verscheidene bepalingen van de wet en het decreet - zelfs herhaaldelijk - overgenomen in parallelle wetgeving in culturele aangelegenheden.

Specifieke rechten die buiten de sfeer van de non-discriminatie te situeren zijn, werden inmiddels door recente wetgeving reeds gewaarborgd, - dit geldt in het bijzonder voor de openbaarheid van bestuur en de motiveringsplicht -, of door de rechtspraak gesanctioneerd in het kader van de leer der algemene beginselen van behoorlijk bestuur. De rechtsleer beijvert zich voortdurend te wijzen op het verstrekkend karakter van de toepassing van deze beginselen, die administratief optreden beperken of geleiden.

Deze vaststelling blijft overigens niet beperkt tot de interne rechtsmacht. Ook het Europees Hof voor de Rechten van de Mens poneerde stelselmatig dat tot de wezenskenmerken van een democratische samenleving behoort : het handhaven van een klimaat van pluralisme, verdraagzaamheid en ruimdenkendheid, met afdwingbare rechten voor minderheden, de vrijheid van openbare discussie omtrent aangelegenheden die de belangen van de gemeenschap raken.

Het gaat telkens om afdwingbare rechten, ook ingevolge internationale verdragen.

De ontwikkeling van het gelijkheidsbeginsel in het bijzonder heeft sedert twee decennia niet stilgestaan. Zowel het „jurisdictioneel activisme” als de wetgever zelf hebben hiertoe een onschatbare bijdrage geleverd. Het Cultuurpact, de Cultuurpactwet en het ‘Cultuurpactdecreet bleken hierbij een tijdelijke stap.

De bescherming van fundamentele rechten en vrijheden, en het afdwingen van regels voor behoorlijk bestuur, hebben nu via meer verfijnde technieken hun afdwingbaarheid verworven.

11. VOORSTEL VAN DECREET

Enig artikel

Het decreet van 28 januari 1974 betreffende het Cultuurpact is opgeheven.

II. SP

HET CULTUURPACT AFSCHAFFEN ? ELEMENTEN VAN EEN SP-STANDPUNT

Het Cultuurpact is niet volmaakt.

In de toepassing ervan op het sociaal-culturele veld heeft het Cultuurpact echter bewezen een hefboom te zijn om de bescherming van filosofische en ideologische minderheden te waarborgen.

Daarom moet voor de SP het Cultuurpact en de toepassing ervan via de Cultuurpactwet behouden blijven.

De Cultuurpactcommissie heeft in de dagelijkse praktijk overigens bewezen een voor de betrokkenen zeer toegankelijk instrument te zijn dat conflictoplossend werkt. De afschaffing van het Cultuurpact zou aan deze werking een einde stellen en de afdwingbaarheid van het niet-discriminatiebeginsel zou enkel nog via de Raad van State en het Arbitragehof kunnen gebeuren. Dat is voor alle betrokkenen een stap achteruit.

De omgeving waarin het Cultuurpact functioneert is nochtans grondig gewijzigd. Derhalve stelt de SP voor het Cultuurpact aan te passen. Deze aanpassing moet kaderen in een breed ontzuilingsdebat en het in zijn juiste context plaatsen van het begrip depolitisering. Ze moet echter voldoende waarborgen blijven bieden voor de bescherming van de ideologische en filosofische strekkingen, inclusief de afdwingbaarheid.

Inzake de toepassing van het Cultuurpact zijn er voor de SP concreet twee problemen waar een aanpassing zich opdringt.

In de eerste plaats is er de samenstelling van de advies- en bestuursorganen. Steeds meer actoren in het sociaal-culturele veld bekennen zich niet meer tot een erkende strekking wat de representativiteit van de advies- en bestuursorganen aantast. De samenstelling moet bijgevolg aangepast worden met als uitgangspunt de responsabilisering : voor de betrokken sectoren in functie van representativiteit, voor de gebruikers in functie van de betrokkenheid en voor de bestuurders in functie van hun verantwoordelijkheid.

Daarbij gaat de SP ervan uit dat de overheid, die de infrastructuur financiert en ter beschikking stelt, een beslissende inbreng moet hebben in de bestuursorganen.

In de tweede plaats is gebleken dat de strikte toepassing van de Cultuurpactwetgeving problematisch is bij decretale initiatieven in nieuwe sectoren zoals bijvoorbeeld dans, muziektheater, kunstcentra... Met name de normatieve opsplitsing in wedde-, werkings- en basistoelage maakt elke flexibiliteit onmogelijk.

Een wijziging van de artikelen 10 en 11 van de wet van 16 juli 1973 is dan ook aangewezen.

III. VLD

1. Inleiding

Ondanks de goede bedoelingen van de 'vaders' van het Cultuurpact heeft de praktijk geleid tot een algemene politisering van de cultuursector.

De gewoonte van de macht had bij bepaalde politieke fracties een arrogantie in de uitoefening van die macht voor gevolg en heeft ontegensprekelijk het Cultuurpact van zijn oorspronkelijke doelstelling afgewend.

De bedoeling is helemaal niet dit basisverdrag op te zeggen. Het is integendeel een uitnodiging om een nieuwe onderhandeling, een nieuw gesprek over de zin en onzin van het Cultuurpact en de Cultuurpactwet aan te vatten.

Deze tekst is dan ook een 'invitatie' waarbij de VLD, op basis van haar grondbeginselen, een gespreksplatform aanbiedt.

2. Juridische grondslag

Jurisdictioneel dient de uitspraak d.d. 13 december 1989 van het Arbitragehof te worden gesignaleerd waarbij het Hof bepaalde dat de bepaling van artikel 6bis GW een algemene draagwijdte heeft en elke discriminatie verbiedt ongeacht de oorsprong ervan. De grondwettelijke regel van niet-discriminatie is van toepassing ten aanzien van alle rechten en vrijheden die de Belgen zijn toegekend.

Het wetsvoorstel tot opheffing van de wet van 16 juli 1973 blijft echter voorbarig.

Artikel 6 GW stelt het algemeen beginsel van niet-discriminatie vast dat van toepassing is op het gehele wettelijk kader. Daar de Constituante de mening toegedaan was om inzake de filosofische en ideologische strekkingen een nadere uitdrukkelijke waarborg op te nemen, werd artikel 6bis GW ingevoegd bij grondwetsbepaling van 24 december 1970. De eerste zin van dit artikel is een loutere herhaling van artikel 6 GW, de tweede zinsnede stelt dat het discriminatieverbod op alle domeinen van het sociale leven en dus niet enkel het culturele, van toepassing is. Op zich betekent artikel 6bis GW geen aanvulling ten aanzien van de grondwettelijke waarborgen van de rechtsgelijkheid. Het artikel dient dan ook voornamelijk beschouwd te worden als een plechtige consecratie van de pacificatie. Het vindt aldus zijn legitimatie in de bescherming van groepen, meer bepaald levensbeschouwelijke groepen. Belangrijk om weten is dat taal- en politieke minderheden niet ressorteren onder het begrippenapparaat van ideologische en filosofische minderheden.

Artikel 59bis, §7 GW van zijn kant herhaalt de norm van artikel 6bis GW en beoogt in het bijzonder een levensbeschouwelijke beveiliging binnen de werking van de Gemeenschappen.

Uit de voorbereidende werken die aan de basis lagen van artikel 6bis GW blijkt echter dat men bij de redactie van deze teksten uitgegaan is van een theïstische of a-theïstische interpretatie van de begrippen 'ideologie' en 'filosofie' terwijl de connotatie veel ruimer gezien dient te worden.

Strikt juridisch biedt de uitspraak van het Arbitragehof momenteel niet de nodige garanties en kan er geen sprake zijn van de opheffing van de Cultuurpactwet, tenzij de rech-

ten welke erin opgenomen zijn strikt geconstitutionaliseerd worden.

3. VLD-voorstel

Als basis van een nieuw gesprek dient voorlopig het Cultuurpact behouden te blijven, weliswaar bekeken vanuit een vernieuwende invalshoek.

Op het federale niveau (of minstens op het niveau van de Vlaamse Gemeenschap) dient er binnen de politieke fracties gestreefd te worden naar een consensus welke zou moeten leiden naar een vrijheids- en gelijkheidscharter.

Dit charter moet verder gaan dan het huidige Cultuurpact en zich niet alleen beperken tot het cultuurbeleid maar dient zich eveneens te richten naar de persoonsgebonden materies zoals de welzijns- en gezondheidssector.

Het uitgangspunt van dit charter is de niet-discriminatie. Ook de algemene grondprincipes zoals het recht op vrije meningsuiting, het recht op fysieke integriteit moeten in het charter opgenomen worden.

In tegenstelling tot het Cultuurpact mag het charter weliswaar niet verwijzen naar filosofische overtuigingen en de impliciete verbondenheid met de zuilen.

Er dient gestreefd te worden naar een 'grondprincipe-overeenkomst' met als voornaamste basisdoelstelling de participatie van de burger en vooral van de niet-georganiseerde burger aan de voorbereiding en de uitvoering van het beleid.

Hierbij dienen aan alle burgers de passende middelen en instrumenten, zoals onder andere referenda en hoorzittingen, aangereikt te worden om hen, indien zij dit wensen, de kans te bieden betrokken te worden bij het beleid.

De reeds bestaande adviesorganen dienen gereorganiseerd en gedepolitiseerd te worden.

Met betrekking tot het verhaalrecht van de burger dient via eenvoudige procedures de toegankelijkheid van het gerecht gedemocratiseerd, minstens geoptimaliseerd te worden.

Een wettelijk kader zal nodig zijn om de vrijheids- en gelijkheidsbeginselen af te dwingen.

BIJLAGE : WETGEVING

De ter zake geldende bepalingen zijn :

Artikel 6 GW :

“Er is in de Staat geen onderscheid van standen. De Belgen zijn gelijk voor de wet, zij alleen zijn tot de burgerlijke en militaire bedieningen benoembaar, behoudens de uitzonderingen die voor bijzondere gevallen door een wet kunnen worden gesteld.”

Artikel 6bis GW :

“Het genot van de rechten en vrijheden aan de Belgen toegekend moet zonder discriminatie verzekerd worden. Te dien einde waarborgen de wet en het decreet onder meer de rechten en vrijheden van de ideologische en filosofische minderheden.”

Artikel 59bis §7 GW :

“De wet stelt de regelen vast teneinde elke discriminatie om ideologische en filosofische redenen te voorkomen.”

Cultuurpactwet dd. 16 juli 1973

IV. VLAAMS BLOK

Het standpunt van het Vlaams Blok werd ingediend als een commentaar op het wetsvoorstel en het voorstel van decreet van de heer Van Peel c.s. tot opheffing van de Cultuurpactwet en het Cultuurpactdecreet.

De heer Van Peel beweert dat de Cultuurpactwet voorbijgestreefd is om drie volgende redenen :

a) Het streven naar openheid en dialoog is nu verankerd in de traditie van onze gemeenschap.

b) Er zijn thans andere wets- en grondwetsbepalingen die het niet-discriminatie beginsel afdwingbaar maken.

c) De Cultuurpactwet is disfunctioneel want hij werkt de politisering van het cultuurbeleid in de hand.

1. De cultuurpactwet is niet voorbijgestreefd

a) Het aantal klachten die door diverse organisaties ingediend worden bij de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie bewijst dat deze wet aan een reële behoefte voldoet.

Sedert de jongste gemeenteraadsverkiezingen (1988) werden meer dan 200 klachten ingediend.

In de gevallen waar het om een ontvankelijke **klacht**^(*) gaat heeft het optreden van de Cultuurpactcommissie in 80 procent van de gevallen een gunstig resultaat voor de klagers.

Ofwel wordt de klacht ook gegrond verklaard, ofwel wordt een verzoening bereikt.

Deze cijfergegevens tonen het blijvend actueel belang van de Cultuurpactwet en de Cultuurpactcommissie aan.

b) De tolerantie in het cultureel pluralisme zijn helemaal niet zo verankerd in onze tradities.

Het bewijs hiervan werd op overtuigende wijze geleverd door de BRTN die inderhaast een statutenwijziging heeft doorgevoerd om te verhinderen dat de vertegenwoordiger van de Vlaams-nationale strekking in haar raad van bestuur ook daadwerkelijk zou medezeggenschap krijgen in het beleid.

Het feit dat verscheidene jeugdleden in belangrijke steden als Antwerpen (VNJ) en Brugge (VBJ) stelselmatig weigeren om verenigingen van Vlaams-nationale strekking op te nemen, onderstreept dit gegeven. Bovendien ondernemen de betrokken gemeentebesturen helemaal niets om deze overduidelijke discriminatie tegen te gaan.

2. Andere wets- en grondwetsregels die de niet-discriminatie verzekeren

De heer Van Peel argumenteert dat het nationale karakter van de bescherming van filosofische minderheden voorbijgestreefd is. Dit is echter met alle Belgische materies het geval want de Belgische staat zelf is een negentiende-eeuws anachronisme waarvoor in het Europa van morgen geen plaats meer is.

(*) Ontvankelijkheid wordt beoordeeld naar indiener (de klager moet „belang” hebben), vorm (aangetekende brief), tijd (binnen de zestig dagen na het bekend worden van de beslissing) en materie.

Van de niet-ontvankelijke klachten zijn er ongeveer 55 procent niet ontvankelijk om louter formalistische redenen (klager, tijd, vorm) en 45 procent niet ontvankelijk naar materie.

In zijn toelichting stelt de heer Van Peel dat de niet-discriminatie thans kan worden afgedwongen voor de Raad van State of het Arbitragehof op basis van andere wetteksten dan de Cultuurpactwet.

De heer Van Peel stelt zelfs dat een klacht voor het Europees hof voor de rechten van de mens mogelijk is.

Ziet de heer Van Peel een vereniging die het gebruik van een gemeentelokaal geweigerd wordt al in Straatsburg verschijnen ?

Als belgenmop kan het in ieder geval wel tellen

Zelfs een proceduremogelijkheid voor de Raad van State of het Arbitragehof blijft grotendeels dode letter. Arbitragehof en Raad van State zijn voor de doorsnee burger en/of culturele vereniging ontoegankelijke organismen om verschillende redenen :

a) De kostprijs voor de procedure. Er zijn niet alleen de inderdaad bescheiden kosten voor het proces zelf, maar vooral de kostprijs van een raadsman. Men kan voor deze instellingen in de praktijk geen procedure beginnen zonder raadsman.

b) Om als vereniging te procederen voor deze rechtbanken moet men over rechtspersoonlijkheid beschikken.

(concreet : de vorm hebben van een vzw. Bovendien moeten alle formaliteiten inzake publikaties e.d. volbracht zijn, wat bij talrijke verenigingen niet het geval is). **Talrijke** culturele verenigingen (vooral op gemeentelijk vlak) hebben niet de vorm van een vzw en blijven dus in de kou staan om hun recht op niet-discriminatie af te dwingen voor een rechtbank.

c) Een uitspraak door deze rechtbanken laat soms jaren op zich wachten. Juridisch gelijk krijgen jaren later helpt de verenigingen niet echt. Een uitspraak die zo lang op zich laat wachten heeft vaak alle praktische betekenis verloren.

Daarenboven lijkt het niet wenselijk om de Raad van State en het Arbitragehof nog extra te belasten met procedures die eigenlijk kunnen voorkomen worden door een instantie als de Cultuurpactcommissie. Zoiets kan de vertraging in de werking van deze instellingen alleen maar in de hand werken.

Een goed beleid is er één dat gerechtelijke procedures voorkomt.

De Cultuurpactcommissie wiens allereerste taak bestaat uit het streven naar een verzoening speelt hier een rol in.

Trouwens ook in Nederland bestaat een procedure die analoog is aan deze voor de Cultuurpactcommissie. Ook daar poogt men om processen te voorkomen door eerst een verzoeningsprocedure geleid door ambtenaren te laten plaatsvinden. (Het gaat hierbij over de zogenaamde AROB-procedure die bestaat op gemeentelijk vlak. AROB staat voor : Administratieve Rechtspraak Openbare Besturen).

3. De Cultuurpactwet werkt politiserend

Indien het cultuurbeleid gepolitiseerd is dan komt dat niet door de Cultuurpactwet, maar wel door de houding van de politici zelf. De afschaffing van deze wet zal de politici niet veranderen en is hier dus naast de kwestie.

De Cultuurpactwet zorgt ervoor dat alle strekkingen en gebruikers bij het beleid betrokken worden. De afschaffing ervan zal als logisch gevolg hebben dat het beleid ter zake weer een uitsluitende aangelegenheid van de meerderheid wordt. De afschaffing zal derhalve niet leiden tot minder politisering, maar wel tot andere politisering.

Met de afschaffing van de wet kan men inderdaad lastige pottenkijkers buiten het beleid houden.

Dit blijkt trouwens de echte bedoeling te zijn van het wetsvoorstel. In een recent artikel in het weekblad „Knack” werd als groot voordeel van de afschaffing van de Cultuurpactwet aangehaald dat bijvoorbeeld het Vlaams Blok niet langer automatisch zou vertegenwoordigd worden in instellingen als bijvoorbeeld de BRTN.

De heer Van Peel bewijst hiermee zelf de fundamentele onjuistheid van zijn uitgangsstelling als zou de verdraagzaamheid een definitieve verworvenheid zijn van onze maatschappij.

V. VU

1. Uitgangspunten

1.1 Het Cultuurpact vertrekt van 2 principes

1. het participatierecht
2. de bescherming van minderheden

Deze principes zijn ongetwijfeld waardevol en zouden in principe niet mogen beperkt worden tot de cultuurmateries.

1.2 De Grondwet verplicht de wetgever een wet te maken over de bescherming van ideologische en filosofische minderheden (artikel 6bis en artikel 59bis, § 7). Het is onvoldoende hiervoor te verwijzen naar de wet op het Arbitragehof (als toetssteen voor dit grondwetsartikel) : het impliceert immers een langdurige, hoogdrempelige en dure procedure die niet echt ter beschikking staat voor de modale burger.

1.3 De eventuele wijziging of vervaging van de Cultuurpactwet veronderstelt de medewerking van de Franstaligen. Dit lijkt zeer moeilijk haalbaar.

2. Het probleem

2.1 De in de Grondwet vermelde ideologische en filosofische minderheden worden in het Cultuurpact omgezet tot strekkingen.

Voor het bestaan ervan wordt verwezen naar de overeenstemmende raad (politieke partijen). De Cultuurpactcommissie heeft dit artikel echter nooit gehanteerd om een bepaalde strekking niet te erkennen.

Wat is echter een ideologische of filosofische strekking ? Er bestaat geen wettelijke definitie. Het kan tot bizarre toestanden leiden :

- er zijn 2 Vlaams-nationale strekkingen. Of meer ?
- er zijn 2 pluralistische strekkingen. Of meer ?
- is er een verschil tussen niet-bekenners en pluralisme ?
- hoeveel christelijke strekkingen zijn er ?
- is religieuze vrijzinnigheid een strekking ?
- enzovoort

2.2 Bij de samenstelling van adviesraden of bestuurscommissies blijkt dat meer en meer organisaties en personen wensen zich niet tot een strekking te bekennen.

a) Voor het gemeentelijk vlak - behalve wellicht in grotere steden - heeft de Cultuurpactcommissie een soort rechtspraak ontwikkeld die voldoening schenkt. Algemene vergaderingen zijn rechtstreeks samengesteld uit al wie erkend wordt ; raden van bestuur en de vertegenwoordiging in beheersorganen of adviescommissies zijn gebaseerd op 3 mechanismen :

- 1) geen 50 percent meerderheid,
- 2) LISO-stelsel door voorafname van max. 6 mandaten voor de diverse strekkingen, nadien toepassing D'Hondt op de AV!
- 3) eventuele coöptatie zonder stemrecht.

Met deze instrumenten kan de Cultuurpactcommissie een bevredigende pacificatie tot stand brengen in de lokale raden.

b) Wanneer echter bij de samenstelling van adviesraden geen rechtstreekse deelname van alle actoren kan gehanteerd worden omwille van de té grootschaligheid (grote steden, provincies, landelijk) ontstaan problemen van representativiteit van strekkingen : hoe stel je getrapte adviesorganen samen, als overkoepeling van een heel werkveld, welke criteria hanteert men om strekkingen te erkennen en om de mandaten cijfermatig toe te wijzen ?

Het teruggrijpen - na een eventuele voorafname van 1 zetel per filosofische strekking (definitie ?) - naar de verhoudingen van de ideologische strekkingen in de corresponderende raad - verpolitiseert het hele participatiesysteem in raden door

- de verplichte aanhorigheid aan één partij als ideologische strekking
- de ondervertegenwoordiging van niet-bekenners
- de overplanting van partijpolitieke machtsverhoudingen naar de culturele sector (en dan nog via „D'Hondt op D'Hondt"-toepassing).

NB : Er is ook een vals probleem.

Wanneer een overheid een openbare culturele instelling (culturele centra, bibliotheken, BRTN, . . .) beheert zoals voorzien in artikel 9 van de Cultuurpactwet (3 formules) dan ligt het voor de hand dat de vertegenwoordigers van de overheid a rato van de samenstelling van de Raad worden aangeduid. Ten onrechte wordt dit dikwijls als „verzuiling" beschouwd.

Ook wanneer deskundigen worden aangesteld voor het beheer (artikel 9 c), lijkt het aangewezen dat een zekere mate van politieke representativiteit speelt, vermits zij in de plaats treden van de gehele overheid, en niet enkel van de meerderheidsgroep.

Dit betekent echter niet dat een politieke meerderheid in de bevoegde raad ook een meerderheid moet behouden in beheersorganen door samenstelling met de overeenstemmende ideologische strekkingen in het veld. Het is wel de meerderheid in de politieke raad die de beheersformule kiest en het aantal mandaten vastlegt.

3. Ten gronde : principieel standpunt

De VU meent dat de afschaffing van de Cultuurpactwet niet wenselijk is omdat de principes ervan zeer waardevol zijn, namelijk :

- erkenning van het pluralisme als correctie op de meerderheidsregel
- het participatierecht van de gebruiker

Deze principes moeten evenwel anders toegepast worden, zelfs geherwaardeerd en ook uitgebreid.

(De grondwet legt trouwens de verplichting op dat de bescherming van filosofische en ideologische minderheden moet geschieden bij wet. Artikel 59bis, § 7 expliciteert dit voor alle gemeenschapsmateries).

Een Vlaams Charter voor het Pluralisme moet de toepassingsmodaliteiten van de Cultuurpactwet vastleggen voor Vlaanderen, eventueel wijzigingen van de wet beijveren en principes vastleggen voor de bevordering van het pluralisme en het participatierecht in alle gemeenschapsmateries

Voor de VU moet een moderne democratie de politieke besluitvorming laten verlopen met een grote inspraak van de burgers en betrokkenen, meer dan alleen via verkiezingen. Dit impliceert wel dat er ook een duidelijke scheiding moet zijn tussen beide, dat de inspraak via duidelijke en open kanalen verloopt (en niet via ondoorzichtige verwevenheid) en dat de politieke verantwoordelijkheid en beslissingsmacht uiteindelijk en uitsluitend bij de rechtstreeks verkozenen ligt.

Er zijn verschillende wegen om die participatie vorm te geven: hoorzittingen, referenda, enquêtes, organen van advies of medebeheer, . . .

Deze laatste, de adviesraden, zijn als vaste structuur noodzakelijk om een permanent overleg mogelijk te maken, maar moeten uit de obligate en formalistische sfeer worden gehaald van „vervelende verplichting”, verdoken ideologische belangenverdediging, inspraak zonder inzicht of invloed.

Het is onvoldoende te sleutelen aan de samenstelling van „raden” als ook niet gesleuteld wordt aan de herwaardering van de inspraak zelf als vorm van een moderne participatiedemocratie.

4. Voorstellen voor de inhoud van een charter

4.1 Om de participatie structureel te bevorderen als wezenlijk element van een moderne politieke democratie

1. moet elke overheid één à tweemaal per legislatuur algemene beleidsplannen opmaken per bevoegdheidssterrein met betrokkenheid van het werkveld, jaarlijks bijstuurbaar als wettelijk verplichte documenten bij de begroting ;

2. moeten participatieraden worden voorzien als insprekers en inspraakorganisators, samengesteld op een wijze die representatief is voor het gebruikersveld zodat geen stroomingen worden uitgesloten ;

3. moet de openbaarheid van bestuur verder ontwikkeld worden op gemeentelijk, provinciaal en regionaal vlak ;

4. moeten ook de participatierechten van de individuele burger in het gemeentelijk cultuur-, onderwijs- en welzijnsbeleid worden geregeld. (cfr. voorstel van decreet H. Lauwers - Vlaamse Raad 1988-1989, stuknummer 196)

4.2 Wanneer het werkveld te groot is om alle betrokkenen te laten deelnemen aan de participatieraad of wanneer mandaten moeten verdeeld worden in besturen of commissies, dan moet een getrappt vertegenwoordigingssysteem worden angewend.

Om te vermijden dat hier „de ideologische en filosofische strekking” als ordeningsprincipe onvermijdelijk leidt tot „ideologisering” van het werkveld (met een „rest”-categorie van „niet-bekenners”), opteert de VU voor een vertegenwoordigingssysteem naar de aard van de gebruikers (culturele centra, ledenverenigingen, vormingsinstellingen, amateuristische kunstbeoefening, . . .).

Op landelijk vlak worden werksoortelijke federaties erkend, die in hun organen pluralistisch samengesteld moeten zijn met waarborgen voor kleinerschalige initiatieven. Het Cultuurpact is dus van toepassing op deze federaties, volgens de modaliteiten die op gemeentelijk vlak worden gehanteerd (zie 2.2).

Deze federaties vormen de basis voor de samenstelling van advies- en beheersorganen.

Eens deze federaties in die zin als pluralistisch mogen beschouwd worden, kunnen adviesraden worden samengesteld uit mensen die door deze federaties worden aangeduid. Het koepeldecreet wordt dus afgeschaft en vervangen door een decreet op de federaties, waarbij voor elke werksoort slechts één federatie wordt erkend. Het aantal werksoorten (en dus het aantal federaties) zal moeten bepaald worden door een logische indeling van het werkveld, waarbij echter enkel vormelijke en methodische criteria mogen gelden.

Dit systeem vermijdt elke politisering van de participatie en is niet in strijd met de Cultuurpactwet.

De organisatie van de participatie op werksoortelijke basis verhindert natuurlijk niet dat allerlei actoren van het culturele veld zich ook rond maatschappelijke, filosofische of culturele waarden kunnen groeperen.

Hun rechten op betrokkenheid bij het beleid worden gewaarborgd door de pluralistische samenstelling van federaties, die de instrumenten zijn van de overheid om te voldoen aan artikel 6 van de Cultuurpactwet (toetsbaar bij de Cultuurpactcommissie).

De mogelijkheid om toch de samenstelling van een raad aan te vechten, blijft voor iedereen open, zelfs zonder dat moet verwezen worden naar een politieke ideologie in de overeenstemmende raad.

Essentieel blijft echter dat de ideologische opdeling van het sociaal-culturele middenveld afgebouwd wordt en dus tenminste dit aspect van de verzuiling vervangen wordt door pluralistische samenwerkingsverbanden van gelijksoortige initiatieven in de dialoog met de overheid.

4.3 De Cultuurpactcommissie blijft als instelling bestaan, zij het dat de uitvoering van dit charter wellicht de opsplitsing in 2 taalkamers nodig maakt, die evenwel samen vergaderen voor behandeling van dossiers uit het Brussels gewest, de Duitstalige gemeenschap en de taalgrens- en randgemeenten.

De Vlaamse kamer hanteert de bovenstaande principes en werkt op basis van uitspraken een gedragslijn uit - zoals ze dat ook tot nog toe deed.

De Cultuurpactcommissie moet ook preventief en begeleidend kunnen werken, verzoening nastreven maar desnoods afdwingbare uitspraken doen (wetswijziging).

4.4 De Vlaamse partijen komen in het Charter overeen dat aan artikel 20 van de Cultuurpactwet over het overheidsperoneel zal worden voldaan door de objectivering van aanstellingen, benoemingen en bevorderingen via open vacatures, examens, ervaring in de betrokken sector en interne beoordelingen, waarbij politieke of syndicale aanhorigheid niet in rekening wordt gebracht.

4.5 De principes van participatie en pluralisme van dit Charter moeten ook van toepassing worden in de onderwijs- en welzijnssector, via decreten die echter niet de kopie mogen zijn van de nationale Cultuurpactwet, maar die de beginselen ervan omzetten in overlegprincipes voor deze sectoren. Méér nog dan in de cultuursector geldt voor de VU dat op deze maatschappelijke terreinen „pluralistisch gemeenschaps-initiatief” het streefdoel moet zijn.

VL AGALEV

HET CULTUURPACT EN DE ONTZUILING

1. De discussie over het Cultuurpact moet gekaderd worden in de globale discussie over de ontzuiling vanuit volgende principes :

- vanuit de drie beginselen van pluralisme : de erkenning van het bestaan van meerdere zingevingen inzake mens en wereld ; de erkenning dat in functie van bepaalde, gemeenschappelijke doeleinden (bijvoorbeeld het recht op onderwijs) de verscheidene zingevingen in verdraagzaamheid kunnen samenwerken ; de erkenning dat er door allen gedeelde maatschappelijke realiteiten zijn (de buurt, de gemeente,...).

- vanuit het beginsel van democratie en democratisering.

Essentiëel voor de verzuiling in België is dat ze gepaard gaat met het ontstaan van „parallele besluitvormingscircuits” die wel gefinancierd worden met overheidsgelden maar niet door diezelfde overheid gecontroleerd worden. Daarbij werd de democratische relatie tussen burgers, cliënten... en gemandateerden (bijvoorbeeld relatie lid - directie ziekenfonds, vervangen door een diplomatieke relatie tussen die gemandateerden onderling (bijvoorbeeld tussen de directies van ziekenfondsen) waarbij de scharnierpunten van de democratische, politieke besluitvorming buiten spel worden gezet.

Ontzuiling is dus voor de Groenen geen „politieke afrekening” met de zuil-fanaten maar een gevecht voor **méér** democratie.

- vanuit het beginsel van depolitisering.

Zoals Luc Martens (IPOVO) op een studiedag van 16 maart 1985 over het Cultuurpact opmerkte : „uit hoofde van het Cultuurpact heeft men het hele plaatselijke sociaal-culturele leven een ideologische en in de praktijk vaak partijpolitieke dimensie opgedrongen(...). Door deze ideologisering van het veld zijn wij terecht gekomen in een soort van immobilisme”. Door deze (partij)politisering werd de vraag „hoe moet deze of gene voorziening georganiseerd worden” vertaald in „hoe moeten we deze of gene partijpion in het beheer parachuteren”. De „wat-vraag” (de kwaliteit van de voorziening) werd vervangen door de „wie-vraag” (de politieke invulling van de voorziening).

Ontzuiling is dus een proces waarbij de (partij)politiek zich terugtrekt uit bepaalde domeinen en ophoudt het samenleven te degraderen tot politiek beheersbare grootheden.

— vanuit het beginsel van het recht op medezeggenschap van de gebruiker en cliënt.

De gebruiker van culturele goederen, de cliënt van gezondheidszorgen,... zijn niet of weinig betrokken bij het bestuur, bij het beheer,... van deze voorzieningen. Het onderkennen van dit recht kan een oplossing bieden voor de rigide toepassingen van het systeem D'Hondt bij de verdeling van beheersmandaten.

2. Vanuit deze optiek en binnen dit kader hebben de Groenen steeds gepleit voor de afschaffing van het Cultuurpact (wet en decreet) en de vervanging hiervan door een „charter voor pluralisme” dat volgende principes als uitgangspunt neemt :

- zo groot mogelijke vrijheid ;
- gelijkwaardigheid van alle democratische overtuigingen en bescherming van minderheden (non-discriminatiebeginsel) ;
- beleidsvorming in samenspraak van overheid met alle betrokkenen (participatiebeginsel).

3. Dit „charter” kan maar kans op slagen hebben als bepaalde (rand)voorwaarden vervuld zijn :

- de afdwingbaarheid ;
- de veralgemeende inspraak voor consument en producent van het cultuurgebeuren ;
- depolitisering : het terugtrekken van de vertegenwoordigers van politieke partijen uit diverse adviesraden, overheidsinstellingen,...
- proces van ontzuiling niet beperkt wordt tot de culturele sector.

4. Als eerste stappen in dit proces kunnen volgende concrete voorstellen uitgewerkt worden :

- de huidige, op levensbeschouwelijke basis georganiseerde koepelorganisaties binnen het sociaal-cultureel werk afschaffen en vervangen door federaties per werksoort met daaraan gekoppeld de uitbouw van het VCVO als een pluralistische ondersteunings- en onderzoekscentrum ;

- geen aparte decretale regeling voor de LBO's maar hun integratie in een VCOB ;

- garanties voor de verdere pluralistische uitbouw van het tweede-kansonderwijs, dat ontstaan is uit de sociaal-culturele sector ;

- afschaffing van het decreet op de politieke vormingsinstellingen.

5. Werkvoorstel.

- Starten van een werkgroep om binnen de zes maanden een eerste „ontwerp van charter” uit te werken.

- Politiek akkoord om de in punt 4 genoemde voorstellen op korte termijn te realiseren ;

- Politiek akkoord om eventuele nieuwe initiatieven (decreten en dergelijke) binnen de culturele sector vanuit een effectief proces van ontzuiling te operationaliseren.

HOOFDSTUK V

BESPREKING VAN DE STANDPUNTEN VAN
DE FRACTIES OVER HET CULTUURPACT

De voorzitter stelt dat uit de standpunten van de fracties blijkt dat het louter afschaffen van het Cultuurpact niet wenselijk is. Enkel de CVP vormt hierop een uitzondering.

Er bestaat een consensus over het streven naar depolitisering in de culturele sector.

Een mogelijke optie voor het verdere debat is de toepassingswijze van het Cultuurpact te bekijken bij een type-voorbeeld van decreetgeving. Meer concreet moet worden gedacht aan het decreet op de koepels in het sociaal-cultureel werk, dat ter discussie staat, nu er gedacht wordt aan een reorganisatie van de gehele sociaal-culturele sector.

Vervolgens kan onderhandeld worden over een consensus rond de principes van pluralisme en participatie, die eerst toepassing moeten vinden in het culturele veld, maar die daarna naar de andere gemeenschapsmateries moeten worden uitgebreid.

Uiteindelijk moet er gekomen worden tot een resolutie of charter van het pluralisme.

Een lid (SP) heeft enkele opmerkingen bij de voorgestelde werkwijze.

Het gaat in deze discussie over de wijziging van een federale wetgeving. Het gaat niet op om hierbij een decreet te betrekken, in casu dat op de koepels in de sociaal-culturele sector, dat in feite niets te maken heeft met de Cultuurpactwet. In laatste instantie zijn de decreten er om de subsidies te verdelen, daarbij moeten de regels van het Cultuurpact worden gerespecteerd. Het is echter niet door de decreten te wijzigen dat men de hogere wet, namelijk het Cultuurpact, kan wijzigen.

Daarnaast kan men zich ook afvragen of een charter van het pluralisme de bestaande wet kan omzeilen. Ook dit is volgens de spreker onmogelijk.

Ten gronde stelt het lid dat het Cultuurpact zijn nut en onnut bewezen heeft. Omdat het pact een aantal ongewenste neveneffecten met zich heeft meegebracht, moet men nog niet zo ver gaan om te pleiten voor de totale afschaffing ervan. De goede weg is volgens dit lid dat er moet nagegaan worden op welke punten er een consensus bestaat over het bijsturen van de Cultuurpactwet. Vervolgens moet worden bekeken in hoeverre de andere Gemeenschappen hiervan kunnen worden overtuigd om dan de wet op federaal vlak te wijzigen.

De spreker pleit er voor om in de Werkgroep tot een open gesprek te komen over het probleem van de partijpolitisering in de culturele sector. Dit probleem is veroorzaakt door de politici zelf, die hierin schuld moeten bekennen. Door allereerste spitsvondigheden is de politieke klasse er in geslaagd de politisering van de sector door te drukken.

Globaal gezien heeft de Cultuurpactwet heilzame gevolgen gehad. Zo zijn vele kleine misbruiken die er vroeger, vooral op lokaal vlak bestonden uit de weg geruimd.

Besluitend stelt dit lid dat de discussie op de volgende vragen antwoord moet bieden : Moet de wet op het Cultuurpact worden gewijzigd ? Welke onderdelen moeten worden gewijzigd ? Moet dit gaan via een charter waarachter alle partijen zich kunnen scharen ?

Een volgende spreker (CVP) stelt dat de Cultuurpactwet een federale wet is, die nog altijd onverkort van kracht is. In het licht van de opeenvolgende staatsvormingen is dat echter een anomalie. Zelfs met de verwezenlijking van de culturele autonomie van de gemeenschappen, kunnen Franstaligen nog altijd meediscussiëren over Vlaamse culturele materies en vice versa.

Een tweede vaststelling is dat de uitvoering van de Cultuurpactwet aanleiding geeft tot het ontstaan van een hele reeks problemen. Bovendien is de Cultuurpactwet in feite een onvoltooide wet, wat waarschijnlijk de oorzaak van heel wat misgroeiingen is. Nochtans kan de Vlaamse Gemeenschap de wet niet wijzigen.

De vraag is dus : als we de **Cultuurpactwet** niet kunnen afschaffen, wat kunnen we dan wel doen en welke bondgenootschappen kunnen er met de Franstaligen worden afgesloten om tot een wijziging te komen ?

Een lid (Agalev) stelt dat de wet geldig blijft, zolang die niet is afgeschaft of gewijzigd. Hij is echter van oordeel dat de Vlaamse Raad in afwachting reeds een aantal bescheiden en beperkte stappen kan zetten in de richting van de depolitisering. Niets belet de Raad om in gezamenlijk akkoord tussen de fracties bepaalde zaken te veranderen of af te schaffen, zoals de decreetgeving op de koepels in de sociaal-culturele sector en op de lectratiebegeleidingsorganisaties in de bibliotheeksector. Het niet kunnen afschaffen of wijzigen van de Cultuurpactwet mag geen alibi zijn om die beperkte stappen niet te ondernemen.

Een lid (VLD) is van oordeel dat niet alle aandacht naar het Cultuurpact alleen mag gaan. Er moet ook gestreefd worden naar vertrouwenwekkende maatregelen op andere terreinen. Men moet er in slagen 'een klimaat te scheppen waardoor de Vlaamse Gemeenschap een grotere autoriteit kan verwerven om een wijziging van de wetgeving op het federale vlak door te drukken. Daarom is het absoluut noodzakelijk dat binnen de Vlaamse Gemeenschap een consensus wordt bereikt. Daardoor kunnen we aantonen dat er inderdaad een nieuw klimaat aan het groeien is. Dit lid gaat er mee akkoord om een dubbele werkwijze te volgen : het bekijken van een aantal voorbijgestreefde decreten en het uitwerken van maatregelen tegen de politisering, en dit op alle terreinen.

De voorzitter (VU) concludeert dat er blijkbaar een wil bestaat om de Cultuurpactwet aan te passen en dat vanuit de Vlaamse Raad stappen naar het federale niveau moeten worden ondernomen om tot die wijziging te komen.

Een lid (CVP) zegt dat men de discussie over de Cultuurpactwet zelf niet uit de weg mag gaan. Men is het globaal genomen eens over de basisprincipes van participatie en non-discriminatie.

Het is duidelijk dat de culturele sector een terrein is waar de partijpolitisering heeft toegeslagen. Recent is er nog het voorbeeld van de partijpolitieke samenstelling van de adviesraden voor de podiumkunsten. Dit toont opnieuw aan dat er een te grote partijpolitieke impact ontstaat op een terrein waar de autonomie van de sector zeer groot zou moeten zijn. Over het afschaffen van dit soort partijpolitisering bestaat er een grote consensus.

Wat het decreet op de koepels in de sociaal-culturele sector betreft, kan er van uit de Vlaamse raad een signaal naar de Vlaamse regering worden gestuurd, dat ook hier de partijpolitisering moet worden weggewerkt. Het komt er vooral op neer dat er een begin wordt gemaakt met het wegwerken van de negatieve effecten van de Cultuurpactwetgeving.

Een ander lid (CVP) voegt hier echter aan toe dat de wet hoe dan ook zal moeten worden toegepast. Een echte doorbraak zal er slechts kunnen zijn als er ook een wetswijziging komt.

De volgende spreker (SP) geeft een opsomming van terreinen waar er slechte ervaringen zijn met betrekking tot de toepassing van het Cultuurpact.

Ten eerste is er de problematiek van de zogenaamde **niet**-bekenners. Reeds van bij het ontstaan van het pact was het duidelijk dat er zich hier een probleem zou stellen. Hoe moeten de mensen die zich tot geen enkele stroming willen bekennen in de uitvoering van het Cultuurpact ingepast worden? Voor dit probleem is er nooit een afdoende oplossing gevonden.

Ten tweede was men in de culturele sector van in het begin van de uitvoering van het pact zeer afwijzend tegenover de directe betrokkenheid van het beleid in de sector. De politisering heeft men langs een achterpoortje binnengebracht, door het oprichten van mantelorganisaties.

Ten derde zijn er de nieuwe ontwikkelingen in de sector, die streeft naar een zo groot mogelijk autonomie. Vooral in de kunstensector zijn er heel wat nieuwe initiatieven ontstaan (zoals bijvoorbeeld de kunstencentra), die van in het begin verplicht zijn geweest om zich te politiseren. Door de noodzaak van een verregaande autonomie is dit milieu echter in feite niet politiseerbaar.

Een lid (VLD) vraagt zich af welke strategie er zal moeten worden gevolgd. Men kan finaliter tot de slotsom komen dat het pact moet worden gewijzigd of afgeschaft. De bereidheid om dit ook daadwerkelijk te doen zal afhangen van de algemene bereidheid om de verzuiling aan te pakken.

In eerste instantie moet de bespreekbaarheid van de problematiek kunnen toenemen. In de eerste fase van het debat kan misschien de oefening worden gemaakt van het punt voor punt bekijken van de Cultuurpactwet. Dan kan worden nagegaan wat er precies misloopt. Tegelijkertijd moeten er signalen worden gegeven dat er een daadwerkelijke bereidheid is om ook op andere terreinen de verzuiling aan te pakken.

Een lid (CVP) vraagt of dit betekent dat voor de VLD-fractie de discussie over het Cultuurpact moet worden gekoppeld aan de ontzuiling in de andere sectoren?

De vorige spreker (VLD) antwoordt hierop dat na de algemene discussie over het Cultuurpact het debat niet als beëindigd mag worden beschouwd. Het mag niet zo zijn dat de decreten die vanuit een politiserende geest zijn opgesteld, gewoon blijven voortfunctioneren. Zo mogelijk moet er een globaal pakket van wijzigingen aan die decreten worden voorgesteld.

De VLD wil tot de bespreekbaarheid komen van het principe van de subsidieerbaarheid van organisaties, louter op grond van een aantal kwantitatieve normen, zonder dat de kwaliteit of het maatschappelijke nut ter sprake komt. De uitvoering van de decreten loopt op dit vlak mis. Ook die problematiek moet kunnen worden aangepakt.

De voorzitter (VU) verdedigt zijn idee om het decreet op de koepels als case study te behandelen. De aanpassing van dit decreet staat op de agenda. Hier wordt een opening gecreëerd om een aantal anomalieën die voortspruiten uit de toepassing van de Cultuurpactwet, weg te werken. Dit kan hier gebeuren door het organiseren van een ander soort ordening van de bovenbouw, per werksoort en niet langer per ide-

ologische strekking. We mogen hierbij overigens niet te veel tijd verliezen. Dit debat zou moeten van start gaan, nog voor concrete teksten van decreetswijzigingen klaar zijn.

Een lid (VLD) zegt dat een aantal bepalingen in de Cultuurpactwet elke goede decreetgeving in de wielen kunnen rijden. De bepalingen over de vertegenwoordiging van de verbruikers en over de verdeling van de subsidies in basissubsidies en werkingssubsidies zijn daar de belangrijkste uiting van.

Tegelijkertijd moet er al aan de alternatieven worden gedacht. Er moet gezocht worden naar andere instrumenten van participatie dan het bestaande systeem van de adviesraden. Zo moet er nagedacht worden over het betrekken van de niet-georganiseerde gebruiker. De adviesraden moeten worden opengegooid voor de niet-bekenners. In feite is de centrale vraag hoe de individuele burger zijn rechten in het kader van de niet-discriminatiebeginselen kan laten gelden.

Voor deze spreker blijven de twee centrale discussiepunten het organiseren van participatie en betrokkenheid van de burger en het garanderen van de niet-discriminatie. Het voorstellen van nieuwe mogelijkheden ter zake zal de bespreekbaarheid van het Cultuurpact doen toenemen.

Een lid (CVP) stelt hier tegenover dat de Cultuurpactwet hiervoor juist geïnstitutionaliseerde organen heeft in het leven geroepen. Men zal die steeds tegenkomen bij het behandelen van deze problematiek. Voor het afdwingen van de niet-discriminatie zijn er ook nog de Raad van State en het Arbitragehof. Hierover vindt men een en ander terug in de nota van de studiedienst van de Vlaamse Raad. Tegelijkertijd moet er op gewezen worden dat er plannen zijn voor het oprichten van gedecentraliseerde administratieve rechtbanken. Er zou eens moeten nagegaan worden welke hun rol kan zijn in het afdwingen van de niet-discriminatie. Misschien kan de studiedienst van de Vlaamse Raad zich eens over deze mogelijkheid buigen.

De volgende spreker (Agalev) is er van overtuigd dat er in de discussie twee sporen moeten worden gevolgd : de fundamentele discussie over het eigenlijke Cultuurpact en de deeldebatten die er op het Vlaamse niveau moeten worden gevoerd over enkele aspecten van het cultuurbeleid. Beide debatten zijn niet tegengesteld aan elkaar en ze kunnen gelijktijdig gebeuren. Hij verwijst hiervoor naar het debat rond het charter van de werkzoekende. Alhoewel het hier over een grotendeels federale materie gaat, kon de Vlaamse Raad er toch een fundamenteel debat over houden en specifieke voorstellen, waarvoor de Vlaamse Gemeenschap wel bevoegd is, naar voor schuiven.

De voorzitter (VU) stelt dan voor om vertrekkend van de Cultuurpactwet een inventaris op te stellen van de uitwassen, en dit per artikel van de wet na te gaan. Dat kan gebeuren door een artikelsgewijze bespreking van de wet te voeren. Uit zulke bespreking zullen de grote knelpunten onmiddellijk duidelijk worden.

Een lid (CVP) is de mening toegedaan dat er binnen de werkgroep ook een principiële discussie kan worden gevoerd rond de beleidsbrief over het sociaal-cultureel werk, die door de minister van Cultuur is aangekondigd.

Een ander lid (VLD) stelt dat de algemene bespreking niet alleen mag leiden tot wat op het federaal niveau aan de Cultuurpactwet zou moeten worden veranderd. Er moeten ook onmiddellijk conclusies uit worden getrokken voor wat er bij de concrete decreetgeving in de Vlaamse Raad al kan worden gedaan. De werkgroep kan dan beleidscorrecties voorstellen

naar de Commissie voor Cultuur toe en eventueel zelfs naar andere commissies.

Een lid (Agalev) is het niet eens met de methode die wordt voorgesteld. Volgens hem liggen de kaarten reeds op tafel, doordat de standpunten van de fracties bekend zijn. Het heeft niet veel zin de Cultuurpactwet per artikel te bekijken. De wet heeft een grote interne samenhang, waarbij het ene punt uit het andere voortvloeit. Zij moet dus als een geheel worden behandeld. Het heeft ook niet veel zin de wet gedeeltelijk te wijzigen.

Een ander lid (CVP) denkt eveneens dat een artikelsgewijze bespreking van de Cultuurpactwet niet veel zin heeft omdat dat niet tot een consensus zal leiden. Een meer zinnige oefening is volgens hem het opstellen van een charter met daarin een overzicht van wat men wil behouden van het Cultuurpact en nieuwe elementen voor het organiseren van inspraak en participatie.

Een volgend lid (VLD) zegt dat het er op aan komt na te gaan hoe de Cultuurpactwet werd geïnterpreteerd. Heel wat decreten zijn opgesteld op basis van een te ruime interpretatie van de wet, zoals het decreet op de koepels in de sociaal-culturele sector, die in feite buiten de toepassingsfeer van de Cultuurpactwet zouden moeten vallen. Door de Cultuurpactwet volledig tot de samenstelling van adviesraden door te trekken hebben een aantal decreten de partijpolitieke verzuiling genstitutionaliseerd.

De voorzitter (VU) merkt hierbij op dat de decretale regelingen van verdeling van de subsidies in feite het gevolg zijn van het Cultuurpact.

Een lid (VLD) antwoordt dat dit slechts gedeeltelijk zo is. De overheid kan een aantal taken vaststellen en dan verenigen subsidiëren die deze taken uitvoeren. Daardoor wordt inderdaad de verzuiling gesubsidieerd. De discussie over de samenstelling van de adviesraden is daarnaast zeker niet het belangrijkste aspect van de verzuiling.

Een lid (CVP) pleit er voor om de discussie over de inhoud van de term „**verzuiling**” niet te heropenen. Tijdens de vorige legislatuur is gebleken dat de verschillende fracties het daarover niet eens zijn. Wel werd er een consensus vastgesteld over het probleem van de niet te rechtvaardigen inmenging van de partijpolitiek in bepaalde maatschappelijke sferen. Men was het er over eens dat daar iets aan moest worden gedaan.

Een ander lid (CVP) vraagt of de VLD-fractie dan tegenstander is van het feit dat vrije particuliere organisaties taken van maatschappelijk belang op zich nemen.

Het aangesproken lid (VLD) antwoordt dat dit zeker mogelijk moet zijn, maar dat dat ook gebeurde nog voor het Cultuurpact tot stand kwam. Nu is alles echter binnen een bepaald keurslijf genstitutionaliseerd en wel op zodanige wijze dat de gehele gemeenschap moet mee betalen voor organisaties die zich exclusief op slechts een gedeelte van die gemeenschap, namelijk de desbetreffende politiek-ideologische groep, richten. Die organisaties werken dan niet langer voor de gehele gemeenschap, maar slechts voor hun eigen achterban. In die gevallen kunnen we bezwaarlijk over een verantwoorde besteding van de schaarse overheidsmiddelen spreken.

De spreker benadrukt dat de partijpolitiek samengestelde adviesraden wel degelijk een uitwas zijn en dat hierover moet worden gediscussieerd, maar dat het debat hier niet toe mag worden verengd. zoals een lid van de CVP-fractie schijnt voor

te stellen. Ook over het andere, volgens hem meer belangrijke aspect van de subsidieerbaarheid moet worden gesproken.

Een lid (CVP) stelt dat de centrale vraag is : loont het de moeite om organisaties te subsidiëren ?

De vorige spreker (VLD) antwoordt dat niet voortdurend aan de subsidiëring van organisaties moet worden gedacht. Waarom wordt er niet eerder gedacht aan een subsidiëring van de gebruikers ? De sociale dimensie van het sociaal-cultureel werk vereist dat mensen die maatschappelijk achtergesteld zijn zich op het culturele vlak kunnen verheffen. Dit kan efficiënter door die mensen te ondersteunen door middel van gebruikerssubsidies, dan door middel van het rechtstreeks subsidiëren van zuilgebonden organisaties.

Een lid (CVP) werpt op dat deze discussie door de feiten is voorbijgestreefd. De partijpolitieke aanhorigheid van leden van maatschappelijke organisaties is al lang geen vaststaand gegeven meer. Organisaties gaan zich dus meer en meer op de gehele maatschappij richten en niet langer tot één bepaalde politiek-ideologische groep. Daarnaast is er inderdaad het fenomeen van het ontstaan van partijpolitieke mantelorganisaties in de rand van decretale regelingen. Het is volgens hem duidelijk dat dit een uitwas is die moet worden bestreden. De subsidieerbaarheid van dit soort organisaties moet worden afgeschaft.

Een lid (VLD) merkt hierbij op dat het niet louter om partij-politiek gaat. De grote maatschappelijke organisaties zijn machtsstructuren, die er naar streven hun macht in stand te houden en uit te breiden. Zo zullen zij zich voortdurend trachten te enten op de decreten, door het oprichten van mantelorganisaties, zoals gebeurd is bij het vijfde decreet.

Een ander lid (SP) is van oordeel dat de fracties het er over eens zijn dat het inderdaad niet zozeer een partijpolitiek probleem is, maar een probleem van wildgroei en dat de decreetgeving zelf tot die wildgroei aanleiding heeft gegeven.

De volgende spreker (Agalev) zegt dat er ook voorbeelden van goede decreetgeving zijn, die geen aanleiding tot wildgroei hebben gegeven. Hij noemt het decreet op de basiseducatie als voorbeeld van een goed decreet.

De voorzitter (VU) besluit deze discussie met het voorstel dat de Werkgroep zich in de volgende fase van zijn werkzaamheden zal buigen over de tekst van de Cultuurpactwet. Er zal artikelsgewijs worden nagegaan wat federale bevoegdheid is en waar de Vlaamse Raad zelf maatregelen kan nemen die bepaalde uitwassen kan doen wegwerken.

HOOFDSTUK VI

THEMATISCHE BESPREKING VAN DE CULTUURPACTWET

Een lid (PW) verwijst naar een interpellatie van de heer Hasquin in de Senaat. In zijn antwoord stelde de Eerste minister dat er geen sprake kan zijn van de afschaffing van de Cultuurpactwet. Welke zin heeft dan de discussie binnen de Werkgroep nog, als er op nationaal vlak hoegenaamd geen aanstalten te bespeuren zijn om de Cultuurpactwet te herzien ?

De voorzitter (VU) werpt op dat de interpretatie en de toepassing op het terrein van de Cultuurpactwet wel regionaal kunnen worden ingekleurd. Eerst moet uit de bespreking in deze Werkgroep blijken in hoeverre er consensus is over een herziening. Daarna zal men eventueel verdere stappen kunnen zetten.

Een lid (VLD) stelt dat de werkgroep feitelijk averechts te werk gaat door de Cultuurpactwet te bespreken, waarvoor de Vlaamse Raad niet bevoegd is. De talloze decreten met verzuilende incentives, die de Werkgroep wel zou kunnen bespreken en die op het veld hun effect hebben, worden ongemoeid gelaten.

De voorzitter (VU) stelt dat deze decreten berusten op het Cultuurpact. Men moet aan de basis beginnen.

Een lid (Agalev) verklaart dat men van Franstalige zijde niet bereid is het Cultuurpact nog te verstrakken.

Een vorige spreker (VLD) zegt hierop dat uit het antwoord van de premier aan de heer Hasquin bleek dat in het regeerakkoord geen wijziging van het Cultuurpact is voorzien. De federale regering zal zich aan de bestaande akkoorden blijven houden,

Een lid (CVP) stelt uitdrukkelijk dat in de Werkgroep een consensus moet worden bereikt. Dan pas kunnen er gezamenlijke stappen naar het federale niveau worden gezet. Uit de historiek van de Werkgroep blijkt dat men van een algemene bespreking over de verzuiling bij de cultuursector is beled en van daar bij het Cultuurpact. We doen nu een poging om het Cultuurpact bespreekbaar te maken. Als blijkt dat bepaalde fracties niet langer bereid zijn aan dit gesprek deel te nemen, dan kan de discussie beter worden stopgezet. Later kan dan stapsgewijze worden gezocht naar ontzuilende maatregelen bij de bespreking van concrete beleidskwesties, bijvoorbeeld in de sectoren jeugd en sociaal-cultureel werk.

De vorige spreker (VLD) antwoordt dat zijn fractie wel degelijk het gesprek over het Cultuurpact wil aangaan. Het Cultuurpact heeft een politiserend effect gehad, alhoewel dat duidelijk niet de initiële bedoeling van het pact was. Hierover een discussie houden is een interessant debat, maar het is niet voldoende. De Cultuurpactwet is slechts één voorbeeld van verzuilende wetgeving. Alle decreten in de sociaal-culturele sector betekenen een institutionalisering van de verzuiling. Ook die decreten moeten onder de loep worden genomen.

De voorzitter (VU) herhaalt dat die decreten hun basis hebben in de Cultuurpactwet, en meer bepaald in de artikelen 10,11 en 12.

Een lid (VLD) zegt dat er een aantal decreten bestaan die niet uit het Cultuurpact voortvloeien. Hij geeft als voorbeeld het decreet op de politieke vormingsinstellingen. Vele decreten dragen bij tot een geforceerd in stand houden van de verzuiling, onder andere door de nadruk te leggen op kwantitatieve en niet op kwalitatieve normen. Het is eigenaardig dat de bespreekbaarheid van die decreten blijkbaar niet aan de orde is, terwijl de Vlaamse Gemeenschap hier juist bevoegd voor is.

De voorzitter (VU) stelt dat uit een thematische bespreking van de Cultuurpactwet de bespreekbaarheid van de decreten zal voortvloeien. Als we het stramien van de Cultuurpactwet volgen, zullen al die kwesties op tafel komen.

Een lid (CVP) is van oordeel dat een gedeelte van de problematiek die de vorige spreker heeft opgeworpen, moet worden besproken bij de behandeling van ontwerpen en voorstellen van decreet en van beleidsbrieven.

Een lid (CVP) wil de discussie op een ander niveau plaatsen. Volgens hem is de centrale vraag : kan de overheid groepen van burgers subsidiëren ? De spreker is zelf van oordeel dat dit te maken heeft met de maatschappelijke keuzes die men wil maken. Het subsidiëren van groepen en verenigingen versterkt de samenleving.

Een lid (VLD) zegt dat er niets is tegen spontaan gegroeide samenwerkingsverbanden. Het loopt echter mis vanaf het ogenblik dat er gesubsidieerd kan worden. Dan proberen groepen krampachtig tegemoet te komen aan kwantitatieve normen.

Het is volgens hem een groot probleem dat er verschillende zuilen zijn die hetzelfde werk doen. Is dit in budgettair moeilijke tijden nog wel te verantwoorden? Bovendien blijkt dat grote organisaties levenskrachtig genoeg zijn om zonder subsidies te kunnen leven.

Een lid (CVP) stelt hiertegenover dat als organisaties van belang zijn voor de functionering van de maatschappij, de overheid hen moet kunnen ondersteunen.

Een andere spreker (Agalev) zegt dat het in de praktijk zo is dat organisaties zeer veel tijd moeten besteden aan het zoeken naar fondsen voor hun werking. Dus dat zelfbedruipend zijn moet sterk worden gerelativeerd. Subsidies zijn een levensnoodzakelijkheid in de sociaal-culturele sector. Het is dan ook begrijpelijk dat er een zeker corporatisme in het werkveld heerst. Dat neemt niet weg dat een evaluatie van de decreten zeker nodig is.

Wat de discussie aangaat zegt het lid dat het nu het moment is om een inventaris op te maken van de stand van zaken en na te gaan waarover er een consensus is gegroeid. De werkgroep moet een aantal suggesties formuleren voor het opstellen van een soort gedragscode en voor het uitwerken van nieuwe decretale initiatieven. Hoe dan ook moet worden voorkomen dat de besprekingen die in de werkgroep plaatshebben, verloren werk zouden zijn.

Een lid van de CVP-fractie herinnert aan de uitgangspunten van zijn fractie, verwoord in het voorstel van decreet houdende opheffing van het decreet van 28 januari 1974 betreffende het Cultuurpact, dat met name neerkomt op de afschaffing van het pact. Een afschaffing van het Cultuurpact kan er enkel komen als daarover een consensus bestaat tussen alle fracties.

In afwachting van deze „grote operatie” moet het zeker mogelijk zijn de negatieve uitwerking van sommige bepalingen van de Cultuurpactwet ongedaan te maken zonder dat het principe van de non-discriminatie in het gedrang komt en met een zo groot mogelijke participatie van de gebruikers.

In de CVP-fractie is men daarom bezig de Cultuurpactwet kritisch door te lichten. De spreker schetst het resultaat van een eerste denkoefening.

In de eerste plaats zou de weglating in diverse artikelen van de wet, van de woorden „ideologische en filosofische strekkingen” in samenhang met minderheden, al heel wat oplossen. Er zijn immers ook minderheden of gebruikers die niet ideologisch of filosofisch te catalogeren zijn.

Een aanpassing van andere artikelen die om legistische redenen verouderd zijn, bijvoorbeeld artikel 2, kan ook geen probleem zijn.

Dat de vertegenwoordiging van de gebruikers moet steunen op erkende representatieve verenigingen kan voor sommige aangelegenheden versoepeld worden (artikel 3).

De spreker herhaalt dat één van de grote lijnen van de herziening van de Cultuurpactwet erin kan bestaan, met respect voor het principe van de bescherming van de minderheden, de te enge notie „ideologische en filosofische minderheden” open te trekken.

De voorzitter (VU) verklaart dat als een gebmikersgroep te groot is, toch een of ander ordeningsprincipe moet worden toegepast zodat men representatieve vertegenwoordigers kan aanduiden.

Een lid (SP) wijst er op dat destijds de notie ideologische en filosofische minderheden in de discussie werd ter tafel gebracht om hierdoor ook alle vormen van niet-georganiseerd verenigingsleven te kunnen vatten en te kunnen vertegenwoordigen.

Een lid (CVP) beaamt dat niet-georganiseerde groepen of groepen die geen ideologische of filosofische overtuiging „af-ficheren” in de economie van het Cultuurpact niet aan bod komen. Het is het Cultuurpact zelf dat een adequate vertegenwoordiging van sommige geïnteresseerde **groepen/gebruikers** in de weg staat.

Het lid stelt verder dat men een onderscheid moet maken tussen de naleving van het Cultuurpact met betrekking tot belangrijke overheidsinstellingen zoals de BRTN en de plaatselijke naleving van het pact op het werkveld.

Bij de samenstelling van de raad van bestuur van de BRTN, die in feite in de plaats treedt van de overheid, is het nodig dat er een evenwichtige vertegenwoordiging is van alle ideologische en filosofische overtuigingen.

Voor de plaatselijke uitwerking van culturele aangelegenheden kan het Cultuurpact om hoger genoemde redenen als te log overkomen.

Een lid (SP) beaamt dat er voor elk maatschappelijk aspect strekkingen kunnen zijn die niet de behoefte hebben om zich via een vereniging te manifesteren. In dat geval kunnen zij niet worden erkend en spelen zij in de werksoort niet mee. Als men de suggestie van de CVP volgt om de notie „ideologische en filosofische „ te laten wegvallen als adjectief bij minderheden, hoe zal men deze zich niet-organiserende groepen dan aan bod laten komen ?

Een lid (CVP) meent dat dit de kern van het probleem is. In de diverse sectoren van het culturele leven dreigt een inadequate bevoogding in die zin dat de groepen zich ten eerste moeten organiseren om gehoord te worden en ten tweede dat ze dit moeten doen op grond van een niet ter zake doende politiek, filosofisch of ideologisch profiel. Bijvoorbeeld bij de samenstelling van de raad van advies voor de podiumkunsten kan de representativiteit niet in politieke termen worden gesteld. Het gaat hier om artistieke stromingen. Het gaat hier ook om een telkens anders ingekleurde culturele representativiteit.

De voorzitter (VU) stelt daarom voor de Cultuurpactwet thematisch te herzien. Zoals uit de discussie blijkt wordt de representativiteit in een adviesorgaan anders ingevuld dan in een beheersorgaan, waar de raad van bestuur in de plaats treedt van de overheid.

De voorzitter herinnert de werkgroep er eveneens aan dat de Cultuurpactwet niet eenzijdig door de Vlaamse Gemeenschap kan worden gewijzigd. Hoogstens kan worden gezocht naar een consensus die wordt opgenomen in een charter of iets dergelijks dat zal gelden voor de Vlaamse Gemeenschap.

Een lid (CVP) meent dat alleszins de anachronismen die in de wet aanwezig zijn, moeten kunnen worden rechtgezet.

Een lid van de CVP-fractie herhaalt dat zijn fractie terug wil naar de essentie van het Cultuurpact. De negatieve uitwassen ervan op het partijpolitieke vlak moeten worden geëlimineerd. De inspraak van de gebruikers moet maximaal

worden georganiseerd. Behalve voor artikel 1 moet de notie „ideologische en filosofische strekkingen” uit de tekst worden gehaald. Een bredere formulering van alle gebruikers en actoren impliceert immers ook de ideologische en filosofische strekkingen, zodat ze niet langer als zodanig moeten worden opgenomen in de teksten. Deze stelling moet wel worden genuanceerd voor wat het beheer van openbare instellingen betreft. Hiervoor moet een ad hoc regeling gelden.

De voorzitter stelt de vraag wat de fracties denken over het principe van het voorstel van de CVP-fractie, namelijk het invoeren van de notie „gebruikers” in plaats van „ideologisch-filosofische strekkingen”. Blijkbaar is hierover een akkoord tussen CVP, VU, VLD en AGALEV. Het standpunt van de SP is echter nog onbekend.

Een lid (VB) merkt op dat de tekst van de CVP-fractie niet over gebruikers, maar over gebruikersgroeperingen spreekt. Hij wenst te weten wat de draagwijdte van deze terminologie inhoudt. Het mag geen aanleiding geven tot oneigenlijk gebruik.

Volgens een lid (CVP) is het belangrijkste aspect van de hele zaak hoe de subsidies moeten worden verdeeld. Er moet gezocht worden naar een voor iedereen aanvaardbaar criterium.

De voorzitter (VU) antwoordt hierop dat het niet alleen daarom draait. Het gaat ook over de samenstelling van adviesraden. Ook hiervoor moet een criterium worden gezocht.

Een andere spreker (VLD) stelt dan weer dat de twee hoofdbedoelingen van het Cultuurpact waren het voorkomen van discriminatie en het betrekken van de gebruiker bij de voorbereiding en de uitwerking van het beleid. Vanuit dat laatste is men snel gekomen tot de samenstelling van adviesraden op partijpolitieke basis.

De voorzitter (VU) vestigt de aandacht op de door de CVP-fractie voorgestelde bepaling over de vertegenwoordiging van de gebruikers.

„§ 2. De vertegenwoordiging van de gebruikers steunt op het bestaan van de erkenning van een regelmatige culturele werking door de overeenstemmende overheidsinstanties. De principes inzake erkenning van de representatieve verenigingen kunnen, naargelang van het geval, bij wet, bij decreet, bij ordonnantie (of door een beraadslaging van de overeenstemmende vertegenwoordigende vergadering van de overheid) worden vastgesteld.”

Het representatief karakter hangt af van een geheel van criteria : een erkenning kan niet worden geweigerd op grond van één enkel van deze criteria, meer bepaald niet op grond van het aantal leden of aangeslotenen.

Belangrijk is dat de ideologisch-filosofische strekking niet langer als ordeningsprincipe wordt gesteld. Het gevolg daarvan is dat de decreetgever niet langer verplicht zal zijn om ideologische koepels te erkennen. De bovenbouworganisatie zal dan niet langer gebeuren per ideologische strekking, maar per werksoort. Dat zou al een grote stap vooruit zijn.

In elk geval, zo stelt een lid (CVP), is het voordeel van de formule van de gebruikersverenigingen, dat het probleem van de bekenners en de niet-bekenners zich niet langer zal stellen.

Een lid (CVP) geeft als voorbeeld van ontzuilende decreetgeving het recent aangenomen decreet op het plaatselijke jeugdwerk. In het decreet wordt niet langer alles geregeld. Er wordt van uit gegaan dat de niet-discriminatiebeginselen op het gemeentelijk vlak zullen worden uitgewerkt.

Er wordt vervolgens verder gediscussieerd over de verschillende artikelen.

De artikelen 8 en 9 gaan over de samenstelling van het bestuur van de culturele instellingen.

Een lid van de CVP-fractie wijst er op dat in artikel 8 van de wet de tweede paragraaf, die het recht op vertegenwoordiging in een bestuur of adviesraad toekent op basis van de ideologische of filosofische strekking, vertegenwoordigd in de Vlaamse Raad, wegvalt, omdat dit in tegenspraak is met de optie om louter van de gebruikers uit te gaan.

Een spreker van de SP-fractie vindt, na de door de CVP ingediende amendementen te hebben doorgenomen, dat

- de constructie ervan logisch is, vanuit het door hen ingenomen standpunt ;
- inhoudelijk komt het er echter op neer dat het basisconcept van het Cultuurpact wordt verlaten.

Vanaf artikel 2 wordt immers de bescherming van de minderheden verlaten en wordt de nadruk gelegd op de bescherming van de gebruikers.

De SP zit met de reuzegrote vraag of er zodoende nog iets van de oorspronkelijke bedoeling van het Cultuurpact overblijft.

Wij zijn wellicht het enige land met zo'n regeling en de praktijk heeft uitgewezen dat het geen overbodige wet is : op 10 jaar tijd 560 klachten, waarvan 84 percent lokale klachten.

Een belangrijk bij-effect is dat de verdraagzaamheid op alle terreinen is toegenomen.

Het Cultuurpact moet dus in principe worden behouden, maar wel is wijziging mogelijk in een aantal aspecten (vertegenwoordiging in beheersorganen (overheid), eenvormige toepassing, goede representativiteit).

Een ander SP-lid heeft verder nog vragen over de wijziging van het decreet alleen : kan dit wel zonder de wet op het Cultuurpact ook te wijzigen ?

Er rijst verder nog een probleem van praktische toepassing als men de nadruk gaat leggen op de gebruikers : hoe kan de minister daaruit een keuze maken voor de aanduiding van representatieve organisaties ?

Een lid van de CVP-fractie stelt dat er bij de voorgestelde amendering geen sprake van is het Cultuurpact af te schaffen, wel van de goede dingen, zoals zeker het non-discriminatieprincipe, te behouden.

De rest van de tekst mag niet worden versmald maar moet integendeel worden verbreed. Het non-discriminatieprincipe van de ideologische en filosofische minderheden moet worden opengetrokken naar bv. gehandicaptengroepen, migrantengroepen en andere doelgroepen.

De koepelvorming zou moeten kunnen gebeuren op vrije basis (levensbeschouwelijk of werksoortelijk).

Tot slot vindt de spreker het toch merkwaardig dat een bij uitstek culturele materie niet via een decreet zou kunnen worden geregeld. Mochten er toch grondwettelijke obstakels zijn dan kan dit worden geregeld via een protocoltekst waarin alle Vlaamse betrokken partijen een plechtige afspraak maken.

Een lid (SP) waarschuwt ervoor dat men achter de brede rug van de gebruikersverenigingen het non-discriminatiebe-

ginsel van de ideologische en filosofische minderheden niet in de praktijk zou laten verwateren.

De voorzitter (VU) zegt dat artikel 9 erg belangrijk is. Dit artikel handelt over de drie formules voor de samenstelling van de beheers- of bestuursorganen. Vooral formules A en B zijn belangrijk.

Een lid (VLD) heeft een opmerking bij artikel 6 over de adviesraden. Volgens hem moeten de adviesformules ter voorbereiding van het beleid kunnen worden uitgebreid, bijvoorbeeld door het mogelijk maken van hoorzittingen en referenda.

Een lid (Agalev) merkt op dat er raden zijn die zowel adviesraad als overlegorgaan zijn. Het probleem van de adviesraden moet ook gezien worden in het licht van de herwaardering van het parlement. Er moet ook aan gedacht worden dat heel wat overlegorganen een concretisering zijn van de inspraakgedachte.

Een lid (CVP) zegt dat de wetgevende macht nu al gebruik kan maken van hoorzittingen.

Een lid (Agalev) verwijst naar het reglement van de Vlaamse Raad, dat expliciet stipuleert dat bepaalde overlegorganen bij de werking van de Raad kunnen worden betrokken (SERV, Mediaraad).

Volgens een lid (VLD) mogen de adviesraden niet „almachtig” worden. Een probleem met hun samenstelling is overigens ook dat de niet-georganiseerden er niet in aan bod komen. Ook moet er opgepast worden met de formule van het verplichte advies, want dat kan soms leiden tot een blokkering van een beslissing. Hij blijft erbij dat naast adviesraden ook meer directe vormen van inspraak moeten worden ingebouwd in het tot stand komen van het beleid. Dit zijn dus hoorzittingen en gemeentelijke referenda.

Dezelfde spreker merkt nog op dat er grote verschillen vast te stellen zijn in de adviezen al naargelang de samenstelling van de raden. In de sector van de media is bijvoorbeeld een advies van de Mediaraad een politieke tekst, waarbij met evenwichten wordt rekening gehouden. Een advies van het comité van experts is daarentegen meestal een gemotiveerd deskundig advies. Dat is omdat het hier gebruikers-deskundigen zijn, die geen betrokken partij zijn.

Een lid (Agalev) wijst op de discussie rond de adviesraden die in Nederland aan de gang is. Hij stelt voor dat de leden van de werkgroep kennis zouden nemen van het rapport „Raad op maat” van de bijzondere commissie Vraagpunten Adviesorganen. Hieruit blijkt dat er vragen moeten worden gesteld rond de proliferatie van adviesorganen.

Vervolgens wordt gediscussieerd over de artikelen betreffende het gebruik van de culturele infrastructuur (artikelen 4,5,15,16,17).

In het voorstel van de CVP-fractie gaat het over de bescherming van alle minderheden. Daarbij moeten niet alleen ideologische minderheden, maar bijvoorbeeld ook gehandicapten worden gerekend. De enige beperking is dat de openbare orde en de goede zeden niet in het gedrang mogen worden gebracht.

Na een eerste discussieronde stelt een lid (CVP) dat het de bedoeling is om nu tot een nieuwe tekst van het decreet op het Cultuurpact te komen waaruit dan een charter kan ontstaan, waarmee de Vlaamse Gemeenschap naar het federaal niveau kan stappen.

De voorzitter (VU) zegt dat het belangrijk is dat wordt gezocht naar een werkbare ordeningsstructuur. Er moeten erkende groeperingen kunnen ontstaan, waarvan de criteria voor erkenning duidelijk bepaald moeten zijn. Er moet ook nagedacht worden over andere vormen van inspraak en participatie. Volgens de spreker zal het er vooral op aankomen om naargelang het geval het gepaste instrument te creëren voor inspraak en advies.

Een lid (VLD) zegt dat er inderdaad, al naargelang de sector een andere oplossing nodig is. Bijvoorbeeld is er in de sociaal-culturele sector een mentaliteit om georganiseerd te werken en te vergaderen. Die mentaliteit ontbreekt dan weer in de kunstensector. Daarom komen de sociaal-culturele organisaties ook veel meer aan bod in de gemeentelijke culturele raden.

Een lid (VB) doet opmerken dat alle dossiers die het Vlaams Blok bij de Cultuurpactcommissie heeft ingeleid, geblokkeerd worden door de Franstaligen.

Uit de discussie wordt het besluit getrokken dat het wenselijk is een ontwerp tekst van protocol op te stellen, en het debat hierrond voort te zetten.

In de protocoltekst zit zeker vervat :

- Het behoud over heel de lijn van de non-discriminatie van ideologische en filosofische minderheden.

- De verbreding van het Cultuurpact via :

* de valorisatie van de gebruikers ;

* de vrije organisatie van de koepels ;

* de inbreng van de deskundigheid ;

* de representativiteit van de beheersorganen (overheid) ;

* artikel 11: Europees verdrag van de mensenrechten.

HOOFDSTUK VII

BESPREKING VAN HET VOORONTWERP VAN RESOLUTIE

1. Tekst van het voorontwerp

Door de voorzitter wordt na de voorgaande besprekingen een voorontwerp van resolutie opgesteld als werktekst, waar rond de Werkgroep deze fase van zijn werkzaamheden kan afronden.

Over deze tekst van voorstel van resolutie werd een vraag om advies overgezonden aan de Raad voor Cultuur, via het kabinet van de minister van Cultuur en Brusselse aangelegenheden. De Raad voor Cultuur heeft echter geen advies vers trekt.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE**omtrent****de toepassing van de beginselen van
non-discriminatie en gewaarborgde inspraak**

Gelet op de artikels 6 en **6bis** van de Grondwet.

Gelet op de Cultuurpactwet van 16 juli 1973, in uitvoering daarvan,

1. Vraagt de Vlaamse Raad de opsplitsing van de Nationale Cultuurpactcommissie in 3 gemeenschapskamers, waarvan de Nederlandstalige en Franstalige gezamenlijk vergaderen voor dossiers uit het tweetalig Hoofdstedelijk gebied Brussel, voor zover deze de beide gemeenschappen aanbelangen.

2. Komen de ondertekenende politieke fracties overeen bij de toepassing van de Cultuurpactwet en de toetsing ervan in de Vlaamse Kamer van de Cultuurpactcommissie de volgende beginselen te hanteren :

1. Zonder dat aan rechten en vrijheden van minderheden mag worden geraakt, moet de overheid bij de inspraak-organisatie uitsluitend de notie „gebruikersgroeperingen” hantieren, o.m. voor wat de Vlaamse Gemeenschap betreft door de erkenning van werksoortelijke samenwerkingsverbanden.

2. Naast vaste adviesorganen kunnen ook andere, eenmalige inspraakformules worden gehanteerd om te voldoen aan de voorwaarden van de Cultuurpactwet.

3. Voor de bestuursorganen van culturele infrastructuur instellingen en diensten, zoals bedoeld in artikel 9 a en b van de wet, worden voor de vertegenwoordiging van de overheid de politieke strekkingen die aanwezig zijn in de overeenstemmende raad, evenredig aangeduid volgens het stelsel Niemeyer.

4. De Vlaamse Kamer van de Cultuurpactcommissie krijgt de bevoegdheid om op vraag van de overheid of de gebruikers, een advies te verlenen over de toepassing van de wet. Bij klachten die ontvankelijk en gegrond zijn verklaard, en na mislukking van een verzoeningsprocedure door de Cultuurpactcommissie wordt de aangevochten beslissing vernietigd.

5. Onder de in het artikel 3 §1 van de Cultuurpactwet opgelegde voorwaarde tot respect voor de principes en de regels van de democratie wordt eveneens verstaan de in artikel 11 van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens bedoelde non-discriminatie.

II. Eerste bespreking van het voorontwerp

De voorzitter (VU) is van oordeel dat er over de inhoud van dit voorstel van resolutie mogelijk een consensus kan worden gevonden.

Een lid (CVP) is van oordeel dat in de resolutie niet naar een specifiek artikel van het Europees Verdrag voor de bescherming van de rechten van de mens moet worden verwezen, maar naar het Verdrag in zijn geheel.

Een lid (VB) stelt dat het zogenaamde non-discriminatie beginsel tegen het Vlaams Blok wordt gebruikt. Er wordt daarbij naar artikel 3 van de Cultuurpactwet verwezen om het Vlaams Blok buiten spel te zetten en de klachten uitgaande van het Vlaams Blok onontvankelijk te verklaren.

Een lid (CVP) antwoordt hierop dat de rechten van de verdediging eveneens worden gegarandeerd door de Cultuurpactwet. Als belanghebbende partij kan men steeds in beroep gaan tegen de bevindingen van de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie.

Een lid (Agalev) stelt dat het evident is dat een decreet of een nationale wet, zoals de Cultuurpactwet, geen oordeel kan vellen over het programma van een politieke partij. In dit geval gaat het echter om de invulling van de bepaling wat democratisch is. Het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens kan dan als leidraad gelden om te bepalen wat democratisch is en wat niet. De democratiebepaling in artikel 3 van de Cultuurpactwet wordt in de resolutie verduidelijkt door de verwijzing naar het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

De voorzitter (VU) voegt daar aan toe dat de door het lid van de VB-fractie gesignaleerde behandeling van klachten van het Vlaams Blok sterk beïnvloed is geweest door de tegenstellingen tussen de taalgroepen binnen de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie.

Over de beroepsprocedures tegen beslissingen van de Cultuurpactcommissie zegt een lid (CVP) dat hetgeen wordt voorgesteld in punt 2.4 van de resolutie in feite grondwettelijk betwistbaar is. Daar wordt een procedure van verzoening ingesteld bij de Cultuurpactcommissie en wordt er aan dat college een vernietigingsbevoegdheid gegeven. In feite betekent dit de oprichting van een para-administratieve rechtbank. Het is de vraag of dit volgens de Grondwet kan. Daarover zijn de meningen verdeeld.

De Raad van State en het Arbitragehof hebben volgens dezelfde spreker een veel grotere beslissingbevoegdheid. Daarom moeten deze colleges in de beroepsprocedure worden betrokken.

Hetgeen dus in de resolutie wordt voorgesteld, gaat in de richting van het geven van vernietigingsbevoegdheid aan de Cultuurpactcommissie. We krijgen dan een evolutie van adviezen die in een politieke sfeer worden gegeven in de richting van een echte jurisdictionele bevoegdheid.

De voorzitter (VU) verklaart dat dit voorstel in feite is voortgekomen uit de hoorzitting en de discussie die destijds met de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie is gevoerd. Toen was er een algemene klacht vanuit de Commissie over haar onmacht. Zij kan eigenlijk, na het mislukken van een verzoeningsprocedure, alleen maar een advies geven, waaraan in het slechtste geval geen gevolg wordt gegeven. Er wordt in de resolutie gezocht naar een formulering die aan de Cultuurpactcommissie een grotere discretionaire bevoegdheid geeft. De beslissing van de Cultuurpactcommissie moet afdwingbaar zijn.

In principe kan men ook nu reeds rechtstreeks naar de Raad van State of het Arbitragehof gaan. Dit zijn echter omslachtige en dure procedures, die moeilijk liggen voor heel wat kleine organisaties.

Een lid (SP) vraagt zich af of er geen tegenspraak is in de formulering van punt 2.4. waarin wordt gesteld dat de Vlaamse Kamer van de Cultuurpactcommissie enerzijds advies kan verlenen over de toepassing van de wet, en anderzijds aangevochten beslissingen kan vernietigen.

De voorzitter (VU) antwoordt dat het vernietigen van een beslissing enkel kan gebeuren na een klacht. Advies wordt verleend op vraag van een vereniging. Nu kan men niet a priori een advies vragen. Het vernietigen van een beslissing is op dit ogenblik ook niet mogelijk. Het gaat dus om het invoeren

van twee nieuwe zaken : de mogelijkheid om advies te vragen en de mogelijkheid dat beslissingen worden vernietigd.

Een lid (Agalev) vraagt of de mogelijkheid tot vernietiging betrekking heeft op artikel 24, § 2 van de Cultuurpactwet ("... bij gebrek aan verzoening . . .").

Een spreker (CVP) zegt dat de voorgestelde formule in feite inhoudt dat de Cultuurpactcommissie zich dan in de plaats van de overheid gaat stellen. Dit kan alleen maar als die commissie een rechtsorgaan zou zijn. Een advies aan de overheid ligt in de politieke sfeer. De bevoegdheid tot vernietiging ligt in de rechtssfeer. Dit kan niet binnen het bestek van de bestaande wet. Bovendien moeten aan een rechtsprocedure een aantal modaliteiten van rechten van de verdediging en dergelijke worden gekoppeld.

Een lid (SP) is van oordeel dat politieke beslissingen door een politiek orgaan moeten worden getroffen.

Een volgende spreker (VB) stelt dat hier een groot probleem ligt. De uitspraken van de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie zijn in feite slechts adviezen. Burgemeesters van gemeenten, waar er een klacht is geweest van een vereniging, kunnen die adviezen steeds naast zich neerleggen. Het gaat om louter politieke uitspraken. Het voorstel dat nu voorligt houdt in dat men van die politieke uitspraken, bindende uitspraken wil maken. In feite zal het dan gaan om uitspraken door rechters die zijn aangesteld door politieke partijen, en zeker geen onpartijdige magistraten.

De voorzitter (VU) verduidelijkt dat de suggestie die wordt gedaan, betekent dat bij gebrek aan verzoening, de Commissie in openbare vergadering een advies uitbrengt over de gegrondheid van de klacht en dat dan aan de betrokken overheid wordt gevraagd de nietigheid van de genomen beslissing vast te stellen, hetzij de nodige maatregelen te nemen om de naleving van de bepalingen van de Cultuurpactwet te verzekeren. Daar kan aan worden toegevoegd dat de betrokken overheid binnen een bepaalde termijn gemotiveerd moet laten weten welk gevolg er aan het advies werd gegeven. Het gaat dus om een politieke sanctionering.

Een lid (CVP) voegt er aan toe dat in een democratie de politieke sanctionering in politieke kwesties veel belangrijker is dan een rechterlijke uitspraak over die kwesties. Hij maakt daarbij de vergelijking met het stakingsrecht, dat in feite een politiek recht is. Als dat vanuit juridisch oogpunt wordt bekeken, is het niet langer een politieke recht, maar wordt het gelieerd aan het eigendomsrecht. Een rechter kan zich dus niet over het stakingsrecht uitspreken, een politieke overheid kan dat wel.

Een lid (VB) stelt dat er dan toch op zijn minst een beroepsinstantie moeten komen, tegenover negatieve adviezen.

De vorige spreker (CVP) antwoordt hierop dat dit wordt opgevangen door de sanctionering van het advies door de publieke opinie en de mogelijkheid dat er op het politieke niveau bezwaar kan tegen worden gemaakt. Zo blijft het advies steeds in de politieke sfeer.

De voorzitter (VU) zegt dat er op dit ogenblik reeds een beroepsprocedure mogelijk is via de Raad van State.

Om deze discussie af te ronden, stelt de voorzitter voor dat de tweede zin van punt 4. wordt vervangen door een toevoeging aan artikel 24, § 2 van de Cultuurpactwet, waarbij wordt gesteld dat de betrokken overheid binnen een bepaalde termijn (bijvoorbeeld 60 dagen) na de ontvangst van het advies van de Cultuurpactcommissie, zich moet uitspreken over dat advies.

Over punt 5. zegt een lid (CVP) dat het evident is dat het EVRM moet worden toegepast. Het heeft op zich niet veel zin dat in de resolutie expliciet te stellen.

Een lid (Agalev) stelt hiertegenover dat het advies van juristen hierover is dat het EVRM een inhoudelijke betekenis geeft aan het begrip „democratie”, die niet in de Cultuurpactwet zelf staat. In die zin is dit geen overbodige toevoeging aan de resolutie.

Een lid (CVP) heeft een bemerking over de evolutie in het debat.

De discussie is begonnen vertrekkende vanuit een voorstel tot afschaffing van de Cultuurpactwet. Van daaruit zijn er voorstellen gekomen om de Cultuurpactwet te amenderen. Dit is al een afzwakking van het oorspronkelijke voorstel. Nu wordt er verder afgezwakt tot een gezamenlijke verklaring van de fracties.

De oorspronkelijke bedoeling van het debat in de Werkgroep was het terugdringen van de partijpolitisering in het culturele veld. Vanuit dit oogpunt, gaat de tekst van de gezamenlijke verklaring duidelijk niet ver genoeg. Uit de resolutie moet duidelijk blijken dat alle fracties de partijpolitisering in de cultuursector willen terugdringen.

Een lid (SP) formuleert na de hierboven gevoerde discussie een globaal voorstel.

Over de consideransen van de resolutie stelt hij dat er rekening moet mee worden gehouden dat bij de meeste fracties het gevoel leeft dat het Cultuurpact zijn nut blijft hebben met het oog op het voorkomen van discriminatie, maar dat het moet worden bijgestuurd om de politisering van het culturele veld ongedaan te maken.

Daarbij moet worden verduidelijkt, dat er een onderscheid moet worden gemaakt tussen de vertegenwoordiging van de gebruikers en die van de overheid in de bestuursorganen van culturele infrastructuur, instellingen en diensten. Wat dat laatste betreft, wordt de overheidsvertegenwoordiging samengesteld op aanduiding van de politieke fracties, volgens het stelsel D'Hondt.

Het lid is wat dit laatste aangaat tegen het berekenen van de afvaardiging van de fracties op basis van een berekeningswijze van het stelsel D'Hondt op D'Hondt. In allerlei reglementeringen wordt deze berekeningswijze gevolgd. In plaats van naar een nieuwe berekeningswijze te verwijzen (bijvoorbeeld het stelsel Niemeyer of het stelsel Imperiali) ware het beter het stelsel D'Hondt toe te passen, maar dan op basis van de verkiezingsuitslagen en niet op basis van de sterkte van de fracties.

De voorzitter (VU) stelt dat de resolutie er uiteindelijk op moet neerkomen dat we zo weinig mogelijk aan de Cultuurpactwet veranderen. De enige wijziging die nu wordt voorgesteld is het opdelen van de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie in twee kamers. Alle andere voorstellen zijn conform de bestaande wet.

Een lid (Agalev) stelt dat de resolutie de mogelijkheid moet openlaten om op federaal niveau een wetswijziging aan te kaarten.

De voorzitter (VU) vraagt of dit voorstel van wetsverandering dan kan gaan in de richting van het afschaffen van de samenstellingsformules voor de bestuursorganen, vervat in artikel 9 a en b van de Cultuurpactwet, zodat alleen nog de formule in artikel 9 c overblijft.

Een lid (CVP) is van oordeel dat het vooral van belang is dat het non-discriminatiebeginsel van de Cultuurpactwet gehandhaafd blijft. De discussie in de Werkgroep is gegaan in de richting van het verwijderen van het begrip „ideologische strekkingen” uit de Cultuurpactwet. Blijft over : de bescherming van gebruikersgroepen, minderheidsgroepen en filosofische strekkingen.

Het lid stelt dat de samenstelling van bestuursraden in de culturele sector op basis van deskundigheid moet gebeuren. De vraag is hoe met de bestaande wetgeving een zo groot mogelijke deskundigheid kan worden nagestreefd, omdat de politieke verdeling van de bestuursmandaten blijft gelden.

De voorzitter (VU) antwoordt dat het waarschijnlijk een te verre gaande conclusie zou zijn dat de Werkgroep zich op het standpunt plaatst dat wat de vertegenwoordiging van de overheid aangaat, die slechts kan worden samengesteld op basis van deskundigheid. Hier gaat het niet om de gebruikers. Wordt hier dan de facto ook het begrip ideologische strekking afgeschaft ? Dat zou betekenen dat de samenstellingsformules in artikel 9 a en b worden afgeschaft. De voorzitter twijfelt eraan dat hierover een consensus zou bestaan in de Werkgroep.

Een lid (CVP) zegt dat de Vlaamse Raad op zijn minst een oproep zou kunnen doen naar de Vlaamse minister van Cultuur toe om bij de samenstelling van de raden van bestuur in culturele overheidsinstellingen, zoals bijvoorbeeld de BRTN, enkel rekening te houden met de deskundigheid.

De voorzitter rondt de discussie over punt 2.3. af met voor te stellen dat er aan de fracties een alternatieve tekst zou worden voorgelegd :

- het toepassen van artikel 9 c voor de samenstelling van de bestuursorganen van culturele infrastructuur

ofwel

- het aanduiden van de vertegenwoordiging van de overheid op basis van artikel 9 a en b, evenredig volgens het stelsel D'Hondt op de verkiezingsuitslagen.

Een lid (CVP) stelt voor in punt 2.1. de omschrijving „werksoortelijke samenwerkingsverbanden” te vervangen door „andere dan partijpolitiek gebonden samenwerkingsverbanden”. Hij zegt dat de overheid niet moet uitmaken over welke soort samenwerkingsverbanden het gaat. Het is enkel de bedoeling dat samenwerkingsverbanden in het culturele veld, die slechts op partijpolitiek gebonden leest zijn samengesteld, worden uitgesloten. Op die manier wordt de autonomie van het culturele veld benadrukt, waarbij de overheid verplicht wordt te dialogeren met iedereen die zich aandient.

De voorzitter (VU) gaat hiermee akkoord als het enkel gaat over de afschaffing van het politieke ordeningsprincipe van het culturele veld. Daarnaast moet worden gezocht naar andere principes van ordening, dan het tot nu toe door het Cultuurpact opgelegde politieke ordeningsprincipe in het culturele veld. Als er geen ordening en overkoepelende organisatie is, is overleg tussen overheid en gebruikers onmogelijk.

Een lid (SP) is van oordeel dat de gebruikersverenigingen moeten worden geconcipieerd als representatieve vertegenwoordigers van het werkveld. De vraag is of dit kan worden gekoppeld aan vastgelegde formules. Het is vooral belangrijk dat dit op niet discriminerende manier zal gebeuren. De overheid moet het principe volgen dat ze enkel met gebruikersgroeperingen kan spreken op voorwaarde dat die groeperingen non-discriminatiebeginselen hanteren.

Een lid (CVP) zegt dat de tijd rijp is om aan het culturele veld zijn autonomie terug te geven, bevrijd van politieke bevoogding. Daarom moet het partijpolitiek ordeningsprincipe worden afgeschaft.

De voorzitter (VU) stelt de vraag wanneer er over een relevante ideologische strekking kan worden gesproken. Die vraag is moeilijk te beantwoorden. Bestaat er bijvoorbeeld zoiets als een libertaire strekking ? Dit werd steeds zo geïnterpreteerd, dat een ideologische strekking als relevant werd beschouwd als die door een politieke partij werd gedragen. En zo is men dan tot de partijpolitieke verdeling in het culturele veld gekomen.

Een lid (CVP) zegt daarop dat het partijpolitiek criterium in de culturele sector in elk geval irrelevant is.

Met deze opmerking wordt de eerste discussieronde over het voorontwerp van resolutie afgesloten.

Na een reflectieperiode wordt de bespreking voortgezet.

111. Voortzetting van de bespreking van de tekst

Een lid (CVP) stelt voor in de overwegingen op te nemen dat er op dit ogenblik binnen de Vlaamse Raad geen consensus bestaat over de afschaffing van het Cultuurpact. Daaruit vloeit voort dat deze resolutie moet worden gezien als een interpretatie in de richting van depolitisering van het Cultuurpact.

Een ander lid (VLD) antwoordt dat het niet de bedoeling van deze resolutie kan zijn om een meningsverschil te beklemtonen, namelijk de verschillende houding van de fracties tegenover het al of niet laten voortbestaan van het Cultuurpact.

Een lid van Agalev zegt dat zijn fractie voorstander is van een charter voor het pluralisme. Daar gaan de andere fracties echter ook niet mee akkoord. Er moet gezocht worden naar die zaken waar er consensus over bestaat, zodat de resolutie aantoont dat er stappen vooruit in de richting van ontzuiling kunnen worden gezet.

Een lid (VLD) merkt op dat er in het Cultuurpact en de Cultuurpactwet twee duidelijke elementen te onderscheiden zijn: het principe van de non-discriminatie en het principe van het betrekken van de gebruikers.

Het non-discriminatieprincipe is nu in de Grondwet opgenomen. Op die basis wordt het onder andere door het Arbitragehof gegarandeerd. Het tweede principe, dat zeer belangrijk is, heeft in de praktijk geleid tot de politisering van de cultuursector. De betrokkenheid van de gebruiker moet dus op een andere en positieve manier worden ingevuld, bijvoorbeeld met een charter. De verschillende fracties zijn het er over eens dat deze kwestie uit de partijpolitieke sfeer zou worden gehaald.

Het lid voegt hier aan toe dat de depolitisering niet kan beperkt blijven tot de cultuursector. Ook in andere sectoren, zoals het welzijns- en het gezinsbeleid moet de depolitisering vorm krijgen.

De voorzitter (VU) concludeert uit deze opmerkingen dat de discussie nu moet gaan over datgene waarover consensus kan worden gevonden. Het is niet opportuun om het volledige debat te heropenen, omdat de posities van de fracties zich duidelijke hebben afgebakend. Het debat kan zich dus richten op de interpretatie van het Cultuurpact, die dan in een

tekst moet worden gegoten waar alle fracties kunnen achter staan.

De voorgestelde tekst van voorontwerp van voorstel van resolutie wordt dan punt per punt besproken.

In punt 1 wordt aan de federale regering de opsplitsing van de Nationale Cultuurpactcommissie in drie gemeenschapskamers gevraagd. De Nederlandstalige en de Franstalige Kamers vergaderen gezamenlijk voor de dossiers uit het tweetalige Hoofdstedelijk gebied Brussel over bicommunautaire dossiers.

Een lid (VLD) stelt vast dat men blijft zweren bij de Cultuurpactcommissie voor de beslechting van de conflicten in de culturele sfeer. Waarom wordt er niet gezocht naar een ander rechtscollege ?

De voorzitter (VU) antwoordt dat de Cultuurpactcommissie een instrument is dat door de Cultuurpactwet is opgericht. De Vlaamse Raad kan de wet niet wijzigen. Er zijn daarnaast inderdaad nog andere mogelijkheden, die in de Grondwet zijn opgenomen. Omdat de Cultuurpactcommissie reeds bestaat, wordt het verder hanteren van dit college gezien als een pragmatische oplossing.

De vorige spreker (VLD) is van oordeel dat dit dan in de inleiding van de resolutie duidelijk moet worden gesteld, namelijk dat het hier niet gaat om een principiële zaak, maar dat het eerder om pragmatische redenen is ingegeven. Concreet zou er moeten vermeld worden dat er voor wordt gekozen om binnen het bestaande legistische kader te blijven.

Een volgende spreker (SP) zegt dat de Cultuurpactcommissie al meer dan twintig jaar redelijk goed werkt. De verstandhouding binnen de Commissie is meer dan behoorlijk, zoals gebleken is uit de hoorzittingen die destijds met de afgevaardigden van de Cultuurpactcommissie is gehouden.

De tekst zoals hij nu voorligt is volgens dit lid echter vatbaar voor een dubbele interpretatie. Wat betekent precies de opsplitsing in drie gemeenschapskamers ? Is dit een de facto opsplitsing van de Commissie in drie delen, of zal er daarnaast nog een nationale overkoepelende commissie blijven bestaan ?

Volgens de spreker mag niet uit het oog worden verloren dat de Cultuurpactcommissie destijds als een nationale instantie is opgericht vanuit de overweging dat toen de politieke verhoudingen zo waren dat de minorisering van de ene levensbeschouwing in Vlaanderen, werd gecompenseerd door de minorisering van de andere in Wallonië. De Vlaamse socialisten en liberalen en de Waalse christen-democraten waren daarbij vragende partij. Dit historische evenwichtsmechanisme kan niet zomaar terzijde worden geschoven.

Het opsplitsen van de Commissie in drie kamers, zonder een nationale overkoepeling, zou een nieuwe situatie creëren. Daarnaast is er natuurlijk de grondwettelijke evolutie, die zich de laatste twintig jaar heeft afgespeeld. De verleiding is daarom erg groot om, gelet op de bevoegdheden, af te stappen van een nationale Cultuurpactcommissie. Toch kan er voor een tussenoplossing worden gekozen. Men zou kunnen stellen dat het voorafgaand onderzoek moet gebeuren binnen een Vlaamse Kamer van de Cultuurpactcommissie, maar dat daarnaast de beslissing door de Nationale Commissie wordt genomen. Op die manier blijft men volledig binnen de geest van het Cultuurpact. Het lid stelt dat zijn fractie de voorkeur aan een dergelijke formule zou geven.

De voorzitter (VU) antwoordt dat dit voorstel neerkomt op het officialiseren van de feitelijke situatie waarin de Cul-

tuurpactcommissie nu werkt. Er wordt gevraagd om de opsplitsing te formaliseren omdat binnen de Vlaamse Gemeenschap de interpretatie van de Cultuurpactwet anders kan zijn, dan in de nationale Cultuurpactcommissie. Als de Vlaamse Raad een consensus zou bereiken over de interpretatie van een aantal noties van de Cultuurpactwet, dan kan dit worden gedwarsboomd door een andere interpretatie van de wet in de Franse Gemeenschap. Daarom is een andere inrichting van de Cultuurpactcommissie absoluut nodig, volgens de voorzitter.

De vorige spreker (SP) merkt op dat de aanhef **van** de tekst er op wijst dat men binnen het federaal wettelijke kader wil blijven, door de verwijzing naar de artikelen 6 en **6bis** van de Grondwet. Kan men exclusief Vlaamse accenten in een non-discriminatiebeleid leggen ? Het gelijkheidsbeginsel is immers een universeel beginsel, dat in Vlaanderen niet anders kan worden toegepast dan in de andere gemeenschappen.

Een lid (CVP) zegt dat het de bedoeling van de resolutie is om een soort interpretatieve nota voor de overheden te zijn, waaruit moet blijken dat het respect voor de minderheden en het non-discriminatieprincipe minder volgens de klassieke ideologische schema's moeten worden toegepast. Daarbij moet aan de overheid de mogelijkheid worden gegeven om veel meer te werken met de notie „gebruikers” in plaats van met doseringen op basis van ideologische evenwichten.

Een lid (SP) denkt niet dat de voorstellen in punt 11. van de resolutie een andere weg opgaan, dan wat oorspronkelijk aan de basis van het Cultuurpact heeft gelegen. Daarin wordt een mechanisme voorgesteld, dat de ongelijkheid wil wegwerken, die zelfs met het Cultuurpact nog is blijven bestaan. Er kan een verfijning komen door een onderscheid te maken tussen adviesorganen en beslissingsorganen. In de beslissingsorganen moet het Cultuurpact onverkort worden toegepast. Bij de adviesorganen moet het werkveld veel meer aan bod kunnen komen. We zoeken niet naar een andere werkwijze, alleen wordt het Cultuurpactbeginsel toegespitst op de beslissingsorganen, en komen de gebruikers of het werkveld meer aan bod in de voorbereidingsfase van de beslissingen.

De voorzitter (VU) verduidelijkt dat in punt 11 dat onderscheid duidelijk wordt gemaakt. In de punten 11. 1. en 2. gaat het over de adviesorganen. Voor punt 11. 3 worden twee alternatieve teksten voorgesteld, waar het over de samenstelling van beslissingsorganen gaat.

De voorzitter vraagt vervolgens of er een consensus is over het punt 1 waar de opsplitsing van de Cultuurpactcommissie wordt gevraagd.

1

Een vorige spreker (SP) blijft bij zijn voorstel om eventueel onderzoek van de dossiers in een zogenaamde Gemeenschapskamer te laten geschieden, waarna de beslissing door de voltallige Cultuurpactcommissie wordt getroffen.

De voorzitter (VU) herhaalt dat dit een bestending en formalisering van de huidige situatie zou betekenen, waarvan is gebleken dat dit niet goed werkt. Door de federale verhoudingen kunnen de stemmen van de Franstaligen doorslaggevend zijn in Vlaamse dossiers. Dit is wel in de geest van de Cultuurpactwet, maar het maakt een eigen Vlaamse interpretatie van de Cultuurpactwet onmogelijk.

Een lid (CVP) zegt dat dit inderdaad problematisch kan zijn. Hoe kan een federaal gestructureerd „rechtscollege”, twee regionaal verschillende interpretaties van de wet hantieren ? Men kan zich toch ook niet voorstellen dat binnen Vlaanderen bijvoorbeeld Antwerpse dossiers met andere cri-

teria zouden worden behandeld, dan de dossiers uit Limburg, door dezelfde instantie.

Een lid (CVP) stelt dat het gewoon gaat over een verdere concretisering van de culturele autonomie. Vlaanderen kan zelf een interpretatie geven aan de beginselen van de non-discriminatie, zonder dat daarvoor een federale evenwichtstoestand nodig is.

Een ander lid (VLD) is van oordeel dat dit een abstracte discussie is, die voortspuit uit de methodologische aanpak, die er in bestaat een materie te bespreken, die institutioneel niet tot de bevoegdheid van de Vlaamse Raad behoort. Het enige wat we daarbij dan pogen te doen is een interpretatie aan de federale wet te geven, wat op zich ook erg betwistbaar is. Het ware beter om de discussie aan te vatten over die materies, waarvoor de Vlaamse Raad wel bevoegd is.

Het lid stelt dat de Cultuurpactcommissie perfect gecommunautariseerd kan worden. Binnen dat kader kunnen de dossiers onderzocht worden met inachtneming van de universele principes, en de beslechting kan even goed door de gecommunautariseerde kamers op basis van diezelfde principes gebeuren. Er moet niet langer vastgehouden worden aan achterhaalde federale evenwichten.

Met het voorbehoud van de SP-fractie in het achterhoofd wordt er vervolgens begonnen met de discussie over punt 11. van de resolutie, dat handelt over de beginselen die moeten gehanteerd worden bij de toepassing en de toetsing van de Cultuurpactwet.

Punt 11. 1. stelt dat de overheid bij de inspraakorganisatie enkel de notie „gebruikersgroeperingen” kan hanteren, waarbij andere dan ideologische samenwerkingsverbanden moeten worden erkend. Er kan ook worden gesteld dat dat werksoortelijke samenwerkingsverbanden moeten zijn.

Een lid (CVP) verwijst naar het decreet op het plaatselijk jeugdwerkbeleid, waar de inspraakorganisatie zeer breed werd gedefinieerd. Er werd toen gesteld dat er deskundigen bij kunnen betrokken worden. Dus is de notie gebruikers te beperkt.

Een lid (VLD) merkt op dat ook in het decreet op de gemeentelijke cultuurraden de deskundigen in de inspraakorganisatie worden betrokken.

De spreker zegt dat de noties „gebruikersgroeperingen” en „werksoortelijke samenwerkingsverbanden” kunnen worden betiteld als typisch jargon, waarmee de eigenlijke gebruiker moeilijk kan worden aangesproken. Vooral de niet-georganiseerde gebruiker moet tot zijn recht kunnen komen. Het lid pleit daarom voor andere formuleringen van deze terminologie.

De voorzitter (VU) gaat akkoord met dit principe. Op de eerste plaats moet over gebruikers en deskundigen worden gesproken. Het begrip „groeperingen” komt daarbij slechts op de tweede plaats. Toch is het zo dat er een ordeningsprincipe nodig is. Op grotere schaal is het onmogelijk om alle gebruikers van een culturele infrastructuur rond de tafel te zetten. Zeker voor bovenlokaal gebruik is er een ordeningsverband nodig.

Een lid (CVP) stelt voor om het woord gebruikersgroeperingen te vervangen door „gebruikers en deskundigen”. Het tweede deel van de zin, over de samenwerkingsverbanden, kan volgens dezelfde spreker weggelaten worden, omdat dit een concrete invulling is, die per sector moet worden onderzocht.

De voorzitter (VU) stelt hiertegenover dat de formulering die wordt voorgesteld, niet meer zegt dan wat er nu al in de Cultuurpactwet staat. We willen hier echter formuleren welke weg de overheid moet volgen, als de gebruiker niet rechtstreeks bij inspraak kan worden betrokken, wanneer er dus naar een vertegenwoordiging van groepen gebruikers moet worden gezocht. In dit punt moet dan ook duidelijk gesteld worden dat er een andere ordening moet zijn, dan de politiek-ideologische ordening, die tot nu toe wordt gehanteerd.

Een volgende spreker (Agalev) pleit er voor om het tweede gedeelte van de zin te laten staan en om zeker de notie „werksoortelijke samenwerkingsverbanden” te behouden. Volgens het lid is dit een duidelijke omschrijving en betekent het een gevoelige verruiming tegenover het bestaande systeem, dat louter een politiek-ideologische grondslag heeft. Met name in het sociaal-cultureel werk is een koepelvorming per werksoort aangewezen.

Een lid (CVP) is van oordeel dat het voldoende is dat in dit punt wordt gesteld dat ideologisch gebonden samenwerkingsverbanden worden afgewezen. Werksoortelijke koepelvorming is een modaliteit in het sociaal-cultureel werk. In andere cultuursectoren zijn verschillende soorten van samenwerking mogelijk.

Een lid (Agalev) zegt dat het ook gaat om subsidiëring en erkenning. Ook daarom moeten er belangrijke stappen vooruit worden gezet. De tekst moet duidelijk zijn, waardoor, er geen tussenoplossingen mogelijk worden. Bijvoorbeeld zou het kunnen gebeuren dat er naast werksoortelijke samenwerkingsverbanden ook nog andere kunnen worden erkend en gesubsidieerd, bijvoorbeeld op ideologische basis. Meer concreet zou er in het sociaal-cultureel werk dan een systeem kunnen ontstaan waarbij naast enkele werksoortelijke koepels nog een paar ideologische koepels kunnen worden erkend. Daarom is de notie „werksoortelijk” essentieel en moet die duidelijk worden naar voor geschoven als het enige samenwerkingsverband dat kan worden erkend.

Een lid (VLD) stelt na deze interventies vast dat dit debat voor een groot deel in het kader van de beleidsbrief van minister Weckx over het sociaal-cultureel werk wordt gevoerd. Dit verenigt het debat, waardoor de essentiële notie, namelijk die van de „gebruiker” niet aan bod komt.

De vorige spreker (Agalev) is het er mee eens dat het debat in de Werkgroep Ontzuiling niet onmiddellijk moet inspelen op een concreet politiek debat dat aan de gang is in de Vlaamse Raad. Het gesprek mag echter niet volledig vrijblijvend zijn. Het moet uitlopen op concrete resultaten die een beduidende stap voorwaarts in de richting van ontzuiling betekenen. Als wij hier slecht geformuleerde of vage intentieverklaringen op papier zetten, waarmee men achteraf nog alle richtingen uit kan, dan zal dat wel zijn weerslag hebben op de uitkomst van het debat over de beleidsbrief sociaal-cultureel werk. Daarom moet ook hier duidelijkheid worden geschapen, door bijvoorbeeld te stellen dat de overheid enkel werksoortelijke samenwerkingsverbanden kan erkennen.

De voorzitter (VU) merkt op dat het begrip „werksoortelijk” reeds werd geïntroduceerd in de bewuste beleidsbrief.

Een lid (CVP) zegt dat het gebruiken van deze term in deze resolutie betekent dat we ons neerleggen bij het bestaande establishment in die sector. Er wordt daarbij niet betrokken van gebruikers en deskundigen, maar van wat er al aan organisaties bestaat. Dat is niet de bedoeling van dit debat.

Een ander lid (VLD) sluit zich hierbij aan. Aan de termen

gebruiker en deskundige is in de loop der jaren een pejoratieve betekenis gegeven die het gevolg is van een verkeerde praktijk. Het zijn nochtans goede en bruikbare termen, die ontdaan moeten worden van de negatieve weerklank die ze door die praktijk hebben gekregen. Er moet daarbij dan ook niet worden geanticipeerd op de discussie rond de beleidsbrief sociaal-cultureel werk, waar andere terminologieën worden gebruikt. De termen „gebruikers” en „deskundigen” dekken alles wat we ermee bedoelen. Daarnaast bestaat er de vrijheid van vereniging, die de gebruikers de mogelijkheid geeft om op vrijwillige basis alle samenwerkingsverbanden aan te gaan die zij zelf nuttig achten.

De voorzitter (VU) is van oordeel dat er in de werkgroep een consensus heerst over de idee dat de overheid bij het organiseren van de inspraak de noties „gebruikers” en „deskundigen” moet hanteren. Wanneer er moet worden gezocht naar organisatievormen, moeten er andere dan de ideologische verbanden door de overheid als instrument worden gebruikt.

Een lid (Agalev) vraagt wat precies met „andere dan ideologische” wordt bedoeld. In de aanhef van de resolutie wordt namelijk gesproken over partijpolitieke en filosofische verzuiling.

Een lid (CVP) zegt hierop dat die vraag aantoont dat het beter is dat daarover in dit punt wordt gezwegen. Het komt er op neer dat de overheid niet langer kan stellen dat aan de inspraakverplichting is voldaan als een aantal manifest ideologisch of filosofisch gekleurde samenwerkingsverbanden werden gehoord. Waarbij de overheid dan kan beweren dat werd voldaan aan de modaliteiten van de Cultuurpactwet.

Dat betekent volgens enkele leden niet dat ideologische samenwerkingsverbanden worden uitgesloten, want er is nog altijd de vrijheid van vereniging. Er moet alleen duidelijkheid zijn over het feit dat zij niet de gesprekspartner van de overheid zijn bij de organisatie van de inspraak.

Een lid (VLD) voegt er aan toe dat de normale en spontane evolutie en het ontstaan van verenigingen en organisaties en samenwerkingsverbanden, door de Vlaamse overheid tot nu toe steeds in een bepaalde richting werd gestuurd door het hanteren van kwantitatieve criteria als een belangrijk element voor subsidiëring en erkenning. Daardoor bestaan er op het lokale vlak heel wat verenigingen, die als enige bestaansreden die erkennings- en subsidiëringcriteria hebben. Met dat soort scheefgroeiingen moet er komaf worden gemaakt.

Een lid (SP) antwoordt dat dit precies de grondreden van bestaan van deze Werkgroep is, namelijk proberen na te gaan op welke manier verzuilingstendensen, die in de decreetgeving zijn opgenomen, kunnen worden weggewerkt. We proberen hier na te gaan hoe dit resultaat kan worden bereikt via de correcte toepassing van het Cultuurpact.

In punt 1. staan er volgens dit lid twee belangrijke beginselen. Ten eerste is er de manier waarop de overheid het ordeningsprincipe in de cultuursector moet hanteren, waarbij wordt vertrokken van de noties „gebruikers” en „deskundigen”. Tot hiertoe werd het beginsel van de werksoortelijke samenwerkingsverbanden daarbij genoemd als alternatief ordeningsprincipe. Er moet immers altijd gezocht worden naar een tussenstructuur tussen overheid en de basis, de verenigingen. Het is belangrijk dat ook de overheid in dit alles niet zelf de keuze van de gesprekspartner heeft. Daarom zou het niet onlogisch zijn dat in de resolutie expliciet wordt aangegeven hoe die samenwerkingsverbanden er kunnen uitzien.

Het tweede beginsel is dat de overheid uitsluitend de noties

gebruikers en deskundigen mag hanteren. Er moet echter worden opgemerkt dat de ideologisch gekleurde samenwerkingsverbanden werkelijk bestaan en dat die op een of ander manier aan bod moeten kunnen komen. Een ideologische vertegenwoordiging op het adviesniveau mag niet worden uitgesloten.

De spreker geeft hierbij als voorbeeld de werking van de gemeentelijke cultuurraden. Elke politieke partij in de gemeente heeft een eigen visie op cultuur. Het is dan toch niet onlogisch dat de politieke partijen ook in de cultuurraad kunnen zetelen, vooral omdat niet alle partijen in het schepencollege aanwezig zijn. Die partijen moeten kunnen meepraten op het adviesniveau, omdat zij niet in het beslissingsniveau zijn vertegenwoordigd. Zij kunnen daarbij een belangrijke bijdrage in het debat leveren.

Het lid pleit dan ook voor een „voorafname” voor de politieke fracties in de samenstelling van de adviesraden. Daarbij blijft het principe van de scheiding tussen advies en beslissing overeind.

Het lid vraagt dus een genuanceerd standpunt. Het werkveld moet breder worden vertegenwoordigd in de adviesorganen, dan nu het geval is. Daarnaast kan de politieke vertegenwoordiging niet volledig worden uitgesloten, maar dan veel beperkter dan in het huidige systeem.

Een lid (CVP) merkt op dat in punt 1. duidelijk wordt gesteld dat niet mag worden geraakt aan rechten en vrijheden van minderheden. Er mag in elk geval nooit een minderheidsgroep van gebruikers worden gediscrimineerd.

Een ander lid (CVP) stelt dat, ook al kunnen politieke partijen een visie op het cultuurbeleid hebben, het hier gaat om het organiseren van advies en inspraak van de gebruikers. Gebruikersgroeperingen kunnen geaffilieerd zijn aan een bepaalde ideologische of politieke strekking. Maar als die worden geconsulteerd dan is dat echter niet als politieke groepering, maar als gebruikersorganisatie. Dat is een consequentie van het scheiden van het adviesniveau van het beslissingsniveau, dat zich op het politieke vlak afspeelt. Er moet worden afgestapt van de consultatie van politieke groeperingen, die in feite geen gebruikers zijn. De partijpolitieke visie op cultuur moet daarnaast aan de orde komen, waar die thuishoort, bijvoorbeeld in de gemeenteraad.

Een lid (VLD) voegt hier aan toe dat een adviesraad inzake cultuur geen forum kan zijn voor een politieke beleidsdiscussie tussen politieke partijen, die er niet in geslaagd zijn vertegenwoordigd te worden op het beleidsniveau. De verkoren raden voeren het beleid en de adviesraad moet er voor zorgen dat alles wat aan de basis leeft naar het beleidsniveau doorstroomt in de vorm van adviezen. Er mag op de samenstelling van de adviesraden dan ook geen enkele beperking staan, voor zover het om vertegenwoordiging van gebruikers gaat. Zogenaamde voorafnames voor een gegarandeerde vertegenwoordiging van politieke partijen daarin is echter uit den boze.

De voorzitter (VU) stelt voor dat als compromis misschien kan worden aanvaard dat de politieke fracties een vertegenwoordiging met spreekrecht, maar zonder stemrecht in de adviesraden zouden kunnen krijgen.

Een lid (SP) zegt te kunnen instemmen met deze formule, waarbij de politieke fracties als waarnemer aan de adviesraden kunnen deelnemen. Het is immers zeer wel denkbaar dat een adviesraad die enkel samengesteld is door gebruikersgroeperingen, tamelijk eenzijdig van samenstelling kan zijn, zodat er toch een discriminatie van bepaalde strekkingen kan

optreden. Daarom is er een soort van politieke waakhondfunctie nodig, bijvoorbeeld door een gegarandeerde vertegenwoordiging van politieke partijen als waarnemers zonder stemrecht in de adviesraden. Dit zou de werking van de adviesraden bovendien ten goede komen.

Een lid (VLD) zegt dat het er absoluut op aan komt dat er een situatie ontstaat waar de adviesraden in de gemeenten adviseren over cultuur in plaats van dat er in die raden aan politiek wordt gedaan. Door de politisering van de adviesraden is de visie op cultuur bij de verkozen mandatarissen volledig teloor gegaan.

De voorzitter (VU) stelt dat het ook door een interpretatie van de regels kan worden opgelost. Een vertegenwoordiging van politieke fracties in de adviesraden wordt niet verboden, dus is het steeds mogelijk dat dit wordt toegestaan. Daarom moet dat niet expliciet in de tekst worden opgenomen. Eventueel kan het wel in reglementen en decreten worden gestipuleerd.

Een lid (CVP) reageert hierop door te stellen dat het toch niet om een detail gaat. Er moet op worden gewezen dat als politiek gemandateerden hun spreekrecht gaan aanwenden in de adviesraden, dat zeker zijn weerslag zal hebben op de debatten.

Ook andere sprekers wijzen op dit gevaar. Hiermee zou de poort opnieuw kunnen worden opengezet voor het ontstaan van gepolitiseerde adviesraden.

Een lid (SP) antwoordt hierop dat dit niet de bedoeling is. Iedereen is het er in de Werkgroep over eens dat er definitief moet worden afgestapt van de louter politieke samenstelling van de adviesraden. Daarop wordt niet teruggekomen. Politieke fracties kunnen enkel als waarnemer in de adviesraden aanwezig zijn.

De voorzitter (VU) concludeert dat het principe wordt gehuldigd dat de verkozen mandatarissen principieel het recht hebben om de vergaderingen van de adviesraden bij te wonen.

Een lid (Agalev) wijst echter op een praktische consequentie van de toepassing van dit principe. Het gaat hier namelijk niet alleen over de gemeentelijke adviesraden, maar ook over de zogenaamde Hoge Raden, die de Vlaamse regering adviseren in de culturele aangelegenheden. Als het principe van de voorzitter wordt gevolgd, zou dat betekenen dat ook alle verkozenen in de Vlaamse Raad de vergaderingen van de Hoge Raden kunnen bijwonen.

Een lid (SP) zegt dat dit inderdaad geen goede formule zou zijn. Dan is het beter te pleiten voor een gegarandeerde vertegenwoordiging met raadgevende stem van de politieke fracties in de adviesraden.

De spreker stelt dat er geen al te extreme formules mogen worden voorgesteld, die op het terrein het omgekeerde resultaat zullen opleveren, van wat er in feite wordt beoogd. De zorg van het voorstel dat hier wordt gedaan, is precies te verhinderen dat er situaties gaan ontstaan waarbij er op het terrein discriminatie zal optreden.

Het voorstel dat hij doet is volgens het lid zeker niet maximalistisch. Hij zegt dat er een splitsing wordt ingevoerd tussen het advies- en het beleidsniveau. Daarnaast moet de overheid haar gesprekspartners beperken, maar bovendien moet iedereen die een visie heeft op het cultuurbeleid in de adviesraad kunnen aan bod komen. Door een zeer beperkte vertegenwoordiging van politieke fracties in de cultuurraden mogelijk te maken, wordt een non-discriminatiemechanisme in het systeem ingebouwd.

De voorzitter (VU) blijft bij zijn voorstel om de concrete modaliteit die het lid voorstelt niet in de tekst van de resolutie op te nemen. Uit het verslag van het debat kan blijken wat de bedoeling van de Werkgroep is, namelijk dat er over moet worden gewaakt dat het non-discriminatieprincipe onverkort wordt gehandhaafd. In decreten en reglementen kan dan worden opgenomen hoe dit precies moet gebeuren, bijvoorbeeld door de vertegenwoordiging van politieke fracties in de raden met raadgevende stem.

Een lid (VLD) wijst er op dat deze resolutie, als ze in 'de Vlaamse Raad wordt gestemd, een belangrijk signaal voor de basis zal betekenen, ook al zal er geen verplichte toepassing van de gehuldigde principes in vervat zijn. Er moet dus omzichtig worden omgesprongen met de formulering van de tekst. Als die te vaag is, dan zou er in de praktijk het tegenovergestelde kunnen gebeuren van wat in feite werd bedoeld. Als hier nu in het verslag van het debat wordt gesteld dat er nergens een expliciet verbod op aanwezigheid van politieke fracties wordt gesteld, dan zullen de politieke fracties dat interpreteren als een vrijgeleide om de adviesraden te politiseren. Daarom is het beter in de tekst hierover een expliciete bepaling op te nemen.

Een lid (CVP) stelt daarom voor de tekst aan te vullen met een bepaling die als volgt luidt :

„Daarnaast kan slechts maximaal één lid per politieke fractie als waarnemer deelnemen aan dit overleg”.

Door de beperking van maximaal één lid per fractie in' te voeren, vermijdt men ook de discussie over de proportionele vertegenwoordiging. Het gaat immers niet om de kwantiteit, maar om de gegarandeerde aanwezigheid van politieke strekkingen. Bovendien kan deze bepaling ook positief worden geïnterpreteerd, namelijk dat er expliciet een beperking wordt gesteld aan de partijpolitieke vertegenwoordiging in de inspraakorganen.

Tenslotte wordt gediscussieerd over de vraag of het tweede gedeelte van de eerste zin van punt 1. moet behouden blijven (“...onder meer voor wat de Vlaamse Gemeenschap betreft, door de erkenning van [werksoortelijke samenwerkingverbanden] [andere dan ideologisch gebonden samenwerkingsverbanden]”).

Een lid (VLD) is van oordeel dat die zinsnede kan worden weggelaten. Gebruikers kunnen zich verenigen vanuit de invalshoek die zij zelf verkiezen. Er bestaat immers de vrijheid van vereniging. Als bijvoorbeeld ergens een liberale of socialistische gepensioneerdvereniging zou bestaan, dan kunnen die niet worden uitgesloten van deelneming aan de adviesorganen, alhoewel ze op een ideologische basis zijn georganiseerd.

Het lid voegt er aan toe dat dit soort ordeningen zal blijven bestaan zolang de overheid incentives blijft geven om precies die samenwerkingsverbanden te subsidiëren. Aan de basis is er echter een steeds grotere ontzuiling aan de gang, die hier tegen in gaat.

Een lid (CVP) zegt dat de adviesorganen nu worden samengesteld op basis van een verdeelsleutel waarbij de zuilorganisaties volgens politieke sterkte vertegenwoordigd worden. Niet-gebonden verenigingen kunnen daarnaast met moeite een vertegenwoordiger krijgen. Aan deze toestand komt een einde door voor te stellen dat aan de inspraakverplichting niet is voldaan als enkel op basis van het politiek-ideologische ordeningsprincipe inspraak is georganiseerd.¹

Een lid (SP) benadrukt dat ideologisch georiënteerde ge-

bruikersgroeperingen nog deel kunnen uitmaken van een adviesraad, maar dan niet wegens hun ideologische aanhorigheid, maar omdat ze gebruikersgroeperingen zijn. De politiek-ideologische ordening wordt dus niet langer als het ordeningsprincipe gehanteerd.

Men is het er over eens dat het tweede gedeelte van de zin kan worden weggelaten. In de decreten en reglementen moet dan concreet worden uitgemaakt hoe de vertegenwoordiging van gebruikers en deskundigen zal worden georganiseerd. In elk geval moet dat de realiteit van de gebruikerswereld weer spiegelen.

Enkel een lid van de Agalev-fractie blijft zich hiertegen verzetten omdat de notie van werksoortelijke samenwerkingsverbanden volgens hem zou moeten behouden blijven in de tekst. Dit is belangrijk wanneer er over subsidiëring moet worden gepraat.

Enkele leden zeggen dat de subsidiëring bij dit punt niet aan de orde is. Het gaat hier alleen maar over de samenstelling van adviesraden.

Een lid (VLD) stelt dat alles wat subsidiëring en erkenning aangaat wordt geregeld door decreten, die in een later stadium van het debat ook onder de loep moeten worden genomen.

Een ander lid (Agalev) is van oordeel dat de algemene uitspraken die de resolutie doet, moeten toepasbaar zijn op het gehele culturele veld. Tot nu toe werd vooral gediscussieerd over de adviesraden op gemeentelijk vlak. Het Cultuurpact speelt echter ook op andere vlakken. Zo zijn er de Hoge Raden en vormen van georganiseerde erkende inspraak, zoals bijvoorbeeld geregeld door het decreet van 1976 op de koepels in het sociaal-cultureel werk. Dit laatste handelt over de bovenbouw van de inspraak. Hoe zal die worden georganiseerd ?

Een lid (CVP) antwoordt hierop dat de resolutie niet alle praktische problemen en discussies zal kunnen beslechten. De Vlaamse Raad kan zich echter wel over een aantal belangrijke principes uitspreken, waarvan dan later kan worden nagegaan hoe ze in de praktijk kunnen worden gebracht.

Een ander lid (VLD) sluit zich hierbij aan en zegt dat de resolutie gaat over een interpretatie van de Cultuurpactwet, die dienstig moet zijn voor de toepassing van de wet. Dat is een politiek signaal dat geconcretiseerd moet worden bij de bijsturing van de decreten, waarbij ook dat over de koepels hoort.

Een lid (Agalev) stelt dat het probleem van de koepelvorming toch wel erg belangrijk is. De resolutie moet daar een uitweg voor kunnen bieden. Een vage tekst kan leiden tot een verdere proliferatie van koepels, ook op ideologische of filosofische grondslag.

Een lid (CVP) stelt voor om de zinsnede te herformuleren, bijvoorbeeld in de zin van „**louter** partijpolitiek georganiseerde samenwerkingsverbanden kunnen voor de overheid niet de organisatiesbasis van de inspraak vormen”.

Een lid (Agalev) zegt dat noch naar de geest, noch naar de letter van het decreet van 2 februari 1976 betreffende de bovenbouw in het sociaal-cultureel werk, wordt gerefereerd naar een partijpolitieke organisatie van die bovenbouw. De spreker stelt voor het eerste zinsdeel als volgt te veranderen „(...) moet de overheid bij de inspraakorganisatie en het beleidsvoorbereidend overleg (...)“. Daarmee wordt de terminologie van het bewuste decreet gevolgd. Op die manier wordt niets gezegd over de uitslag van concrete discussies, maar wel

iets over de reikwijdte van de intentie die in deze zin wordt geformuleerd. Het tweede deel van de zin kan dan wegvallen.

Beleidsvoorbereidend overleg is volgens het reeds genoemde decreet inderdaad een vorm van inspraak van de bovenbouw van de sector, gestructureerd volgens een bepaald ordeningsprincipe, namelijk de koepels. Dat heeft dus niet geleid tot een inspraak-organisatie op basis van gebruikersorganisaties. Door hier over beleidsvoorbereidend overleg te spreken wordt er duidelijk op gewezen dat ook bij de uitvoering van dat decreet de noties gebruikers en deskundigen moeten worden gebruikt door de overheid.

Een lid (SP) stelt bij het afronden van de discussie over dit punt vast dat er veel goede wil is bij de fracties om tot een eensgezind standpunt te komen. Toch is hij op zijn hoede voor wat de resultaten op het terrein zouden moeten zijn. Bijvoorbeeld wordt er in de tekst nu gesproken over „deskundigen”. Hij verwijst hierbij naar de werking van het decreet op de podiumkunsten, waar de adviesraden nu ook op basis van deskundigheid worden samengesteld. Het resultaat is dat de adviezen mijlenver verwijderd zijn van hetgeen uiteindelijk op politiek niveau wordt beslist. Daarom is het zeker geen laag bij de grondse toegeving aan politieke partijen om de gegarandeerde vertegenwoordiging van de politieke fracties als waarnemers in de raden te voorzien. Het zal de werking van de raden juist vergemakkelijken, terwijl er duidelijkheid is over de politieke aanwezigheid, zonder dat de politieke partijen langs andere wegen invloed zullen trachten te verwerven binnen de adviesraden.

Bij punt 2. dat gelijktijdig met punt 1. wordt behandeld, zeggen enkele leden dat dit punt in punt 1 kan worden geïntegreerd.

Een lid (Agalev) stelt voor dat in punt 2 het woord „eenmalige” (inspraakformules) zou worden weggelaten. Ook andere inspraakformules zijn mogelijk.

Ten slotte wordt beslist om de twee punten toch gescheiden te houden met het oog op de duidelijkheid van de tekst.

Over punten 1. en 2. wordt dus globaal een consensus bereikt, met een voorbehoud vanwege de VLD, voor wat de gegarandeerde politieke vertegenwoordiging betreft.

Vervolgens wordt overgegaan tot de bespreking van punt 11. 3. dat gaat over de interpretatie van artikel 9 van de Cultuurpactwet, inzake de samenstelling van bestuursorganen.

In artikel 9 wordt bepaald dat er drie mogelijke vormen van vertegenwoordiging in de beheers- of bestuursorganen van culturele infrastructures, instellingen en diensten zijn :

a) evenredige vertegenwoordiging van de politieke strekkingen die in de betrokken overheid aanwezig is, bijgestaan door een adviescommissie waarin alle vertegenwoordigende verenigingen van de gebruikers en alle filosofische en ideologische strekkingen opgenomen zijn (formule a) ;

b) de vereniging van afgevaardigden van de **betrokken** overheid met vertegenwoordigers van de gebruikers en van de strekkingen, waarbij de regels van de evenredige vertegenwoordiging in acht worden genomen, wat de afgevaardigden van de overheid betreft (formule b) ;

c) zelfstandige vereniging van deskundigen of gebruikers, waaraan de betrokken overheid het beheer opdraagt (formule c).

In de formules b en c worden de bepalingen van de wet over de Vertegenwoordiging van ideologische en filosofische

strekkingen onverkort toegepast.

Het voorontwerp van resolutie stelt twee alternatieve formules voor :

- toepassing van formule c, waarbij één der deskundigen optreedt als commissaris van de overheid met veto-recht

- toepassing van de formules a en b, waarbij de vertegenwoordiging van de overheid wordt samengesteld op basis van de evenredigheid berekend volgens het stelsel D'Hondt op de verkiezingsuitslagen.

Een lid (Agalev) zegt dat in het decreet van 24 juli 1991 over de culturele centra een andere piste wordt gevolgd. Daarin is een formule van medebeheer opgenomen :

„de statutaire beheersorganen bestaan voor de ene helft uit afgevaardigden van de inrichtende overheid, aangewezen volgens het evenredig stelsel, en voor de andere helft uit afgevaardigden van de door de inrichtende overheid erkende adviesraad.”

Er wordt geantwoord dat dit een uitvoering is van formule b.

Het lid repliceert dat de geest van hetgeen in het decreet staat inderdaad overeenkomt met formule b uit de Cultuurpactwet. Maar het is toch wel een meer concrete uitwerking. Er wordt bijvoorbeeld gesteld dat de vertegenwoordiging van de overheid en die van de gebruikers even groot is. Op die manier geformuleerd geeft de formule b meer garanties voor de betrokkenheid van de gebruikers. Formule c is nog beter omdat dit een uitbesteding van het beheer aan de gebruikers is.

De voorzitter (VU) vraagt hierop of dit betekent dat beide formules (b en c) dan naast elkaar kunnen blijven bestaan ?

Een lid (CVP) stelt dat het er vooral op aan komt formule a af te wijzen als beheersformule. Culturele infrastructuur moet niet aan de overheid zelf worden uitbesteed.

De voorzitter (VU) antwoordt hierop dat heel wat gemeentelijke openbare bibliotheken precies volgens deze formule worden beheerd waarbij de gemeenteraad ook beheersorgaan is.

Dezelfde spreker stelt dat het noodzakelijk is, dat als er voor formule c wordt gekozen, de overheid toch aanwezig moet zijn met een afgevaardigde met veto-recht.

Een lid (VLD) zegt dat ook in de formule b er een commissaris van de overheid kan zijn. Volgens hem is formule b, zoals geconcretiseerd in het decreet op de culturele centra de beste formule.

De voorzitter (VU) besluit dat dan de keuze blijft tussen de formule c, met daaraan toegevoegd een afgevaardigde van de overheid met veto-recht, of de formule b, zoals ze is toegepast in het decreet op de culturele centra. Formule a wordt afgewezen.

Een lid (CVP) stelt dat formule a betekent dat de overheid het beheer zelf in handen heeft. Nu gebeurt dit dikwijls in de vorm van een VZW die door die overheid is opgericht om het beheer waar te nemen. Er zou moeten afgestapt worden van het oprichten van dit soort gemeentelijke VZW's. De controle moet dan rechtstreeks door de gemeenteraad gebeuren.

In deze formule, waarbij er een dubbele structuur is (beheersorgaan en adviesraad), zijn de gebruikers niet rechtstreeks bij het beheer betrokken. Daarom is het beter voor de formules b en c te opteren.

Een lid (SP) pleit voor enige voorzichtigheid. Formule a kan niet volledig worden afgewezen. In de praktijk werkt deze formule op vele plaatsen goed, waarbij de bevoegde schepen het beheer voert en de gebruikers advies verlenen. Deze formule beantwoordt bovendien aan de filosofie van deze resolutie waarbij advies- en beheersniveau van elkaar worden gescheiden.

De voorzitter (VU) zegt dat het oprichten van een VZW, wanneer deze formule wordt gehanteerd, dikwijls verantwoord is omdat anders die culturele instelling moet worden beheerd volgens alle regels van de ambtelijke administratie, die een soepel beheer bemoeilijken.

Een lid (VLD) is van oordeel dat niet alleen op gemeentelijk vlak, maar ook op het niveau van de Vlaamse Gemeenschap de VZW-formule al te veel oneigenlijk is gebruikt voor het beheer van culturele instellingen. De bedoeling ervan was dat dit meer flexibiliteit aan het beheer zou geven. De VZW-structuur dient niet voor het beheer van opera's en dergelijke. De VZW is een doublure van de gemeenteraad, waarin alle fracties moeten vertegenwoordigd zijn, met daarnaast nog eens een adviesraad. Dit is geen goede formule.

De spreker pleit er daarom voor om formule a, zoals geconcretiseerd in de VZW-constructie te laten vallen en vooral formule b, zoals uitgewerkt in het decreet op de culturele centra aan te houden. Daarnaast stelt het lid wel dat men de gemeenten niet kan verbieden om een cultureel centrum als gemeentelijke dienst op te richten, die ingeschakeld is in de gemeentelijke administratie, waaraan dan een adviesraad wordt verbonden.

Het lid besluit hieruit dat formule a kan worden behouden wanneer het om een zuiver overheidsinitiatief gaat, dus zonder delegatie aan een VZW. Daarnaast opteren we vooral voor formule b (gemengde formule) of formule c (zuiver **privaatrechtelijke** formule).

Een lid (SP) werpt op dat de vraag kan worden gesteld of aan de gemeenten kan worden verboden om nog VZW's op te richten, zodat zij bij het zuiver overheidsbeheer slechts kunnen terugvallen op statutaire regels, onder andere wat de aanwervingen betreft.

Men is het er ten slotte over eens dat het oneigenlijke gebruik van VZW's moet worden vermeden, maar dat formule a kan worden behouden als zuivere overheidsformule, waaraan een adviesraad is gekoppeld.

De voorzitter (W) concludeert uit deze discussie dat er een consensus is over drie mogelijke formules voor het beheer van culturele instellingen :

- formule a als zuiver overheidsinitiatief, zonder dat een VZW als tussenstructuur wordt opgericht, en hiermee verbonden een adviesraad ;
- formule b zoals geconcretiseerd in het decreet op de culturele centra, een gemengde formule ;
- formule c, de privaatrechtelijke formule, waarbij de overheid nog aanwezig is met een commissaris met veto-recht. :

Een lid (Agalev) vraagt of deze formules van toepassing zijn voor het gehele veld. Dus niet alleen voor bibliotheken en culturele centra.

Er wordt geantwoord dat dit voor alle culturele infrastructuur, instellingen en diensten van toepassing kan zijn. Dus ook voor bijvoorbeeld de provinciale vormingscentra, de ADJ, en voor alle overheids-VZW's waarover het Rekenhof opmerkingen heeft gemaakt.

Een lid (SP) heeft nog een vraag bij formule c. Er wordt daarin gesteld dat één van de deskundigen de rol van overheidscommissaris krijgt. Dit is een formule die geënt is op het beheer van de parastatale B. Kan wat geldt voor een parastatale B, waarbij de minister binnen een bepaalde termijn een veto van de regeringscommissaris moet bekrachtigen, ook gelden voor een gemeentelijke infrastructuur ?

Een lid (VLD) zegt dat dit mogelijk is. De modaliteiten van het veto-recht van de commissaris moeten worden vastgelegd in de concessie-overeenkomst tussen de gemeentelijke overheid en de culturele instelling. Men kan bijvoorbeeld bepalen tegen welke zaken de commissaris zijn veto kan stellen, bijvoorbeeld tegen bepaalde budgettaire beslissingen of tegen beslissingen die ingaan tegen het algemeen belang. Het lid zegt dat er bijvoorbeeld in Tongeren een commissaris is aangesteld die het budgettaire toezicht moet uitoefenen, hij komt daarbij niet tussen op het inhoudelijke van de programmatie. Het gemeentelijk reglement hierover is geïnspireerd op de wet van 1954 op de parastatales.

Een lid (Agalev) pleit er bij formule b voor om de bepaling over de toepassing van het stelsel D'Hondt op de verkiezingsuitslagen zeker niet te laten vallen. Evenredigheid moet dus worden beschouwd als een toepassing van het stelsel D'Hondt op de verkiezingsuitslagen. Dit geldt uiteraard slechts voor de vertegenwoordiging van de overheid binnen formule b.

Vervolgens wordt overgegaan tot de bespreking van punt 11. 4, dat handelt over de bevoegdheid van de Vlaamse Kamer van de Cultuurpactcommissie en de behandeling van klachten.

De Vlaamse Kamer zou expliciet de bevoegdheid moeten krijgen om een advies te verlenen op vraag van de overheid of de gebruikers zelf, over de toepassing van de Cultuurpactwet. Nu kan dit enkel na een formele klacht. Het wordt niet ingebouwd als een verplicht advies.

Het lid zegt dat dit een zeer concrete aanbeveling is, die op een ander niveau staat als de andere punten binnen punt 11.

Er worden twee verduidelijkingen aangebracht :

- wanneer er over de overheid wordt gesproken, wordt de betrokken overheid bedoeld ;

- gestelde termijn moet verder worden geëxpliciteerd ; beter is te spreken van een redelijke en vast te stellen termijn.

De voorzitter (VU) stelt ook dat dit punt in feite een aanvulling van de Cultuurpactwet betekent, en geen interpretatie van de bestaande bepalingen.

Een lid (SP) wijst er op dat deze bepaling er niet mag toe leiden dat de bestaande procedures zouden worden veranderd. Het is niet de bedoeling dat de Cultuurpactcommissie de juridische mogelijkheid zou krijgen om aangevochten beslissingen te vernietigen. De overheid moet zich binnen een redelijke termijn over het advies uitspreken.

Er wordt ten slotte gesteld dat dit punt eerder thuishoort onder punt 1, waarin aan de federale wetgever wordt gevraagd de Cultuurpactwet aan te passen.

Punt 11. 5 is een interpretatie van wat onder het respect voor de principes en de regels van de democratie moet worden verstaan, namelijk de erkenning en de toepassing van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens.

Tijdens de vorige vergadering was reeds gesteld dat er naar het gehele verdrag moest worden verwezen en niet naar een bepaald artikel ervan.

Een lid (VB) vraagt zich af wie gaat bepalen dat een vereniging al dan niet het Verdrag van de Rechten van de Mens respecteert.

Een lid (Agalev) antwoordt dat de Cultuurpactwet zelf in artikel 3, § 1 bepaalt dat de voorwaarde die aan de strekkingen wordt gesteld is dat zij de principes en de regels van de democratie aanvaarden en naleven. Een aantal belangrijke preciseringen van het begrip democratie zijn precies in het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens ingevuld, onder andere in artikel 17 van het verdrag. Dit punt verduidelijkt dus de Cultuurpactwet, door een criterium aan te reiken voor de interpretatie van het begrip democratie.

De voorzitter stelt na deze discussie dat nog een aantal artikelen van de Cultuurpactwet zouden moeten worden besproken:

- artikelen 10,11 en 12 over de subsidiëringsdecreten
- artikelen 18 en 19 over de BRTN
- artikel 20 over de benoemingen

Een lid is van mening dat de **discussie** over de subsidiëringsdecreten vooral moet gevoerd worden in de Commissie voor Cultuur, waar de bespreking van de beleidsbrief sociaal-cultureel werk voorligt. Die bespreking moet dan wel gebeuren in het licht van wat er nu in de Werkgroep Ontzuiling wordt afgesproken.

Enkele leden zijn van oordeel dat de voorlopige tekst van de resolutie nog kan worden aangevuld met andere punten uit de Cultuurpactwet waarover een consensus kan worden gevonden. Mocht dat niet lukken dan moet de resolutie zoals die nu is besproken worden gefinaliseerd.

Een lid (VLD) zegt dat de resolutie een interpretatie geeft van een federale wet, die van openbare orde is. Het enige wat die resolutie zal doen is een politiek signaal geven. Daarna moeten er stappen worden gezet op concrete **beleidsterreinen**.

IV. Voorlopig aangenomen tekst van voorstel van resolutie

Na de twee discussieronden over het door de voorzitter uitgeschreven voorontwerp van resolutie, werd een voorlopig aangenomen tekst opgesteld, die rekening houdt met de opmerkingen die in het debat werden gemaakt :

De Vlaamse Raad,

Gelet op de artikelen 10 en 11 van de Grondwet,

gelet op de Cultuurpactwet van 16 juli 1973, in uitvoering daarvan,

wil uitdrukkelijk de non-discriminatie versterken zoals in deze wetten bepaald ;

wil ook de partijpolitieke en filosofische verzuiling **terugdringen**, die als neveneffect hiervan ontstond in de culturele sector ;

1. 1. Vraagt de opsplitsing van de Nationale Cultuurpactcommissie in 3 gemeenschapskamers, waarvan de Nederlandstalige en Franstalige gezamenlijk vergaderen voor dossiers uit het tweetalig Hoofdstedelijk gebied Brussel, voor zover deze de beide gemeenschappen aanbelangen.

2. Vraagt dat de Vlaamse Kamer van de **Cultuurpactcommissie** de bevoegdheid krijgt om op vraag van de overheid of

de gebruikers, een advies te verlenen over de toepassing van de wet. Bij klachten die ontvankelijk en gegrond zijn verklaard, en na mislukking van een verzoeningsprocedure door de Cultuurpactcommissie, zal de betrokken overheid zich binnen een redelijke en vast te stellen termijn uitspreken over het in artikel 24 §2 van de Cultuurpactwet genoemde advies.

11. Verklaart dat bij de toepassing van de Cultuurpactwet en de toetsing ervan in de Vlaamse Kamer van de Cultuurpactcommissie de volgende beginselen zullen gehanteerd worden :

1. Zonder dat aan rechten en vrijheden van minderheden mag worden geraakt, moet de overheid bij de inspraakorganisatie en het beleidsvoorbereidend overleg uitsluitend de noties „gebruikers” en „deskundigen” hanteren. Daarnaast kan slechts maximaal één lid per politieke fractie als waarnemer deelnemen aan dit overleg.

2. Naast vaste adviesorganen kunnen ook andere inspraakformules worden gehanteerd om te voldoen aan de voorwaarden van de Cultuurpactwet.

3. Voor de toepassing van het artikel 9 van de Cultuurpactwet inzake de bestuursorganen van culturele infrastructuur, instellingen en diensten, worden de volgende beperkingen opgelegd :

a. bij toepassing van de formule a moet de raad van de betrokken overheid zelf als beheersorgaan optreden, zonder delegatie aan een VZW. Het is dus een zuiver overheidsinitiatief ;

b. bij de toepassing van de formule b (gemengd beheer) moet het beheersorgaan voor de ene helft bestaan uit afgevaardigden van de inrichtende overheid aangewezen volgens het evenredig stelsel, berekend volgens het stelsel D'Hondt op de verkiezingsuitslagen en voor de andere helft uit afgevaardigden van de door de inrichtende overheid erkende adviesraad inzake culturele aangelegenheden ;

c. bij de toepassing van formule c treedt één der deskundigen op als commissaris van de overheid met een veto-recht.

4. Onder de in het art. 3 91 van de Cultuurpactwet opgelegde voorwaarde tot respect voor de principes en de regels van de democratie wordt verstaan de erkenning en toepassing van het Europese Verdrag van de Rechten van de Mens.

V. Afronding van de discussie over het voorstel van resolutie

Een lid (CVP) zegt dat de organisatie van de inspraak door de gebruikers bij de beleidsvoorbereiding een van de bekommernissen van het Cultuurpact was. Over de organisatie van de inspraak handelt punt 11. 1. Het lid is van oordeel dat ook in de aanhef moet vermeld worden dat de Vlaamse Raad de inspraak van de gebruikers verder wil uitbouwen. Dat dit in de titel staat is niet voldoende. Er moet uit de resolutie een duidelijke wil van de Vlaamse Raad blijken dat de inspanning om de burgers bij het cultuurbeleid te betrekken, moet worden voortgezet. Zulke vermelding in de aanhef zal ook de interne coherentie van de tekst vergroten.

Het lid stelt ook dat punt 11.1 het in feite slechts heeft over het georganiseerde overleg in de vaste adviesorganen. In punt 11.2 wordt duidelijk gesteld dat er nog andere inspraakformules kunnen zijn. Het is echter niet duidelijk hoe de burger ook maximaal bij die andere vormen van inspraak kan worden betrokken. Hoe moet het beleidsvoorbereidend overleg worden

georganiseerd met inspraakvormen als hearings, enquêtes en dergelijke ?

De voorzitter (W) antwoordt dat in tegenstelling tot de inspraak via de vaste adviesraden, voor deze andere vorm moeilijk een vaste formule kan worden voorgesteld. Runt 11.2 maakt duidelijk dat de overheid niet verplicht moet worden om voor alle mogelijke materies inspraakorganen of adviesraden op te richten.

Om aan de opmerking van het lid tegemoet te komen stelt de voorzitter voor om de derde zin van de aanhef als volgt te formuleren :

„(...) wil uitdrukkelijk de non-discriminatie versterken en de inspraak van de gebruikers uitbouwen (...)”

Een lid (Agalev) zegt dat in punt 11.4 dat de bepalingen van het Cultuurpact verbindt aan de erkenning en toepassing van het Europese Verdrag van de Rechten van de Mens (EVRM), uitdrukkelijk verwezen moet worden naar artikel 17 van het Verdrag. Dit artikel bepaalt het volgende :

„Geen der bepalingen van dit Verdrag mag worden uitgelegd als zou zij voor een Staat, een groep of een persoon het recht inhouden enige activiteit aan de dag te leggen of enige daad te verrichten welke ten doel heeft de rechten of vrijheden welke in dit Verdrag zijn vermeld, te vernietigen of deze rechten en vrijheden meer te beperken dan bij dit Verdrag is voorzien”.

Dit artikel beoogt met betrekking tot individuen en groepen te voorkomen dat die zich op de hen toekomende rechten en vrijheden beroepen teneinde die rechten en vrijheden voor anderen aan te tasten of te beperken.

De spreker stelt ook dat in de aanhef niet enkel moet verwezen worden naar de Grondwet en de Cultuurpactwet, maar ook naar de resolutie van de Vlaamse Raad van 19 november 1992 betreffende het algemeen migrantenbeleid, omdat deze resolutie uitdrukkelijk over de non-discriminatie en de toepassing van het EVRM handelt.

Een lid (VB) zegt niet akkoord te gaan met het opnemen van punt 11.4 in de resolutie. In de Cultuurpactcommissie worden klachten van het Vlaams Blok systematisch afgewezen, omdat de andere partijen stellen dat het programma van het Vlaams Blok in tegenspraak zou zijn met de bepalingen van het EVRM. Volgens de wet mag het Vlaams Blok, op basis van het aantal verkozenen dat de partij behaalt, wel in de Cultuurpactcommissie zetelen. In de praktijk wordt de partij verhinderd om klachten in te dienen.

Het lid stelt dat punt 11.4 moet worden weggelaten, of op zijn minst ingrijpend gewijzigd. Geen enkele politieke strekking mag worden uitgesloten bij de toepassing van de beginselen van het Cultuurpact.

Een lid (CVP) antwoordt hierop dat de wettelijke beschikking die een vertegenwoordiging in de Cultuurpactcommissie garandeert niet voldoende mag zijn. Het feit dat een partij een aantal verkozenen heeft is geen voldoende legitimatie of die partij wel democratisch is. De resolutie wil duidelijk stellen dat de politieke formaties zich ook achter de bepalingen van het EVRM moeten scharen. Voor partijen die dit basisverdrag onderschrijven zal er dus geen enkel probleem zijn.

Een lid (Agalev) verduidelijkt dat punt 11.4 een verdere explicitering is van artikel 34,§ 1 van de Cultuurpactwet, waarin de voorwaarde tot respect voor de principes en de regels van de democratie wordt opgelegd. Er wordt nu verduidelijkt dat daaronder verstaan wordt de erkenning en de toepassing van het EVRM.

Dat betekent dus volgens het lid dat de wet niet enkel stelt dat alle politieke strekkingen moeten aan bod komen, maar dat er ook een dwingende voorwaarde wordt opgelegd. Het louter verkozen zijn is dus zeker niet genoeg. Wat punt 11.4 dus beoogt is een verfijning van de wet, door te verwijzen naar het EVRM.

De voorzitter (VU) zegt de redenering van de vertegenwoordiger van het VB niet helemaal te begrijpen. Door duidelijk te verwijzen naar het EVRM wordt aan alle strekkingen een instrument gegeven om zich te verdedigen, als zij in de Cultuurpactcommissie onheus worden behandeld. Een verklaring dat een politieke strekking het EVRM onderschrijft, betekent dat die strekking de principes en regels van de democratie respecteert.

Een lid (CVP) zegt dat dit niet voldoende is. Ook uit de programmatorische opstelling van de partij moet blijken dat het EVRM wordt gevolgd.

Een lid (VB) vraagt of dit betekent dat alle mogelijk verenigingen, of ze al dan niet bij het Vlaams Blok aanleunen, in hun statuten moeten opnemen dat ze het EVRM onderschrijven.

De voorzitter (VU) zegt dat dit niet formeel hoeft, maar dat die organisaties wel op één of andere manier moeten formuleren dat zij de beginselen van de rechten van de mens onderschrijven.

Een lid (CVP) is van oordeel dat de formulering van punt 11.4 met zich meebrengt dat de bal in het kamp van de organisaties zelf komt te liggen. Zij krijgen hiermee de kans zich te verdedigen tegen eventuele aantijgingen als zouden zij geen respect voor de mensenrechten opbrengen. Zij kunnen zich legitimeren op basis van wat in de resolutie staat.

Het lid van de VB-fractie antwoordt dat deze redenering hem niet kan overtuigen. Hij blijft gekant tegen de opnemings van punt 11.4 in de resolutie.

Een lid (Agalev) stelt voor punt 11.4 als volgt aan te vullen :

„ (...) en meer in het bijzonder ook de bepaling van artikel 17 van dit verdrag.“

De voorzitter (VU) herinnert er aan dat tijdens de vorige vergadering de VLD-fractie er op aandrong een bepaling in de resolutie op te nemen met betrekking tot hoofdstuk V van de Cultuurpactwet (artikelen 10, 11 en 12) over de waarborgen betreffende de culturele activiteit van de overheid en van de culturele instellingen.

De bepalingen van artikel 10 met betrekking tot de regels inzake erkenning en subsidiëring van culturele activiteiten, stellen volgens de voorzitter geen probleem.

Een lid (Agalev) stelt dat dit artikel toch belangrijk is. Dit artikel betekent dat de parallelle subsidiëring van de cultuursector door de nationale loterij in feite onwettelijk is en niet in overeenstemming met de geest van het Cultuurpact.

Een lid (CVP) zegt dat het probleem van de parallelle subsidiëring eerder een probleem van parlementaire controle is.

De voorzitter (VU) is van oordeel dat de Nationale Loterij wel min of meer de geest van het Cultuurpact volgt. Ze baseren de toekenning van hun subsidies immers op een aantal criteria :

- het moeten erkende organisaties zijn ;
- het is een percentage van de subsidiëring die die organisaties reeds krijgen ;

-het is op advies van de betrokken minister.

De Nationale Loterij blijft dus wel binnen de wettelijkheid.

Een lid (SP) stelt dat er ook een vorm van financiële discriminatie kan bestaan. Er is bijvoorbeeld ook het probleem van subsidiëring door andere bestuursniveaus dan de Vlaamse overheid, zoals gemeenten en provincies. Volgens het lid wordt de financiële ongelijkheid bevorderd als er uit verschillende bronnen wordt geput voor de subsidiëring.

De voorzitter (VU) antwoordt hierop dat ook de lagere overheden, gemeenten en provincies, gebonden zijn door de Cultuurpactwet.

Artikel 11 stelt dat de subsidiëring drie componenten moet bevatten : subsidiëring van personeel, een basistoelage en subsidiëring van activiteiten. Over deze wettelijk vastgelegde opsplitsing van de subsidiëring is heel wat te zeggen. Zo is bijvoorbeeld subsidiëring van organisaties met een nationaal bereik, die evenwel geen personeel in dienst hebben, onmogelijk.

Een lid (CVP) stelt dat de bepalingen van artikel 11 door de feiten achterhaald zijn. Zij werden opgenomen in de Cultuurpactwet omdat er toentertijd nog geen wetgeving was voor de culturele sector. Met de bepalingen in hoofdstuk V van de Cultuurpactwet wilde men een kader voor wetgeving scheppen. Het probleem dat zich ook hier weer stelt is dat de Vlaamse Raad niet aan deze wetgeving kan sleutelen. De Vlaamse Gemeenschap blijft daardoor verplicht in haar eigen regelgeving deze bepalingen te volgen.

Het lid zegt dat de bepalingen van artikel 11 eerder een beleidskwestie zijn en geen inhoudelijke aangelegenheid die te maken heeft met de beginselen van non-discriminatie en inspraak. Hetzelfde geldt voor artikel 12 over de starttoelagen.

De voorzitter (VU) voegt hier aan toe dat artikel 11 duidelijk is. Het is de bedoeling van de resolutie een eigen interpretatie te geven aan de toepassing van de non-discriminatie en de inspraak vervat in de Cultuurpactwet en daardoor een standpunt in te nemen over de rol van het culturele middenveld. Van artikel 11 is geen interpretatie mogelijk.

Een lid (SP) stelt dat het opnemen van principes van formele non-discriminatie in de resolutie niet voldoende is. Er moet ook non-discriminatie zijn op het vlak van de toekenning van werkingsmiddelen aan de organisaties.

De voorzitter (VU) zegt dat het er voor de VLD-fractie in feite op neer kwam om het subsidiëringssysteem van de culturele organisaties te beoordelen. Zo zou het huidige systeem bijvoorbeeld kunnen vervangen worden door een systeem van „cultuurcheques”.

Een lid (CVP) zegt dat dit een ander soort debat is, dat los staat van de non-discriminatie en de inspraak. De resolutie die hier besproken wordt moet zich toespitsen op de kern van de zaak en zich niet bezighouden met de randaspecten.

De voorzitter (VU) stelt hiertegenover dat de kwestie van de subsidiëring door de Nationale Loterij toch nauw bij de problematiek betrokken is. Hier stelt zich immers het probleem van mogelijke discriminatie, omdat het een piste is waarlangs de Cultuurpactwet zou kunnen worden omzeild.

Een lid (Agalev) voegt er aan toe dat dit verergerd wordt door het gebrek aan parlementaire controlemogelijkheid. De Vlaamse Raad kan formeel de verdeling van de gelden niet toetsen aan de Cultuurpactwet.

Een lid (CVP) is van oordeel dat dit enkel kan worden op-

gelost door de overheveling van de middelen uit de Nationale Loterij naar de Gemeenschappen, die dan zelf voor de verdeling instaan, onder controle van hun parlementaire instellingen.

De voorzitter (VU) stelt voor om een punt in de resolutie op te nemen dat vraagt de gelden van de Nationale Loterij strikt volgens de principes van de Cultuurpactwet te verdelen. Is de Vlaamse Raad echter wel bevoegd om zo iets te vragen ?

Een lid (CVP) verklaart dat dit strikt juridisch niet kan. Wel zou kunnen worden gevraagd dat er een soort protocol zou worden afgesloten, waarin de non-discriminatieprincipes zouden worden vertaald.

De Vlaamse Raad kan volgens een lid (Agalev) ook een aantal regels formuleren waaraan de betrokken minister zich bij zijn adviesverlening moet houden.

De voorzitter (VU) wijst er op dat andere betrokken ministers, zoals die van financiën evengoed onderworpen zijn aan de bepalingen van de Cultuurpactwet, ook al zijn zij in de strikte zin van het woord geen subsidiërende overheid.

Een lid (CVP) zegt dat er ook veel geld van de Nationale Loterij naar de welzijnssector vloeit. Daar geldt de Cultuurpactwet dan weer niet.

De voorzitter (VU) vraagt of er ooit klachten zijn geweest bij de Cultuurpactcommissie over de verdeling van de gelden van de Nationale Loterij.

Een lid (CVP) antwoordt dat bij zijn weten dit de laatste tien jaar niet is gebeurd.

Hij zegt dat het juridisch statuut van de Nationale Loterij eens moet worden onderzocht. Hij is er niet zeker van dat die wel onderworpen is aan de toepassing van de Cultuurpactwet.

Volgens de spreker is dit een interessant maar vooral een technisch-juridisch debat.

Een lid (Agalev) verwijst nog naar het voorstel van resolutie dat een aantal fracties in 1992 hebben ingediend betreffende de overheveling van bepaalde financiële middelen van de Nationale Loterij naar de Vlaamse Gemeenschap. Dit voorstel moet besproken worden in de Commissie voor de Algemene Zaken. Ter gelegenheid van die bespreking kan deze problematiek verder worden uitgediept.

Een lid (SP) stelt ten slotte voor de bepalingen van artikel 10, 11 en 12 niet in de resolutie op te nemen. Deze resolutie handelt over de interpretatie van het non-discriminatiebeginsel en de gewaarborgde inspraak, zoals opgenomen in de Cultuurpactwet. De eigenlijke ontzuiling komt nog niet ter sprake. Dit is een kwestie van het feitelijke beleid van de overheid naar het sociaal-culturele middenveld toe.

Het lid pleit er voor dit gesprek af te ronden en daarna verder te gaan door de link te leggen tussen het Cultuurpact en het gehele middenveld van de cultuur- en welzijnssector.

De voorzitter (VU) vraagt of het nodig is ook iets op te nemen over de artikelen 18 en 19, die handelen over de BRTN en de uitzendingen door derden.

Een lid (CVP) zegt dat ook dit een fundamenteel debat moet zijn, dat kadert in het globale mediabeleid en de plaats van de vertegenwoordigers van de gebruikers daarin. Ook dit is een interessant debat, maar het hoort ook niet in deze resolutie thuis.

Een lid (Agalev) stelt dat de tekst die nu voorligt een grote

mate van instemming krijgt bij de verschillende fracties. Inhoudelijk is het ook al een grote stap vooruit. Hij stelt voor het gesprek af te ronden, de resolutie ter ondertekening aan de fracties voor te leggen en een verslag op te maken.

De tekst zoals die in de Werkgroep tot stand is gekomen wordt ten slotte aan alle fracties van de Vlaamse Raad voorgelegd.

Hij wordt in de vorm van een voorstel van resolutie ingediend door de heren Van Peel (CVP), Hancké (SP), Dewael (VLD), Lauwers (VU) en Geysels (Agalev). Het VB stelde de tekst niet te kunnen onderschrijven wegens de bepalingen in punt 11.4 met betrekking tot artikel 17 van het EVRM.

De tekst van de resolutie werd gepubliceerd als stuk 677 (1994-1995) -Nr. 1.

De Commissie voor Cultuur heeft de resolutie ten slotte aangenomen op haar vergadering van 21 februari 1995. (Zie stuk 677 (1994-1995) - Nr. 2.

De verslaggever,

L. MARTENS

De voorzitter,

H. LAUWERS
